UNIVERSAL LIBRARY

OU_206037

UNIVERSAL LIBRARY

OUP—390—29-4-72—10,000.

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. T81 Accession No. T1284

Author S45 B. [illegible]

Title [illegible]

This book should be returned on or before the date last marked belo

భాగవతరత్నములు.

పండిత-ద్రో॥ సీతారామారావుచే

[illegible]

[illegible]:

కురుకూరి సుబ్బారావు.

[illegible]

[illegible]

[illegible]:

[illegible]

[illegible]

[illegible] 1927. [illegible] 1-0-0

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] సంగ్రామము

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

భాగవతరత్నములు.

సంకలిత - డా॥ సీతారామాంజనేయప్రసాద్

సమకూర్పఁబడినవి

ప్రకాశకులు:

[illegible]

బుక్ సెల్లర్సు [illegible]

[illegible]

మొదటికూర్పు, 1000 ప్రతులు

ముద్రణ:

[illegible]

మద్రాసు.

1927

కాపీరైటు. 1-0-0

OUP—390—29-4-72—10,000.

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No T81 Accession No. T 1284

Author S45B

Title

This book should be returned on or before the date last marked below.

భాగవతము.

మానవుఁడు.

భగవత్ప్రార్థన.

గజేంద్రమోక్షము.

హరిభక్తివిశేషము.

హరినామకీర్తనలు.

కైలాసము.

హరిభక్తివర్జితులు.

అర్జునుఁడు ధర్మరాజునకుఁ గృష్ణనిర్యాణముఁ జెప్పుట

10 మైత్రేయుఁడుకృష్ణునిఁజూచుట

11 ఈశ్వరునకుఁ గర్మబంధములులేవు.

12 యజ్ఞవరాహావతారము.

13 చక్రము.

14 కిటి

15 శ్రీహరిపదములు.

16 పాపులను యమభటులుపెట్టుబాధలు.

17 మోక్షమార్గము.

18 విప్రుఁడే దైవము.

19 అజామిళుఁ డంత్యకాలమునఁ దానొనర్చినపాపములకుఁ బశ్చాత్తాపమునందుట.

20 భాగవతులు.

21 వృత్రాసురవధార్థంబు దేవతలుదధీచిని శస్త్రముకనిమ్మనికోరుట,

22 ధాత.

23 నీతివద్యములు.

24 పతివ్రత

25 వైరాగ్యము.

26 సుయజ్ఞోపాఖ్యానము.

27 హిరణ్యకశిపుఁడు బ్రహ్మనుకోరినవరములు.

28 హిరణ్యకశిపునివలన భయమందిన దేవతలకుశ్రీహరియభయమిచ్చుట,

29 ప్రహ్లాదచరిత్రము.

30 శివుఁడుగరళమునుమ్రింగుట,

... నాగ... ప్పనల త్రిణ్ణి ... మాట.

32 వామన చరిత్రసంబంధమైనపద్యములు.

33 మత్స్యరూపియగు శ్రీహరిని సత్యవ్రతుఁడు స్తుతించుట.

34 చక్రమునకు భయంబందిహరిని శరణంబు వేడిన దూర్వాసునకాతఁడు అంబరీషునిశరణంబు వేడుమని చెప్పుట.

35 పరశురాముఁడు

36 సుదిని.

37 రంతిదేవుఁడు.

38 గోపికలు శ్రీకృష్ణుని దుడుకు చేఁతలు యశోదతోఁ జెప్పుట.

39 మృద్భక్షణవిశ్వరూపప్రదర్శనము.

40 గోపబాలురు కృష్ణునితోఁ గూడి చల్దులారగించుట.

41 శ్రీకృష్ణుఁడు అరణ్యమున గోపాలకులతో గోవులను గాచుట

42 కాళియమర్దనము.

43 వేణుగానము.

44 శ్రీకృష్ణుఁడు గోవర్ధనపర్వత మెత్తుట.

45 శరద్రాత్రిం గానము సల్పు కృష్ణుని సన్నిధికి గోపికలు వచ్చుట

46 గోపికాగీతలు

47 రాసక్రీడ

48 కంసుని పంపున నక్రూరుఁడు బృందావనమునకుఁ జనుదెంచుట

49 కంసవధ

50 భ్రమరగీతలు

51 ఉద్ధవునిచేఁ గృష్ణుఁడు గోపికలకు సందేశము పంపుట

52 గోపికలు మరల కృష్ణునకుఁ బంపిన సం...

53 రుక్మిణిసందేశము.

54 కృష్ణుఁడు సత్యభామను పెండ్లియాడుట.

55 సత్యభామ నరకాసురునితో యుద్ధము సేయుట.

56 శరతల్పగతుండగు భీష్ముఁడు శ్రీకృష్ణుని స్తుతించుట.

57 కుచేలచరిత్రసంబంధమగు పద్యములు.

58 సూర్యోదయము.

59 సూర్యాస్తమయము.

శ్రీ

భాగవతరత్నములు.

—◆ భాగవతము ◆—

ఆ॥ నిగమకల్పవృక్ష ◆ విగళితమయి శుక
ముఖసుధాద్రవమున ◆ మొనసియున్న
భాగవతపురాణ ◆ ఫలరసాస్వాదన
పదవిఁ గనుఁడు రసిక ◆ భావవిదులు!

లలితస్కంధము కృష్ణమూలము శుకా◆లాపాభిరామంబు, మం
జులతాశోభితమున్ సువర్ణసుమన ◆ స్సుజ్ఞేయమున్ సుందరో
జ్జ్వలవృత్తంబు మహాఫలంబు విమల ◆ వ్యాసాలవాలంబునై
వెలయున్ భాగవతాఖ్యకల్పతరు వు◆ర్విన్ సద్ద్విజశ్రేయమై!

క. నిగమములు వేయుఁ జదివిన
సుగమంబులుగావు ముక్తి ◆ సుభగత్వంబుల్
సుగమంబు భాగవతమను
నిగమంబుఁ బఠింపు ముక్తి ◆ నివసనము బుధా!

ఆ. అతిరహస్యమైన ◆ హరిజన్మకథనంబు
మనుజుఁడెవ్వఁడేని ◆ మాపురేపు

చాలభక్తితోడఁ ♦ జదువఁ బా సంసార
దుఃఖరాశిఁ బాసి ♦ తొలఁగిపోవు॥

—♦ మానవుఁడు ♦—

సీ. చేతు లలయంగ శివునిఁ బూ ♦ జింపఁడేని
నోరు నొవ్వంగ హరికీర్తి ♦ నుడువఁడేని
దయయుసత్యంబు లోనుగాఁ ♦ దలఁపఁడేనిఁ
గలుగ నేటికిఁ దల్లుల ♦ కడుపుఁ జేటు॥

—♦ భగవత్ప్రార్థన ♦—

క. నీపాదకమలసేవయు
నీపాదార్చకులతోడి ♦ నెయ్యమును నితాం
తాపారభూతదయయును
తాపసమందార నాకు ♦ దయసేయఁగదే॥

మ. నినుఁ జింతించుచుఁ బాడుచుం బొగడుచున్ ♦ నీదివ్యచారిత్రముల్
వినుచుం జాతురుగాక లోకు లితరా ♦ న్వేషంబులం జాతురే
ఘనదుర్జన్మపరంపరాదళన ద ♦ క్షంబై మహాయోగివా
గ్వినుతంబైన భవత్పదాబ్జయుగమున్ ♦ విశ్వేశ! విశ్వంభరా॥

శా. శ్రీకృష్ణా యదుభూషణా నరసఖా ♦ శృంగారరత్నాకరా
లోకద్రోహినరేంద్రవంశదహనా ♦ లోకేశ్వరా దేవతా
నీకబ్రాహ్మణగోగణార్తిహరణా ♦ నిర్వాణసంధాయకా
నీకున్ మ్రొక్కెదఁ ద్రుంపవే భవలతల్ ♦ నిత్యానుకంపానిధీ॥

ఉ. ఏవిభునామకీర్తనము ♦ లేవిభుచింతయు నామకీర్తనం
బేవిభులీల లద్భుతము ♦ లెవ్వఁడు సంశ్రవణంబు సేయ దో
షావలిఁ బాసి లోకము ల ♦ భాయతవృత్తిఁ జెలంగునండ్రు నే
నావిభు నాశ్రయించెద న ♦ ఘాఘనివర్తను భద్రకీర్తనున్॥

ఏపరమేశుపాదయుగ ♦ మెవ్వఁడుఁ గోరి భజించు నెవ్వరుల్
లోపలిబుద్ధిఁ గో సుభయు ♦ లోకములందులఁ బడ్డుఁ బాసి, యే
తాపములేక బ్రహ్మగతిఁ ♦ దారు జితశ్రములై చరింతు రే
యాపరమేశు మ్రొక్కెద న ♦ ఘౌఘనివర్తను భద్రకీర్తనున్।

ఉ. తపములుఁ జేసిరైన మఱి ♦ దానము లెన్నియుఁ జేసిరైన నే
జపములుఁ జేసిరైన ఫల ♦ సంచయ మెవ్వనిఁ జేర్పకున్న హే
యపదములై చరింతవివ ♦ దాస్థితి నెవ్వని నొప్పుచుండు, న
య్యపరిమితున్ భజింపెద న ♦ ఘౌఘనివర్తను భద్రకీర్తనున్।

మ. యవనవ్యాధపుళిందహూణకషకా ♦ భీరచండాల సం
భవులుం దక్కినపాపవర్తనులు నే ♦ భద్రాత్ము సేవించి భా
గవతశ్రేష్ఠుల దాసి శుద్ధతనులై ♦ కల్యాణులై యుందు రా
యవికారుం బ్రభవిష్ణు నాదుమదిలో ♦ నశ్రాంతమున్ మ్రొక్కెదన్॥

మ. తపముల్ సేసిననో మనోనియతినో ♦ దానవ్రతావృత్తినో
జపమంత్రంబులనో శ్రుతిస్మృతులనో ♦ సద్భక్తినో యెట్లు ల
బ్ధపదుండౌనని బ్రహ్మరుద్రముఖరుల్ ♦ భావింతు రెవ్వాని న
య్యపవర్గాధిపుఁ డాత్మమూర్తి నులభుం ♦ డౌఁగాక నా కెప్పుడున్॥

మ. అణువో కాక కడున్ మహావిభవుఁడో ♦ యచ్ఛిన్నుఁడో భిన్నుఁడో
గుణియో నిర్గుణుఁడో యటంచు విబుధుల్ ♦ గుర్విభవత్త్వమా
ర్గణులై యేవిభుపాదపద్మభజనో ♦ త్కర్షంబులం దత్త్వవి
త్తృణముం జేసెద రట్టి విష్ణుఁ బరమున్ ♦ సర్వాత్ము సేవించెదన్।

చ. అరయ సమస్తభూతహృద ♦ యంబులయందు వసించి యేకమై
పరగి సుహృత్క్రియానుగుణ ♦ భాసితధర్ముఁడవుం బరావరే
శ్వరుఁడవు నైతి సర్వము న ♦ సజ్జనదుర్లభమైన యట్టి సు
స్థిరమగు సర్వభూతదయ ♦ చేఁ బొడఁగానఁగవత్తు వచ్యుతా।

ఉ. మానధనుల్ మహాత్ములు స ♦ మాధినిరూఢులు యన్మఖాంఘ్రి
ధ్యానమరందపానమున ♦ నాత్మభయంబులఁ బాసి ముక్తులై
లూనతనొంద రట్టిముని ♦ లోకశిఖామణికిన్ విశంకటా
జ్ఞానతమోనభోమణికి ♦ సాధుజనాగ్రణికిన్ మ్రొక్కెదన్॥

—♦గజేంద్రమోక్షము♦—

శా. నానానేకపయూథముల్ వనములో ♦ నన్ బెద్దకాలంబు స
న్మానింపన్ దశలక్షకోటి కరిణీ ♦ నాథుండనై యుండి మ
ద్దానాంభఃపరిపుష్టచందన లతాం ♦ తచ్ఛాయలందుండలే
కీనీరాశ నిటేలవచ్చితిభయం ♦ బెట్లోకదే యీశ్వరా॥

ఉ. ఎవ్వనిచే జనించు జగ ♦ మెవ్వనిలోపలనుండు లీనమై
యెవ్వనియందుడిందుఁబర ♦ మేశ్వరుఁడెవ్వఁడు మూలకారణం
బెవ్వఁడనాదిమధ్యలయుఁ ♦ డెవ్వఁడు సర్వము దానయైనవాఁ
డెవ్వఁడు వానినాత్మభవు ♦ నీశ్వరు నే శరణంబు వేడెదన్॥

సీ. భవముదోషంబురూ ♦ పంబుఁగర్మంబునా,
హ్వయముగుణములు నె ♦ వ్వనికిలేక
జగములఁగలిగించు ♦ సమయించుకొఱకు నై
నిజమాయ నెవ్వఁడి ♦ చ్ఛయునుదాల్చు
నావరమేశు క ♦ నంతశక్తికి బ్రహ్మ
కిద్ధరూపికి రూప ♦ హీనునకును
జిత్రచారునికి సా ♦ క్షికినాత్మరుచికిని
బరమాత్మునకుఁబర ♦ బ్రహ్మమునకు

ఆ॥ మాటలనెఱుకల ♦ మనములఁజేరంగఁ
గానిశుచికి సత్త్వ ♦ గమ్యుఁడగుచు
నిపుణుఁడైనవాని ♦ నిష్కర్మతకు మెచ్చు
వానికేనొనర్తు ♦ వందనములు॥

సీ. శాంతున కపవర్గ ♦ సౌఖ్యసంవేదికి,
నిర్వాణభర్తకు ♦ నిర్విశేషు
నకు ఘోరునకుఁ గూఢునకు ♦ గుణధర్మికి
సౌమ్యున కధికవి ♦ జ్ఞానమయున
కఖిలేంద్రియద్రష్ట ♦ కధ్యక్షునకు బహు
క్షేత్రజ్ఞునకు దయా ♦ సింధుమతికి
మూలప్రకృతి కాత్మ ♦ మూలున కఖిలేంద్రి
యజ్ఞాపకునకు దుః ♦ ఖాంతకృతికి

ఆ. నెఱి నసత్యమనెడి ♦ నీడతో వెలుఁగుచు
నుండు నెక్కటికిని ♦ మహోత్తమునకు
నిఖిలకారణునకు ♦ నిష్కారణునకు, న
మస్కరింతు నన్ను ♦ మనుచుకొఱకు॥

సీ॥ కలుగఁడే నాపాలి ♦ కలిమిసందేహింప
కలిమిలేములు లేక ♦ కలుగువాఁడు
నాకడ్డపడరాడె ♦ నలిసాధుపులచేఁ
బడినసాధులకడ్డ ♦ పడెడువాఁడు
చూడఁడే నాపాటుఁ ♦ జూపులఁ జూడక,
చూచువారలఁ గృపఁ ♦ జూచువాఁడు
లీలతో నామొఱా ♦ లింపఁడే మొఱఁగుల,
మొఱలెఱుఁగుచుఁ దన్ను ♦ మొఱఁగువాఁడు

తే. అఖిలరూపముల్ దనరూప ♦ మైనవాఁడు
ప్రథమమధ్యాంతములు గానఁ ♦ బడనివాఁడు
భక్తజనముల దీనుల ♦ పాలివాఁడు
వినఁడె చూడఁడె తలఁపఁడె ♦ వేగ రాఁడె!

శా॥ లావొక్కింతయు లేదు ధైర్యము విలో ♦ లంబయ్యెఁ బ్రాణంబులున్
ఠావుల్ దప్పెను మూర్ఛవచ్చెఁ దనువున్ ♦ డస్సెన్ శ్రమంబయ్యెడిన్
నీవే తప్ప నితఃపరం బెఱుఁగ మ ♦ న్నింపందగున్ దీనునిన్
రావే యీశ్వర! కావవే వరద సం ♦ రక్షింపు భద్రాత్మకా॥

ఉ॥ ఓకమలాప్త! యోవరద! ♦ యోప్రతిపక్షవిపక్షదూర! కు
య్యో కవియోగివంద్య! సుగు ♦ ణోత్తమ! యోశరణాగతామరా
నోకహ! యోమునీశ్వర మ ♦ నోహర! యోవిమలప్రభావ! రా
వే కరుణింపవే తలఁప ♦ వే శరణార్థిని నన్నుఁ గావవే॥

మ॥ అలవైకుంఠపురంబులో నగరిలో ♦ నామూలసౌధంబు దా
పలమందారవనాంత రామృతసరః ♦ ప్రాంతేందుకాంతోపలో
త్పలపర్యంకరమావినోదియగు నా ♦ పన్నప్రసన్నుండు వి
హ్వలనాగేంద్రము పాహిపాహియనఁ గు ♦ య్యాలించి సంరంభియై॥

మ॥ సిరికిం జెప్పఁడు శంఖచక్రయుగముం ♦ జేదోయి సంధింపఁడే
పరివారంబును జీరఁ డభ్రగపతిం ♦ బన్నింపఁ డాకర్ణికాం
తరధమ్మిల్లము చక్కనొత్తఁడు వివా ♦ దప్రోత్థితశ్రీకుచో
పరిచేలాంచలమైన వీడఁడు గజ ♦ ప్రాణావనోత్సాహియై॥

మ॥ కరుణాసింధుఁడు శౌరి వారిచరమున్ ♦ ఖండింపఁగాఁ బంపె, స
త్వరితాకంపితభూమిచక్రము మహో ♦ ద్యద్విస్ఫులింగచ్ఛటా
పరిభూతాంబరశుక్రమున్ బహువిధ ♦ బ్రహ్మాండభాండచ్ఛటాం
తరనిర్వక్రముఁ బాలితాఖిలసుధాం ♦ ధశ్చక్రమున్ జక్రమున్॥

శా॥ భీమంబై తలఁద్రుంచి ప్రాణములఁ బా ♦ పెం జక్ర మాశుక్రియన్
హేమక్ష్మాధరదేహముం జకితవ ♦ న్యేభేంద్రసందోహముం
గామక్రోధనగేహముం గరటిర ♦ క్తస్రావగాహంబు ని
స్సీమోత్సాహము వీతదాహము జయ ♦ శ్రీమోహముం గ్రాహమున్

శా॥ పూరించెన్ హరి పాంచజన్యముఁ గృపాం ◆ భోరాశి సౌజన్యమున్
భూరిధ్వానచలాచలీకృతమహా ◆ భూతప్రచైతన్యమున్
సారోదారసితప్రభాచకిత ప ◆ ర్జన్యాదిరాజన్యమున్
దూరీభూతవిపన్నదైన్యమును ని ◆ ర్ధూతద్విషత్సైన్యమున్॥

—◆హరిభక్తి విశేషము◆—

కం॥ భూషణములు వాణికి నఘ
శోషణములు మృత్యుచిత్త ◆ భీషణములు హృ
త్తోషణములు కల్యాణవి
శేషణములు హరిగుణోప ◆ చితభాషణముల్॥

క॥ శిరంబులు ఖండితసం
తాపంబులు కల్మషాంధ ◆ తమసమహోద్య
ద్దీపంబులు పాషండదురా
లాపంబులు విష్ణువంద ◆ నాలాపంబుల్॥

క॥ పావనములు దురితలతా
లావనములు నిత్యమంగ ◆ ళప్రాభవసం
జీవనములు లక్ష్మీసం
భావనములు వాసుదేవ ◆ పదసేవనముల్॥

—◆హరినామకీర్తనములు◆—

సీ॥ బ్రహ్మహత్యానేక, పాపాటవులకగ్ని
కీలలు హరినామ ◆ కీర్తనములు
గురుతల్పకల్మష ◆ క్రూరసర్పములకుఁ
గేకులు హరినామ ◆ కీర్తనములు
తపనీయచౌర్యాఘ ◆ తమసంబునకు సూర్య
కిరణముల్ హరినామ ◆ కీర్తనములు

మధుపానకిల్బిష ♦ మదవాగనమితికిఁ
గేసరుల్ హరినామ ♦ కీర్తనములు
తే. మహితయోగాగ్నినిత్యన ♦ మాధివిధుల
నలరు బ్రహ్మాదిసురులకు ♦ నందరాని
భూరినిర్వాణసామ్రాజ్య ♦ భోగభాగ్య
ఖేలనంబులు హరినామ ♦ కీర్తనములు॥

సీ॥ ముక్తి కాంతై కాంత ♦ మోహనకృత్యముల్
గేలిమై హరినామ ♦ కీర్తనములు
సత్యలోకానంద ♦ సౌభాగ్యయుక్తముల్
గేలిమై హరినామ ♦ కీర్తనములు
మహితనిర్వాణసా ♦ మ్రాజ్యాభిషిక్తముల్
గేలిమై హరినామ ♦ కీర్తనములు
బహుకాలజనితతి ♦ ఫలసారముల్
గేలిమై హరినామ ♦ కీర్తనములు
తే. గీ. పుణ్యమూలంబు లనపాయ ♦ పోషకంబు
లభిమతార్థంబులజ్ఞాన ♦ హరణకరము
లాగమాంతోపలబ్ధంబు ♦ లవ్యుతసేవ
లార్తశుభములు హరినామ ♦ కీర్తనములు॥

—♦ కైలాసము ♦—

ఉ. భాసురలీలఁ గాంచిరి సు ♦ పర్వులు భక్తజనైకమానసో
ల్లాసముఁ గిన్నరీజనవి ♦ లాసము నిత్యవిభూతిమంగళా
వాసము సిద్ధగుహ్యకని వాసము ♦ చారువిరాజమానకై
లాసముఁ గాంతినిర్జితకు ♦ లక్షితిభృత్సుమహాద్విభాసముల్

సీ. ధాతువిచిత్రితో ♦ దాత్తరత్నవిభా
సంగతోజ్జ్వలతుంగ ♦ శృంగములును
కిన్నరగంధర్వ ♦ కింపురుషాప్సరో
జననికరాకీర్ణ ♦ సానువులును
వాసితనిఖిలవై ♦ మానికమిథునస
ద్విహారశ్రాంతశుభదరీ ♦ దేశములును
కమనీయనవమల్లి ♦ కాసుమనోవల్లి
కామతల్లీల స ♦ త్కంధరములు
తే. గీ. అమరసిద్ధాంగనాశోభి ♦ తాశ్రమములు
విబుధజనయోగ్యసంపన్ని ♦ వేశములును
గలిగి బహువిధపుణ్యభో ♦ గముల నొప్పు
వినుతి సుకృతంబులకు దండ ♦ వెండికొండ॥

——♦హరిభక్తివర్జితులు♦——

మ. హరిఁ జింతింపక మత్తులై విషయచిం ♦ తాయత్తులై చిక్కి వా
సరముల్ ద్రోసెడువారు కింకరగదా ♦ సంతాడితోరస్కులై
ధరణీశోత్తమ దండభృన్నివసన ♦ ద్వారోపకంఠోగ్రవై
తరణీవహ్నిశిఖాపరంపరలచే ♦ దగ్ధాంగులౌదురు నే॥

క. మొత్తుదురు గదల ముంటం
గత్తెదు రడ్డంబు దేహ ♦ ఖండింతలుగా
నొత్తుదు రసిపత్రికలను
హత్తుదురు కృతాంతభటులు ♦ హరివిరహితులన్॥

——♦అర్జునుండు ధర్మరాజునకుఁ గృష్ణనిర్యాణముఁ దెలుపుట♦——

క. మనసారథి మనసచివుఁడు
మనవియ్యము మనసఖుండు ♦ మనబాంధవుఁడున్

మనవిభుఁడు గురుఁడు దేవర
మానలను దిగనాడిచనితె ♦ మనుజాధీశా॥

క. కంటకపున్నృపులుసూడఁగ
మింటంగన్పించుయంత్రి ♦ మీనముఁగోలన్
గెంటించి మనము వాలుం
గంటిం జేకొంటి మతని ♦ కరుణవశాదే॥

క. దండి ననేకులతో నా
ఖండలుఁ డెదురయిన గెలిచి ♦ ఖాండవవనముం
జండార్చికి నర్పించిన
గాండీవము నిచ్చెఁ జక్రి ♦ గలుగుటనధిపా॥

కం. దిక్కుల రాజులనెల్లను
ద్రొక్కించి ధనంబుఁ గొనుట ♦ మయకృతసభము
న్నెక్కుట జన్నము సేయుట
నిక్కము హరి మనకుదండ ♦ నిలిచినఁగాదే॥

మ. ఇభజిద్వీర్యముఖాభిషిక్తమగు నీ ♦ యిల్లాలిధమ్మిల్లమున్
సభలో శాత్రవు లీడ్చినన్ ముసువ నా ♦ చంద్రాస్యదుఃఖింపఁగా
సభయంబిచ్చి ప్రతిజ్ఞసేసి భవదీ ♦ యారాతికాంతాశిరో
జభరశ్రీలహరింపఁడే విధవలై ♦ సౌభాగ్యముల్ వీడఁగన్॥

శా. వైరుల్ గట్టినపుట్టముల్ విడువఁగా ♦ వారింప నావల్లభుల్
రారీవేళ నుపేక్ష సేయఁదగవే ♦ రావే నివారింపవే
లేరే త్రాతలుఁ గృష్ణ! యంచు సభలో ♦ దీనాంగినై కుయ్యిడం
గారుణ్యంబున భూరివస్త్రకలితం ♦ గాఁ జేయఁడే ద్రౌపదిన్॥

సీ. దుర్వాసుఁడొకనాఁడు ♦ దుర్యోధనుఁడు పంపఁ
బదివేల శిష్యులు ♦ భక్తిఁగొలువ

జనుఁదెంచి మునుఁ బాఁ ♦ చాలియుఁ గుడిచిన
వెనుక నాహారంబు ♦ వేఁడికొనినఁ
బెట్టెద ననవుడుఁ ♦ బెట్టకున్న శపించు
ననుచుఁ దోయావగా ♦ హమున కేఁగఁ
గడవల నన్నశా ♦ కములు దీఱుటఁ జూచి
పాంచాలపుత్రిక ♦ పర్ణశాల

తే. లోనఁ దలఁచిన విచ్చేసి ♦ లోవిలోని
శిష్టశాకాన్నలవముఁ బ్రా ♦ శించి తపసి
కోపము డిగించి పరిపూర్ణ ♦ కుక్షిఁ జేసె
నిట్టి త్రైలోక్యసంతర్పి ♦ యెందుఁ గలఁడు!

సీ. మందికైఁ బోరాడ ♦ ఫాలాక్షుఁ డెవ్వాని
బలమున వాకిచ్చెఁ ♦ బాశుపతము
నెవ్వాని లావున ♦ నిమ్మైన దేవేంద్రు
పీఠార్థమున నుండఁ ♦ బెంపుఁ గంటిఁ
గాలకేయ నివాత ♦ కవచాది దైత్యులఁ
జంపితి నెవ్వాని ♦ సంస్మరించి
గోగ్రహణమునాఁడు ♦ కురుకులాంభోనిధిఁ
గడచితి నెవ్వాని ♦ కరుణఁ జేసి

ఆ. కర్ణసింధురాజ ♦ కౌరవేంద్రాదుల
తలలపాగ లెల్లఁ ♦ దడవి తెచ్చి
యే మహాత్ము బలిమి ♦ నిచ్చితి విరటుని
పుత్రి యడుగ బొమ్మ ♦ పొత్తికలకు!

మ. గురుభీష్మాదులుగూడి పన్నినకురు ♦ క్షోణీశ చక్రంబులో
గురుశక్తిన్ రథయంత్రమై నొగలపైఁ ♦ గూర్చుండి యామేటి నా

శరములఁ బారకమున్న వాగలబలో ♦ త్సాహాయురుద్యోగత
త్పరతల్ చూడ్కులసంహరించు సమితో ♦ త్సాహంబు నాకిచ్చుచున్ ।

మ. అసురేంద్రుం డొనరించు కృత్యములు వ్రి ♦ ష్ణోదుంబ్రివేశించి గా
ల్వానమర్థంబులుగాని కైవడిఁ గృపా ♦ శ్వత్థామగాంగేయ సూ
ర్యసుతద్రోణధనుర్విముక్త బహుది ♦ వ్యాస్త్రప్రపంచంబు నా
దెసకున్ రాక తొలంగు మాధవు దయా ♦ దృష్టిన్ నరేంద్రోత్తమా ।

చ. వసుమతి దివ్యబాణముల ♦ వ్రీక్కలు వ్రాపి కోలందు సేసి నా
రసములు సూటుగాఁ బఱపి ♦ రథ్యములన్ రిపులెల్లఁ జూడ సా
హసమున నేలఁ బెట్టితి గ ♦ దా వసైంధవుఁ జంపువాఁడు నా
కసురవిరోధి భద్రగతి ♦ నండయి వచ్చుఁ గాదె భూవరా ।

సీ. చెలికాడ రమ్మని ♦ చీరు నొక్కొక వేళ
మన్నించు నొక వేళ ♦ మఱఁది యనుచు
బంధుభావంబునఁ ♦ బాటించు నొక వేళ
దాతయై యొక వేళ ♦ ధనములిచ్చు
మంత్రియై యొక వేళ ♦ మంత్రమూ దేశించు
బోధియై యొక వేళ ♦ బుద్ధి చెప్పు
సారథ్య మొనరించుఁ ♦ జనువిచ్చి యొక వేళఁ
గ్రీడించు నొక వేళ ♦ గేలిసేయు

తే.గీ. నొక్క శయ్యాసనంబున ♦ నుండుఁ గన్న
తండ్రికైవడిఁ జేసిన ♦ తప్పుఁ గాచు
హస్తములువట్టి పొత్తున ♦ నారగించు
మనుజవల్లభ మాధవు ♦ మఱపురాదు ।

క౦. విజయ ధనంజయ హనుమ
ద్ధ్వజ ఫల్గున పార్థ పాండు ♦ తనుజ నర మహేం

దళ్జమిత్రాత్మజుని యుంచుచును
భుజములు తలకడిప రాక ♦ పోకలఁజేరున్॥

కం. వారిదగంధులు దయతో
వారింపఁగరాని ప్రేమ ♦ వాదము సేయున్
వారిజనేత్రుఁడు నను దగ
వారింద్లకుఁ గనుపు నలుక ♦ వారింపన్నృపా॥

కం. నిచ్చలు లోకలి కాంతలు
మచ్చికదనతోడవాడు ♦ మాటలు నాకున్
ముచ్చటలు సెప్ప నెల్లన
విచ్చలవిడి దోడలమీఁద ♦ విచ్చేసిన్నృపా॥

చ. అటుమఱుమయ్యె నాభజన ♦ యంతయు భూవర! నేఁడు మూఁడుమా
ఱుటువలె గారవించు జగ ♦ దీశుఁడు కృష్ణుఁడు లేని పిమ్మటం
బటుతర దేహలోభమునఁ ♦ బ్రాణములున్నవి వెంటఁబోక నేఁ
గటకట పూర్వజన్మమునఁ ♦ గర్మము లెట్టివి చేసినాఁడనో॥

శా. కాంతారంబున నొంటిదోడుకొని రాఁ ♦ గాఁజూచి గోవిందు ను
ద్భ్రాంతస్త్రీలఁ బట్టికొనుపోల పదరా ♦ గాయత్రులై తాఁకి నా
చెంతం గోపకులున్ మూఁగి పట్టికొనఁ ♦ సీమంతినీసంఘముఁ
భ్రాంతిన్ భామిని భంగినుంటి విడిచి ♦ నాలేక ధాత్రీశ్వరా॥

శా. ఆతే రారథికుండు నాహయము లా ♦ యస్త్రాసనం బాశర
వ్రాతంబన్నియుఁ దొల్లి చంపు గుఁడదిగ ♦ వ్యర్థంబులై పోయెను
చ్చో ధీశుఁడు చక్రి లేమి భసిత ♦ క్షేత్రాజ్యమాయాపిమా
యాతంత్రోప్తవరభూమి బీజముల మా ♦ ర్గ్యాద గ్న మేమంబునన్॥

మ. యదువీరుల్ మునివాదు శాపమునఁ గా ♦ లాధీనులై యుండఁ బున్
మదిరాపానవివర్ధమానమదన ♦ మృగోగ్రరోషాంధులై

కదనంబుల్ దమలోన ముష్టిహతులం ♦ గావించి స్త్రైతేరి స
ష్టదశంబిక్కిరి నల్గురేగు రచటన్ ♦ సర్వంసహావల్లభా॥

కం. భూతములవలన నెప్పుడు
భూతములకు జన్మమరణ ♦ పోషణములు ని
ర్ణీతములు సేయుచుండును
భూతమయుండీశ్వరుండు ♦ భూతశరణ్యా॥

కం. బలములు గల మీనంబులు
బలవిరహిత మీనములను ♦ భక్షించుక్రియన్
బలవంతులయిన యదువులు
బలరహితులఁ జంపి రహిత ♦ భావములన్నృపా॥

మ॥ బలహీనాంగులకున్ బలాధికులకుం ♦ బ్రత్యర్థిభావోద్యమం
బులు గల్పించి వినాశమున్ నెఱపి యీ ♦ భూభారముం బాపి, ని
శ్చలబుద్ధిన్ గృతకార్యుఁడై చనియె నా ♦ సర్వేశ్వరుండచ్యుతుం
డలఘుం డేమని చెప్పుదున్ భగవదీ ♦ యాయత్తమూర్తీశ్వరా॥

—మైత్రేయుఁడుఁ గృష్ణునిఁజూచుట—

మ॥ కనియెం దాపసపుంగవుం డఖిలలో ♦ కఖ్యాతవర్ధిష్ణు శో
భన భాస్వత్పరిపూర్ణయౌవన కళా ♦ భ్రాజిష్ణు యోగీంద్ర హృ
ద్వనజాతైకచరిష్ణుఁ గౌస్తుభముఖో ♦ ద్యద్భూషణాలంకరి
ష్ణు, నిలింపాహిత జిష్ణు విష్ణుఁ బ్రభవి ♦ ష్ణుం గృష్ణు రోచిష్ణునిన్॥

—ఈశ్వరునకుఁ గర్మబంధములు లేవు—

చ. లలితవిలోలనిర్మల జ ♦ లప్రతిబింబితపూర్ణచంద్రమం
డలము దదంబుచాలన వి ♦ డంబనహేతువు నొందియున్ వియ
త్తలమునఁ గంపమొందనివి ♦ ధంబునఁ సర్వశరీరధర్మముల్
గలిగి రమించు నీశునకు ♦ గల్గఁగ నేరవు కర్మబంధముల్॥

—యజ్ఞవరాహావతారము—

సీ. కఠిన సటాచ్ఛటో ♦ త్కటజాతవాతని,
ర్ధూతజీమూత సం ♦ ఘాతముగను
ఖురనిభ సునిశిత ♦ ఖురపుటాహతచల
త్ఫణిరాజదిగ్గజ ♦ ప్రచయముగను
చండదంష్ట్రోత్థిత ♦ శ్వాసనార్చిస్స్రవ
ద్రిజతహేమాద్రిప్ర ♦ స్రంభముగను
ఘోరగంభీరఘు ♦ ర్ఘురభూరినిస్వన
శంకితాఖిలవార్ధి ♦ సంకులముగఁ
తే. బొరలు గెరలు నటించు సం ♦ బరము దెరల
రొప్పు చొప్పరిమొగచును ♦ గొప్పరించు
మట్టిబిగియించు మూసరును ♦ మూరుకొనుచు
నదరు సంరక్షితక్షోణి ♦ యజ్ఞఘోణి।

—చరిత్రము—

మ. కుతలోద్ధర్త మనంబునం దలఁచి ర ♦ క్షోరాద్వ్యధార్థంబుగా
దితిసంతానకులాటవీమహిత సం ♦ దీప్తప్రభాసక్రియన్
నతశోద్వ్యజ్ఞయశబ్దసమ్మఖరభా ♦ స్వచ్ఛక్రియన్ సంతతా
శ్రితనిర్వక్రియుఁ బాలితప్రకటధా ♦ త్రిచక్రముం జక్రియన్।

—కిటి—

కం॥ దిటచెడి లోఁబడె దైత్యుఁడు
నటికిన్ దంష్ట్రావిభిన్న ♦ శత్రుప్రమహోగ
స్తటికిన్ ఖరఖురపుటికిం
గటితటహాటకమలజాండ ♦ ఘటికింగిటికిన్

—శ్రీహరిపదములు—

సీ. హలకులిశాంకుశ ♦ జలజధ్వజచ్ఛత్ర
లాలితలక్షణ ♦ లక్షితములు
సలలితనఖచంద్ర ♦ చంద్రికానిర్ధూత
భక్తమానసతమః ♦ పటలములును
సురుచిరాంగుష్ఠసి ♦ ష్ణ్వాలి గంగాతీర్థ
మండితహరజటా ♦ మండలములు
నంచితధ్యానస ♦ మాయుతజనభూరి
కలుషపర్వతదీప్త ♦ కులిశములును
తే. దానవలోకమనోరథ ♦ దాయకములు
చారుయోగిమనః పద్మ ♦ షట్పదములు
సనందసరస హరిచర ♦ ణాబ్జములను
నిరుపమధ్యానమున మది ♦ నిలుపవలయు॥

కం॥ తరణంబులు భవజలధికి
హరణంబులు దురితలతల ♦ కాగమములకా
భరణంబు లార్తజనులకు
శరణంబులు నీదు దివ్య ♦ చరణంబు లిలన్॥

—పాపులను యమభటులు పెట్టుబాధలు—

కం. పట్టుదురు కొలవులను వడి
బెట్టుదు రసిపత్త్రికలను ♦ బెనుమంటలయం
దొట్టుదు రొడళ్లు నలియన్
మొట్టుదు రప్పాపచిత్తు ♦ మొత్తుం బెలుచన్॥

ఉ. ముంతురు తప్తతోయముల ♦ కొత్తురు దుగ్రిగ సిధారలం
ద్రెంతురు పొట్టప్రేవులు వ ♦ ధింతురు మీఁద నిభేంద్రదంతకిన్

ప్పింతురు ఘోరభాగిణుల ♦ పీతురు పాములచేత బిట్టు ద్రొ
బ్బింతురు మిడువగండ్లు దిని ♦ పింతురు దేహము గోసి కండలన్॥

—మోక్షమార్గము—

సీ॥ జనులెల్ల సర్వవాం ♦ ఛలఁజేసి యత్యంత
మూఢులై మోహితం ♦ బులు మనంబు
లందును గోరుదు ♦ రల్పసౌఖ్యములకు
నన్యోన్యవైరంబు ♦ లంది దుఃఖ
ములఁ బొందుచుందురుగాన ♦ మునుకొని గురుఁడైన
వాఁడు మామామాహా ♦ వసుఁడు నెంత
జనుఁడును నైష్ఠి ♦ జంతువునందును
దయగల్గిమిక్కిలి ♦ ధర్మబుద్ధి॥
ఆ. కన్నులున్నవాఁడు ♦ గానని వానికి
దెరువుఁజూపినట్లు ♦ దెలియఁబలికి
యతులనుగుచు దివ్య ♦ మైన మోక్షమా
ర్గంబుఁ జూపవలయు ♦ రమణతోడ॥

—విష్ణుఁడే దైవము—

సీ. భూతజాలములందు ♦ భూజముల్ వ్యర్థముల్
భూరుహములకంటె ♦ భోగికులము
భోగిసంతతికన్న ♦ బుద్ధిమంతులు బుద్ధి
మంతులకన్నను ♦ మనుజవరులు
వీరికన్నను సిద్ధ ♦ విబుధగంధర్వులు
వారికన్నను సురల్ ♦ వారికన్న
నింద్రాగ్ని దేవత ♦ లిందఱికన్నను
దక్షాదిసన్మునుల్ ♦ దలఁప నెక్కు

తే. గీ. దంతకన్నను భర్గుఁడా ♦ యాభవుకన్నఁ
గమలభవుఁ డెక్కుడాతని ♦ కంటె విష్ణుఁ
డధికుఁ డాతఁడు విప్రుల ♦ నాదరించుఁ
గానవిప్రేంద్రు దైవంబు ♦ మానవులకు॥

—అజామిళుఁ డంత్యకాలమునఁ దానొనర్చిన పాపములకుఁ
బశ్చాత్తాపమునందుట—

సీ. వృషలిఁ బొందనురాగ ♦ వృద్ధిబిడ్డలఁ గని
కులముగోదావరిఁ ♦ గూలఁద్రోచి
ంచ్చల నెక్కెఁ ♦ రజ్జుసేతలసరి
వారిలోఁ గలదల ♦ వంపుచేసి
కట్టడిమందుకనై ♦ కర్మబంధంబుల
పుట్టనై సిందల ♦ పోవనగుచు
దగుణులరోలఁ ♦ ద్రవ్యభోగించి
కడిది నాజన్మంబుఁ ♦ గాలిపోయె
ఆ. జదువు చట్టవడియె ♦ శాస్త్రంబు మన్నయ్యె
బుద్ధి పురువు మేసెఁ ♦ బుణ్యమడఁగె
నీతిమట్టువడియె ♦ నిర్మలజ్ఞానంబు
ముట్టసురిగె బోధ ♦ మూరిఁ బోయె॥

క. చిక్కని చక్కని చన్నుల
మక్కువ యిల్లాలివిడిచి ♦ మాయలు గలయా
వెక్కసపు మద్యపానపు
ఛాక్క ఘనం దగిలి దుర్వి ♦ టుఁ డనై చెడితిన్॥

ఉ. అక్కట! ఘోరదుష్కృతమ ♦ హానలకీలలు నన్ను ముట్టెడి
రక్కడగింక కెట్లు ధృతి ♦ నొందఁగ నిచ్చు? హా! దురాత్ముఁడన్

గ్రక్కునఁ దల్లిదండ్రుల న ♦ కల్మషచిత్తులఁ బెద్దలన్ మత్తే
దిక్కును లేనివారిఁ బలు ♦ దీనులఁ బెట్టుచుఁ బాపదోలితిన్॥

క. అకృతజ్ఞుఁడనై విడిచితి
సత్కృతిఁగల బంధువులను ♦ బాల్యమునందు
ప్రాకృతిఁ బడకుండఁ బెంచిన
సుకృతుల మజ్జనకవరుల ♦ శోభనకరులన్.

వ—అప్పుడు॥

ఆ. పెక్కు పాతకముల ♦ భృశదారుణంబైన
దొడ్డనరకమందుఁ ♦ బడ్డనన్ను
నాకడలకుఁ బాపి ♦ యరికట్టి రక్షించు
గట్టిధర్మపురుషు ♦ లెందువారో॥

శా. చోద్యంబై కలవోలె నిక్షణమునం ♦ జూడంగఁ బ్రత్యక్షమై
వేద్యంబయ్యెను నన్ను నీడ్చినమహా ♦ వీరుల్ భృశోదగ్రులా
యుద్యోగంబులవారు పాశధరులే ♦ యుత్సాహముల్ మాని సం
పాద్యానేకపకారరూక్షకుటిల ♦ ప్రఖ్యాతులెందేగిరో॥

ఉ. దారుణపాశబంధనవి ♦ ధానములన్ నరకార్ణవంబులోఁ
గూరినవానినన్నుఁ జెడ ♦ కుండ నొనర్చినపుణ్యమూర్తు లం
భోరుహనేత్రు లుజ్జ్వలన ♦ భోమణితేజులు లోచనోత్సవుల్
చారుదహాసమంచితవి ♦ చారులు నల్వురు నెందుఁబోయిరో॥

మ. నను రక్షించిన పుణ్యవంతులు కనన్ ♦ నాళీకపత్రాక్షులుం
ఘనవంశాశులు శంఖచక్రధరులా ♦ జానూరుబాహుల్ స్మితా
ననులాలంబితకర్ణవేష్టనసువ ♦ ర్ణచ్ఛాయదివ్యాంబరుల్
ఘనకారుణ్యరసైకపూర్ణులు సమ ♦ గ్రస్ఫూర్తినెందేగిరో॥

వ. పాతకుండనగు నాకు నవ్విబుధోత్తముదర్శనంబు పురాకృతంబులగు పుణ్యవిశేషంబులంగాని దొరకనేరదు. తత్సందర్శనంబాకృతు

సతిసుకృతస్నానంబులు చేయునట్లుగాకుండ నేనిఁ గుణవర్తనంబున వృషలీభర్తనైయుండి మృతిఁబొందుచున్న నాజిహ్వాకు శ్రీమన్నారాయణ నామగ్రహణంబు సంభవింపనేరదు. మఱియును.

ఆ. పాతకుండ జడుఁడ ♦ బ్రహ్మఘాతుకుఁడను
మానలోభ మోహ ♦ మత్సరుండ
నాకు నెట్లు దొరకు ♦ నారాయణునిదివ్య
నామవిమలకీర్తి వర్త ♦ నంబు మదికి॥

సీ. దారుణమోహాంధ ♦ కారపూరితుఁడను
హరివిస్మయస్మర ♦ ణార్హమతిని
వంచనమహాతీవ్ర ♦ పాతకోపేతుఁడ
హరివిస్మయస్మర ♦ ణార్హమతిని
కౌటిల్యకితవవి ♦ కారపారీణుండ
హరివిస్మయస్మర ♦ ణార్హమతిని
యఖిలదుఃఖైకఘో ♦ రార్ణవమగ్నుండ
హరివిస్మయస్మర ♦ ణార్హమతిని

తే. గీ. నిందలకు నెల్ల నెలవైన ♦ నిర్గుణుండ
మందభాగ్యుండ నేనేడ ♦ మధువిదారి
దివ్యగుణనామకీర్తన ♦ తెలియఁగ నేడఁ
బూర్వసుకృతంబు గాకెట్లు ♦ పొందఁగలుగు॥

వ॥ అనివితర్కించి,

మ. యతచిత్తేంద్రియమారుతుండనగుచున్ ♦ యత్నంబొనర్తున్ హరి
ప్రతిసంపత్తికిఁ బుణ్యవృత్తికిఁ జిదా ♦ పాపోన్ముఖాపత్తికిన్
యతినిర్వాణపదానురక్తికి సుఖో ♦ ద్యోగక్రియాశక్తికిన్
ధృతలబ్ధోత్తమముక్తికిన్ సకలధా ♦ త్రీధుర్యసద్భక్తికిన్॥

క. విడిచితి భవబంధంబుల
నడచితి మాయావిమోహ ♦ మైనతమంబుం
బొడిచితి నరివర్గంబుల
గడచితి నాజన్మదుఃఖ ♦ కర్మార్ణవముల్॥

క. తోఁపి ద్రోహంబుననను
నీమణాముఖగహ్వాగమున ♦ నెగమ్రింగుచు బ
ల్యేవమున గోతిసేసిన
దోషదయుగు నాత్మమాయఁ ♦ దొలఁగంగంటిన్।

వ. అనియిట్లు వైష్ణవజ్ఞానదీపం బాత్మస్నేహంబునందోఁచిన నాబ్రాహ్మణుండు,

మ. భగవద్ధర్మపరాయణోత్తములసం ♦ భాషిక మంత్రంబులన్
మిగులన్ జ్ఞానమువుట్ట మోహభవన ♦ మ్మిశ్రాత్మబంధంబులం
దెగఁఖండించి సబంధుమిత్రసుతను ♦ త్నమోహావిభ్రాంతుఁడై
జగతీనాధు రమేశుకృష్ణుసదయై ♦ శ్వర్యంబులంగోరుచున్.

కం. హరిభక్తులతో మాటలు
ధరనెన్నఁడుఁ జెడనిపుణ్య ♦ ధనములమాటలే
వరముక్తి కాంత తేటలు
నరిమడ్వర్గంబు చొరని ♦ యురుదగుకోటల్॥

సీ. అనుచు నాబ్రాహ్మణుం ♦ డతితత్త్వవేదియై
భవబంధముల నెల్ల ♦ బారఁద్రోచి
మొనసి గంగాద్వార ♦ మున కేఁగియచ్చట
కంబిన దేవాల ♦ యంబునందు
నాసీనుఁడై యోగ ♦ మాశ్రయించి చెలంగు
దేహేంద్రియాదుల ♦ తెరువు వలన

దనుఁ బాపుకొని పర ♦ తత్త్వంబుతోఁ గూర్చి
మానుగా యోగస ♦ మాధి చేత
ఆ. గుణగణంబు బాసి ♦ కొమరొప్పిన భగవ
దనుభవాత్మయందు ♦ నాత్మఁ గలిపి
రమణఁ దన్ను మొదల ♦ రక్షించినట్టియా
పురుషవరులఁ గాంచి ♦ పొసఁగ మ్రొక్క॥

—॥ భాగవతులు. ॥—

సీ. శ్రుత్యంతవిశ్రాంత ♦ మత్యను క్రమణీయ
భగవత్ప్రసంగతుల్ ♦ భాగవతులు
సనకాదిమునియోగి ♦ జనపదానందైక
శమభాగ్యోదయుల్ ♦ భాగవతులు
కృష్ణకథధ్యాన ♦ కేవలామృతపాన
పరిణామయుతులు శ్రీ ♦ భాగవతులు
జనులపాతకాసీక ♦ పరిభవప్రక్రియా
పరుషోగ్రమార్తులు ♦ భాగవతులు
తే.గీ. భావతత్త్వార్థవేదులు ♦ భాగవతులు
బ్రహ్మవాదానువాదులు ♦ భాగవతులు
సిరులు దొలఁకంగ నెన్నఁడు ♦ చేటులేని
పదవి నొప్పారు వారువో ♦ భాగవతులు॥

—వృత్రాసురవధార్థంబు దేవతలు దధీచిని వెన్నుముకనిమ్మని గోరుట.—

వ॥ దేవతలు దధీచిమునికడకుం జని యతనిం బురస్కరించుకొని యిట్లనిరి.

ఆ. దేహి సుఖము గోరి ♦ దేహంబు ఘటియించు
దేహి విడువలేఁడు ♦ దేహమెపుడు

దేహి యాత్మదీయ ♦ దేహంబు కొఱకునై
దేహ మీఁగదయ్య ♦ దేవతలకు॥

ఉ. ఎక్కడ నెల్లలోకముల ♦ నెవ్వరుఁగోరని కోర్కి నేఁడు మా
తెక్కలిపాటు గైతిమి ♦ దేహము వేఁడఁగ వచ్చినార మే
మెక్కడఁ దీవ్రకర్మగతి ♦ నెక్కడ దైవకృతంబు గాక యీ
రొక్కపుదాన మీవరుస ♦ నోయక వేఁడుకొనే జగంబులన్॥

క. నీచగతి యెల్లభంగుల
యాచనయుఁ దెలిసి తగఁ ♦ దగుగాదని
యాచకవర్గములోఁ బర
నీచకు లనఁబడరె యెంత ♦ నేర్పరులయినన్॥

క. అడుగంగరాని వస్తువు
లడుగరు బ్రతియాలియొట్టి ♦ యర్థులు నీను నే
మడిగితిమి దేహమెల్లను
గడువడిగెను వారికేడ ♦ కరుణామహాత్మా॥

ఉ. వావుడు నా దధీచియు మ ♦ నంబున సంతసమంది నవ్వి సం
భావితవాక్యపద్ధతులఁ ♦ బల్కుచు నిట్లనెఁ బెర్మిసోడ నో
దేవతలార! ప్రాణులకుఁ ♦ దెక్కలిమృత్యుభయంబు పూనుటే
భావములం దలంచరు కృ ♦ పామతి నన్నుఁ చు మానసంబులన్॥

ఆ. ఎలమి బ్రతుకనిచ్చ ♦ యుంచినవారికి
దేహమెల్ల భంగిఁ ♦ దీపుగాదె
యచ్యుతుండు వచ్చి ♦ యర్థించె నేనియుఁ
దన్ను నిచ్చునట్టి ♦ దాత గలఁడె॥
అదియునుఁ గాక,

సీ. అర్థంబు వేఁడెడు ♦ నర్థులుగలరు గా
కంగంబు వేఁడెడి ♦ యర్థిగలఁడె

తగు కోరికలనిచ్చు ♦ దానశీలుఁడుగాక
దనకుహాని యోర్చు ♦ దాత గలఁడె
యీనేర్చువాఁడు ద ♦ న్నిచ్చిన రోయక
చంపెపట్టి యా ♦ చకుఁడు గలఁడె
చంపియుఁ బోవక ♦ శల్యంబు లిచ్చియు
నేతిపంచుకహొవ్వు ♦ వారుగలరె

ఆ. రమణ లోకమెల్ల ♦ రక్షించువారికి
హింససేయుబుద్ధి ♦ యెట్టువొడమె
బ్రాంతిరైనయట్టి ♦ ప్రాణంబుపైఁదీపు
తమకుఁ బోలెనెదిరి ♦ దలఁచవలదె॥

వ॥ అనిన దేవతలిట్లనిరి॥

తే. సర్వభూతదయాపర ♦ స్వాంతులకును
బుణ్యవర్తనులగు మిమ్ము ♦ బోఁటివారి
కమితసత్కీర్తికాముల ♦ కలఘుమతుల
కియ్యరానిపదార్థంబు ♦ లెవ్విగలవు॥

ఆ. అడుగరాని సొమ్ము ♦ నడుగరాదని మానఁ
డడుగువాని మాట ♦ లడుగనేల
భ్రాంతినడుగుచోటఁ ♦ బ్రాణంబు లేనియు
నిచ్చువాఁడు దాతఁ ♦ డిచ్చుఁగాని॥

వ. అని పరసంకటంబు దలంపక నిలింపులు గార్యపరతఁ స వినయవాక్యపరంపరలఁ బ్రార్థించిన, నతండు దరహాసితభాసితవదనుండై యఖిలలోకధర్మం బెఱింగియు, నొక్కింతకాలంబు ప్రతివాక్యంబిచ్చితి. దీనిసహింపందగుదుగు. మీయట్టివారలకుఁ బ్రియంబగు నేని నశ్వరమైన విడువందగినశరీరము విడుచుటయేమిదుర్లభం బథ్రివం

నైన యీశరీరంబుచేత గిరిసూక్ష్మతంబుల నవ్వాంఛార్జింపకుండు నటం
టు పాషాణాకులకంటె నతికష్టంబై యీయుట్టిపుణ్యశ్లోకులచేత నాశిం
పంబడిన యీశరీరంబు క్రిమియుఁ గ్రాఛ్ఛిదం చేదేహంబుచేత నేనియు
సకలభూతంబులు శోకానుభవంబున శోకించు, హర్షానుభవంబున హ
ర్షించునట్టి మహాకష్టదైన్యాకరంబైన యీశరీరంబు కాకశునకసృగా
లాదులపాలుగాకుండ మేలయ్యెనఁ నిశ్చితాత్ముండయి దధీచిదత్త్వాలో
కనంబుచేత నిరసితబంధనుండై బుద్ధీంద్రియపాణసంబులంఁగూడిన
క్షేత్రజ్ఞుని బరబ్రహ్మస్వరూపుండైన భగవంతునందు నేకీభూతముచేసి
యోగజ్ఞానమున శరీరంబువిడిచె

—। ధాత. ।—

ఉ. ధాతకు దేవతావిభవ ♦ ధాతకుఁ బుణ్యజనానురాగసం
ధాతకు సర్వలోకహిత ♦ దాతకు నైదికధర్మమార్గని
ర్ణేతకు నుల్లసద్విభవ ♦ నేతకు సర్వజగజ్జయాంగజ
భ్రాతకుఁ బుణ్యయోగిజన ♦ భావవిజేతకు మ్రొక్కెద మ్యోదన్॥

శా. దివిజానీకవిరోధి మ్రొక్కఁగని హా ♦ గ్దేవీమణీ నేతకున్
సవికాసోత్సవ సంవిధాతకు నమ ♦ త్సంత్రాతకున్ సత్తపో
నివహాభీష్టవరప్రదాతకు జగ ♦ న్నిర్మాతకున్ ధాతకున్
వివిధప్రాణిలలాటలేఖన మహా ♦ విద్యానుసంధాతకున్॥

—।నీతిపద్యములు।—

ఉ. మాటుపడంగ లేని యుప ♦ మద్ధుల సుప్తుల నస్త్రవిద్యలం
దేటని చిన్నవారలవ ♦ ధించెనిశీథమునందుఁ గ్రూరుఁడై
పాఱుఁడుగాని పాతకుఁడు ♦ ప్రాణభయంబున వెచ్చనూర్చుచుం
బాఱెడివీనిఁ గావుము కృ ♦ పామతి నర్జున! పాపవర్జనా॥

చ. వెఱచినవాని దైన్యమున ♦ వేఁదుఱునొందిన వాని నిద్రమై
మఱచినవాని సౌఖ్యమున ♦ మద్యముద్రావినవాని భగ్నుఁడై
పఱచినవాని సాధుజన ♦ భావమువానిని గావుమంచు వా
చఱచినవానిఁ గామినులఁ ♦ జంపుట ధర్మముగాదు ఫల్గునా॥

శా. స్వప్రాణంబుల నెవ్వఁడేనిఁ గరుణా ♦ శూన్యంబునాశించి య
న్యప్రాణంబులచేత రక్షణము సే ♦ యం జూచువాఁ డంత్యలో
కప్రాప్తుండగు రాజదండమున న ♦ త్కల్యాణుఁడౌ నైనసీ
విప్రిందండితుఁ జేయ నేటికి మహా ♦ విశ్రాంతిచేనుండఁగన్॥

క॥ సాధువులగు జంతువులకు
బాధలుగావించుఖలుల ♦ భంజించసిరా
బాధము వాయుస్స్వర్గ
శ్రీధనములు వీటిపోవ ♦ సిద్ధము తల్లీ॥

క॥ దుష్టజననిగ్రహంబును
శిష్టజనానుగ్రహంబు ♦ సేయఁగ నృపులన్
సృష్టి విధించెఁబురాణ
ద్రష్టలు చెప్పుదురు పరమ ♦ ధర్మము తల్లీ!

క॥ పొడిచినఁ బట్టినఁ గొట్టిన
బడుచుందురుగాని పరమ ♦ భాగవతులు దా
రొడఁబడరు మాఱుసేయఁగఁ
గొడుకా! విభుఁడగ్గు సేయఁ ♦ గోరఁడు నిరుకున్॥

సీ. వినుకర్షణాదిక ♦ వృత్తికంటెను మేలు
యాచింపనొల్లని ♦ యట్టివృత్తి
ప్రాప్తంబుగైకొని ♦ బ్రదుకుకంటెను లెస్స
యనుదినంబును ధాన్య ♦ మడిగికొనుట

సాయాయవారము కంటె ♦ నధిక లావణ్యంబు
వఱలఁగ నెన్నుల ధాన్య ♦ భక్షణంబు
శిలవృత్తి కంటెను ♦ శ్రేయ మాపణముల
బడ్డగింజలు దీసి ♦ బ్రతుకుఁ గనుట

ఆ. మొదలు చోట నృపతి ♦ కీనాల్గు వృత్తులు
దగు; బ్రతిగ్రహంబు ♦ దగదు తలఁప
నాపదవసరముల ♦ నధముఁ డెక్కువజాతి
వృత్తినున్న దోష ♦ విధము గాదు।

క। దమమును శౌచము దపమును
శమమును మార్దవము కృపయు ♦ సత్యజ్ఞాన
క్షమలును హరిభక్తియు హ
ర్షము నిజలక్షణము లగ్రి ♦ జాతికి నధిపా॥

ఉ। శౌర్యము, దానశీలము, బ్రి ♦ సాదము, నాత్మజయంబు, తేజమున్
ధైర్యము, దేవభక్తియును ♦ ధర్మము, నర్థముఁ గామమున్. బుధా
చార్యముకుందసేవలును ♦ సత్కృతియుం, బరిపోషణంబు న
ద్వీర్యము, రక్షణంబుఁ బృథి ♦ వీవరశేఖర! రాజచిహ్నముల్।

క। ధర్మార్థ కామ వాంఛయు
నిర్మల గురుదేవ విప్ర ♦ నివహార్చనముల్
నిర్మద భావము బ్రమదము
శర్మకరమ్మును వైశ్య ♦ జనలక్షణముల్।

ఉ। స్తేయము లేనివృత్తియు, శు ♦ చిత్వము, సన్నుతియున్, నిజేశులన్
మాయలు లేక డాయుటయు ♦ మంత్రము సెప్పక పంచయజ్ఞముల్
సేయుటయున్, ధరామరుల ♦ సేవయు, గోవుల రక్షణంబు, న
న్యాయము లేమియున్ మనుజ ♦ నాథ! యెఱుంగుము శూద్రధర్మ
ముల్।

క॥ ఎవ్వాడు దనకును సత్త్వము
చొప్పడునందాకరిపులఁ ♦ జూచియుఁ దనమై
గప్పికొని యుండవలయును
నొప్పగ సహిమ మాసమయమున ♦ కొడిగినభంగిన్॥

— ♦ పతివ్రత ♦ —

సీ॥ నిలయంబువాటించి ♦ నిర్మలదేహయై
శృంగారమొప్పఁ ♦ జేయవలయు
సత్యప్రియాలాప ♦ చతురయై ప్రియునకు
చిత్తంబుప్రేమరం ♦ జింపవలయు
దాక్షిణ్యసంతోష ♦ ధర్మమేధాదుల
దైవతమనిప్రియుఁ ♦ దలఁపవలయు
నాధుఁ డేపద్ధతి ♦ నడచు నాపద్ధతి
నడచిసద్బంధుల ♦ నడపవలయు

ఆ॥ మార్దవమునఁ బతికి ♦ మజ్జనభోజన
శయనపానరతులు ♦ జరపవలయు
విభుఁడు పతితుఁడైన ♦ వెలది పాతివ్రత్య
మహిమఁ బుణ్యుఁ జేసి ♦ మనుపవలయు॥

క॥ తరుణి దనప్రాణవల్లభు
హరిభావముగా భజించి ♦ యతిముదము దానున్
సిరికైవడి వర్తించును
హరిలోకమునందు నంత ♦ నానందమునన్॥

కం॥ ఉపవాసంబులు వ్రతములు
దపములు వేయేల భర్త ♦ దైవతమని స-
న్మతిపటిమఁ గొల్చినసాధ్వికి
నృపవర! దుర్లభము లేదు ♦ సకలజగములన్॥

— ♦ వైరాగ్యము ♦ —

సీ॥ కమనీయభూమిభా ♦ గములు లేకున్నవే
పడియుండుటకు దూది ♦ పఱుపు లేల
సహజంబులగు కరాం ♦ జలులు లేకున్నవే
భోజనభాజన ♦ పుంజమేల
వల్కలాజినకుశా ♦ వళులు లేకున్నవే
కట్టు దుకూలసం ♦ ఘంబు లేల
కొనకొని వసియింప ♦ గుహలు లేకున్నవే
ప్రాసాదసౌధాది ♦ పటలమేల
తే॥ ఫలరసాదులు గురియవే ♦ పాదపములు
స్వాదుజలములు నుండవే ♦ సకలనదుల
బొసఁగ భిక్షంబు బెట్టరే ♦ పుణ్యసతులు
ధనమదాంధులకొలువేల ♦ తాపసులకు॥

క॥ రక్షకులు లేనివారల
రక్షించెద ననుచుఁ జక్రి ♦ రాజై యుండన్
రక్షింపుమనుచు నొకనరు
నక్షముఁ బ్రార్థింపనేల ♦ యాత్మజ్ఞులకున్॥

మ॥ హరిఁ జింతింపక మత్తుఁడై విషయచిం ♦ తాయత్తుఁడై దిక్కులా
పరముల్ ద్రోసెడువాఁడు కింకరగదా ♦ సంతాడితోరస్కుఁడై
ధరణీశోత్తమ! దండధృక్పురవన ♦ స్ఫారోరుదావోగ్రవై
తరణీవహ్ని శిఖాపరంపరలచే ♦ దగ్ధుండు గాకుండునే.

సీ॥ వాసుదేవశ్లోక ♦ వార్తలాలించుచుఁ
గాలమేపుణ్యుండు ♦ గడపుచుండు
వలసియాయువు దక్క ♦ నన్యులయాయువు
నుదయాస్తమయములు ♦ నొగ్గకొనుచు

వంచించుకొనిపోవ ♦ వాఁడది యెఱుఁగక
జీవింతుఁ బెక్కేండ్లు ♦ సిద్ధమనుచు
సంగనాపుత్ర గే ♦ హారామ విత్తాది
సంసార హేతుక ♦ సంగసుఖము
తే. దగిలివర్తింప గాలంబు ♦ తఱియెఱింగి
దండధరకింకరులువచ్చి ♦ తాడనములు
చేసికొనిపోవఁ బుణ్యంబు ♦ సేయకున్నత
పాపరతినైతినని బిట్టు ♦ పలవరించు॥

సీ. అలరుఁజొంపములతో ♦ నభ్రంకషంబులై
బ్రదుకవే వనముల ♦ పాదపములు
ఖాదనమేహాన ♦ కాంక్షలఁ బశువులు
జీవింపవే గ్రామ ♦ సీమలందు
నియతిష్ఠునుచ్ఛ్వాస ♦ నిశ్వాసపవనముల్
ప్రాపింపవే చర్మ ♦ భస్త్రికలును
గ్రాసమూకరసున ♦ క్రిములింటింటఁ
దిరుగవే దుర్యోగ ♦ దీనవృత్తి
తే॥ సుష్ట్రఖరములు మోపవే ♦ యురుభరములఁ
బుండరీకాక్షు నెఱుఁగని ♦ పురుషపశువు
లవిపులందు నివాసము ♦ లందుఁ బ్రాణ
విషయభరయాత్రతోనుంట ♦ విఫలమధిప॥

—♦ సుయజ్ఞోపాఖ్యానము ♦—

వ.—అంత హిరణ్యకశిపుండు దుఃఖితుండై మృతుండయిన సోదరునకు నుదకప్రదానాది కార్యము లాచరించి యతనిబిడ్డల శకుని శంబర కాలనాభ మహోత్కచ ప్రముఖుల నూరడించి, వారలత

ల్లితోఁగూడ హిరణ్యాక్షు భార్యల నందఱఁ గావించి, తమతల్లియైన దితి నవలోకించి యిట్లనియె

శా॥ సీరాగారనివిష్ట పాంథులక్రియన్ ♦ నిక్కంపు సంసారసం
 చారుల్ పుత్తురు గూడి విత్తురు సదా ♦ నానా బుద్ధిలోకోత్కటో
 దారుల్ వారొకచోటఁ గూడి చనుచో ♦ జ్ఞానంబు దల్లి మహా
 కారుండాతఁడు తద్వియోగమున కుర్వీ ♦ శోకింపనేటికిన్.

సీ. సర్వజ్ఞుఁ డీశుండు ♦ సర్వాత్ముఁ డవ్యయుం
 డమలుండు సత్యుండ ♦ ననంతుఁ డాత్మ
 దాత్మమాయాకంబున ♦ నశ్రాంతమును దన
 మాయాప్రవర్తన ♦ మహిమవలన
 గుణములఁ గల్పించి ♦ గుణసంగమంబున
 లింగశరీరంబు ♦ లీలఁ గాల్చి
 కంపితజలములో ♦ గదలెడిక్రియఁ దోఁచు
 పాదపంబులభంగి ♦ భ్రాంతమగుచు

ఆ. చక్షువులు ధరిత్రి ♦ చలితమై కానంగఁ
 బడినభంగి వికల ♦ భావరక్తుఁ
 డాత్మమనోగుణ కంపి ♦ శాంతరంగంబునఁ
 గదలినట్ల తోఁచుఁ ♦ గదలకుండు.

వ—అవ్వా! యివ్విధమున లక్షణవంతుండుగాని యీశ్వరుండు లక్షితుండై కర్మసంసరణంబున యోగవియోగంబుల నొందించు సంభవవినాశశోకవివేకావివేకచింతాస్మరణంబులు వివిధంబు లీయర్థంబునకుఁ బెద్దలు ప్రేతబంధుయమసంవాదంబను నితిహాసంబు నుదాహరింతురు. వినుండు చెప్పెద నుశీనరదేశంబునందు సుయజ్ఞుండను రాజు గలం డతండు శత్రువులచేత యుద్ధంబున నిహతుండయి యున్న యెడ.

సీ॥ ఒరిగిన బహురత్న ♦ విగ్రహవర్మములతోడ
రాలినభూషణ ♦ రాజితోడ
ఖరశరబాధని ♦ ర్భిన్నవక్షముతోడ
దళమగా రేఁగు శోణి ♦ తంబుతోడ
గీర్ణమైజారిన ♦ కేశబంధముతోడ
రయరోష దష్టాధ ♦ రంబుతోడ
భీకరశరాసి ♦ ర్భిన్నవక్షముతోడ
భూరజోయుత ముఖాం ♦ బుజముతోడ

ఆ. గునిసిపడినదీర్ఘ ♦ దోర్దండములతోడ
జీవరహితుఁడగు సు ♦ శీలగంధుఁ
జుట్టిబంధుజనులు ♦ సొరిదినుండఁగ భయా
క్రాంతలగుచు నతని ♦ కాంతలెల్ల॥

శా॥ స్రస్తాకంపిత కేశబంధములతో ♦ సంఛిన్నహారాళితో
హస్తాబ్జంబులఁ బాది మోదికొనుచున్ ♦ హా నాథ యంచున్ బహు
ప్రస్తావోక్తులతోడ నేడ్చిరి వగం ♦ బ్రాణేశు పాదంబుపై
నస్తోకస్తనకుంకుమారుణ విశే ♦ షాస్రంబు వర్షించుచున్॥

మ॥ అనఘా! నిన్ను సుశీలరత్నజలక ♦ ఫానందసంధాయిగా
మును నిర్మించిన బ్రహ్మ నిర్దయుత ను ♦ న్మూలించనే వీరికిం
దనయశ్రీకిని మాకు దిక్కుగలదే ♦ ధాత్రీశ! నీబోటికిన్
జనునే పాసిచనంగ భ్రాతృజనులన్ ♦ సన్మిత్రులం బుత్రులన్॥

మ॥ జనలోకేశ్వర! నిన్నుఁ బాసిన నిమే ♦ షంబుల్ మహాబ్దంబులై
చను లోకాంతరగామివై మరల నీ ♦ చందంబునన్ నిన్నుఁబో
లున మే మెట్లు చరింతు మొల్లముగదా ♦ యీలోకవృత్తంబు నేఁ
డనలజ్వాలలఁ జొచ్చి వచ్చెదము నీ ♦ యంఘ్రిద్వయిం జూడఁగన్॥

వ—అని యిట్లు రాజభార్యలా శవంబు డగ్గఱి విలపింపం బొద్దు

గుళింకకున సమయంబున వారల విలాపంబులు విని బ్రాహ్మణబాల
కుండై యముండు సనుదెంచి ప్రేతబంధువులఁ జూచి యిట్లనియె.

ఉ॥ మచ్చిగ వీరికెల్ల బహు ♦ మాత్రముఁ జోద్యము దేహి పుట్టుచుం
జచ్చుచు నుంటఁ జూచెదరు ♦ చావక మానెడువారిభంగి, నీ
చచ్చినవాని కేడ్చెదరు ♦ చావున కొల్లక డాఁగవచ్చునే
యెచ్చటఁ బుట్టె నయ్యెడల ♦ కేఁగుట నైజము ప్రాణికోటికిన్॥

క॥ జననీజనకులఁ బాసియు
ఘనవృకముల బాధపడక ♦ కడుఁబిన్నలమై
మనియెద మిప్పుడు గర్భం
బున మును రక్షించు వాఁడె ♦ పోషకుఁ డడవిన్॥

క॥ ఎవ్వఁడు సృజించుఁ బ్రాణుల
నెవ్వఁడు రక్షించుఁ ద్రుంచు ♦ నెవ్వఁ డనంతుం
డెవ్వఁడు విభుఁ డెవ్వఁడు వాఁ
డివ్విధమున మనుచుఁ జెఱుచు ♦ హేలారతుఁడై॥

ఆ॥ ధనము వీధిఁబడిన ♦ దైవవశంబున
నుండు బోవు యిల్లాల ♦ నున్న నైన
నరసి రక్ష లేని ♦ యబలుండు వర్ధిల్లు
రక్షితుండు మందిరమునఁ ♦ జచ్చు॥

క॥ కలుగును మృతి లేకుండును
గలభూతము లెల్లఁ గాల ♦ కర్మవశములై
నిలువఁబడుఁ బ్రకృతిఁ దద్గుణ
కలితుఁడు వాఁ డాత్మమయుఁడు ♦ గమ్యుఁడు తలఁపన్॥

సీ॥ పాంచభౌతికమైన ♦ భవనంబు దేహంబు
పురుషుండు దీనిలోఁ ♦ బూర్వకర్మ

వశమున నొకవేళ ♦ వర్తించు దీపించుఁ
దఱిమైన నొకవేళ ♦ దలఁగిపోవు
జడమైనదేహంబు ♦ చెడుగాని పురుషుండు
చెడఁడాతనికి నింత ♦ సేటు లేదు
పురుషునికిని దేహ ♦ పుంజంబునకు వేఱు
గాని యేకత్వంబు ♦ గానరాదు

ఆ॥ దారువుల వెలుంగు ♦ దహనుఁడు గైవడి
గాయములఁ జరించు ♦ గాలిభంగి
నాశలీనమైన నభము ♦ చాడ్పున వేఱు
దెలియవలయు దేహి ♦ దేహములకు॥

వ—అని మఱియు నిట్లనియె॥

సీ॥ భూపాలకుఁడు నిదె ♦ వోయెడి నొండేమి
విలపింపనేటికి ♦ వెఱ్ఱులార
యెవ్వఁడు భాషించు ♦ నెవ్వఁడాకర్ణించు
నట్టివాఁడెన్నఁడో ♦ యరిగినాఁడు
ప్రాణభూతుండైన ♦ పవనుఁడాకర్ణింప
భాషింప నేరఁడు ♦ ప్రాణిదేహ
ములకు వేఱైతాన ♦ ముఖ్యుఁడై యింద్రియ
వంతుఁడై జీవుండు ♦ వఱలుచుండుఁ

ఆ॥ ప్రాభవమున భూత ♦ పంచకేంద్రియమనో
లింగదేహములను ♦ లీలఁగూడు
విడుచు నన్యుఁడొకండు ♦ విభుఁడు దీనికి మీరు
వగలనేల వగల ♦ వారలనేల॥

క॥ ఎందాఁక నాత్మదేహము
నొందెడు నందాఁక గర్మ ♦ యోగములట్లైఁ

జెందవు మాయాయోగ
స్పందితులై రిత్త జాలిఁ ♦ బడ నేమిటికిన్ ।

మ. చెలులుం దల్లులు దండ్రులాత్మజులు సం ♦ సేవ్యుల్ సతుల్ చారువి
త్తుల గేహంబులటంచుఁ గూర్తురు మహా ♦ మాయాగుణభ్రాంతులై
కలలోఁ గాంచిన భోగముల్ నిజములే ♦ కర్మానుబంధంబులం
గలుగున్ సంగము లేక పాయుఁ బిదపం ♦ గర్మాంత కాలంబునన్ ।

వ. మఱియు మాయాగుణప్రపంచంబు నెఱింగెడు తత్త్వజ్ఞులు నిత్యానిత్యంబులం గూర్చి సుఖదుఃఖంబులం జెంద రజ్ఞులు గొందఱు యోగవియోగంబులకు సుఖదుఃఖంబుల నొందుదురు. తొల్లి యొక్క మహాగహనంబున విహంగంబులకు నంతకభూతుండైన యెఱుకు గలం డతం డొక్కనాఁడు ప్రభాతంబున లేచి వాఁడంబైన వేట తమకంబున,

క. పలు ఉరులు జిగురుఁ గండెలు
జలిదియుఁ జిక్కంబు ధనువు ♦ శరములుఁ గొనుచుం
బులుగులఁ బట్టెడు వేడుక
యలుఁగులు వడలంగఁ గదలి ♦ యడవికి జనియెన్ ।

వ. మఱియు నానావిధంబులగు శకుంతంబుల సంతతంబు నొందించుచు సకలపక్షిసంహారలబ్ధకుండైన లుబ్ధకుండు తనముందటఁ గాలచోదితంబై సంచరించుచున్న కుళింగపక్షిమిథునంబుఁ గనుంగొని యందుఁ గుళింగి నురిం దిగిచి యొక్క చిక్కంబులో వైచినం జూచి దుఃఖించి కుళింగపక్షి యిట్లనియె।

చ. అడవుల మేత మేసి మన ♦ మన్యుల కెన్నఁడు నెగ్గు సేయ ।
కడపి హరింప నేఁడకట ♦ కట్టడి బ్రహ్మకిరాతు చేతిలోఁ
బడుమని వ్రాసెనే నుదుటఁ ♦ బాపము దైవము కంటికింత యె
క్కుడు బరువయ్యెనే బ్రదుకు ♦ గోమలి యే మన నేర్తుఁ జెల్లరే।

క. ఒకనాఁడు మనలనందఱఁ
బ్రకటించి కిరాతువలల ♦ బడఁజేయఁగ ని
న్నొకతెన్ వలఁబడఁజేసిన
వికలీకృతదక్షమైన ♦ విధినేమందుర్.

ఉ॥ ఱెక్కలు రావు పిల్లలకు ♦ పటునుండియు మేఁతగానమిం
బొక్కెడు గూటిలో నెగసి ♦ పోవఁగనేరవు మున్ను తల్లియా
దిక్కున నుండివచ్చునని ♦ త్రిప్పుచు మూపుల నిక్కినిక్కి స
ల్లెక్కులఁ జూచుచున్నవని ♦ దీనత నెట్లు భరింతునక్కటా॥

వ.—అని యివ్విధంబున

క. కుంతిని పాదముఁ గోఁడను
గంతము శోషింపవగచు ♦ ఖగమును హాసనో
త్కంఠుండై నకిరాతుఁడ
కుంతిగతి జేసెనొక్క ♦ కోలం గూల్చెన్॥

క. కాలమువచ్చిన శబరుని
కోలను ధరఁగూలె ఖగము ♦ ఘోషముతోడం
గాలముడాసిన నేలం
గూలక పోవశమె యెట్టి ♦ గుణవంతులకున్॥

ఉ॥ కావున మీరు చచ్చుతఱిఁ ♦ గానరు చచ్చి ధరిత్రిఁబడ్డధా
త్రీవిభుదేహముం గదిసి ♦ దీనత నేడువనేల పొంపు, చిం
తావతులార! వత్సరశ ♦ తంబులకైనని జేసుచక్కఁ గిం
బోవుట దుర్లభంబు మృతిఁ ♦ బొందినవారలు సేరవత్తురే॥

వ.—అనియిట్లు కపటబాలకుండై క్రీడించుచున్న యమునియు వలాపసాలాపంబులు విని సుయజ్ఞుని బంధువులెల్ల వెఱఁగుపడి సర్వప్రపంచంబు నిత్యంబుగాదని తలంచి శోకింపక సుయజ్ఞునికి సాంపరాయికకృత్యంబులు సేసిచనిరి॥

—(హిరణ్యకశిపుఁడు బ్రహ్మనుగోరినవరములు.)—

శా॥ గాలింగుంభిని నగ్నినంబువుల నా ♦ కాశస్థలిన్ దిక్కులన్
రేలన్ ఘస్రములందమఃప్రభల భూ ♦ రిగ్రామరక్షో మృగ
వ్యాళాదిత్య నరాది జంతుకలహ ♦ వ్యాప్తిన్ సమస్తాస్త్రశ
స్త్రాళిన్ మృత్యువు లేని జీవనము లో ♦ కాధీశ! యిప్పింపవే॥

-హిరణ్యకశిపునివలనభయమందిన దేవతలకు శ్రీహరియభయమిచ్చుట.-

మ॥ భయముం జెందకుఁడయ్య నిర్జరవరుల్ ♦ భద్రంబు మీకయ్యెడున్
జయమున్ లాభము భూతసంతతికి మ ♦ త్సందర్శనప్రాప్తిని
వ్యయమై చేరు నెఱుంగుగున్ దితిసుత ♦ వ్యాపారభావావిత
ర్క్యయముల్ గాలము గూడఁ జంపెదఁ జనుం ♦ డంబోజమిత్రోవలన్॥

ఆ. శుద్ధసాధువులందు ♦ సురలందు శ్రుతులందు
గోవులందు విప్ర ♦ కోటియందు
ధర్మపదవియందు ♦ దగిలి నాయందు వాఁ
డెప్పుడలుగు వాఁడె ♦ హింసనొందు.

కం. కన్నకొడుకు శమదమసం
పన్నుఁడు నిర్వైరుఁడగ ♦ ప్రహ్లాదుని వాఁ
డెన్నఁడు రోషంబున నా
పన్నత నొందించు వాఁడె ♦ పట్టివధింతున్॥

శా. వేధోదత్తవరప్రసాదగరిమన్ ♦ వీఁడింతవాఁడై మిముం
బాధం బెట్టుచునున్నవాఁడని మదిన్ ♦ భావింతు, భావించి నే
సాధింపందడవిగాదు గావునఁ గడున్ ♦ సైరించితిన్ మీఁదటన్
సాధింతున్ సురలార! నేఁడు మనుఁడా ♦ శంకింప మీ కేటికిన్॥

—ప్రహ్లాదచరిత్రము—

సీ. తనయందు నఖిలభూ ♦ తములందు నొకభంగి
సమహితత్వంబున ♦ జరగువాఁడు

పెద్దలఁ బొడఁగన్న ♦ భృత్యునికైవడి
జేరి నమస్కృతుల్ ♦ సేయువాఁడు
కన్నుదోయికి నన్య ♦ కాంతలడ్డంబైన
మాతృభావన సేసి ♦ మరలువాఁడు
తల్లిదండ్రుల భంగి ♦ ధర్మవత్సలతను
దీనులఁ గావఁ జిం ♦ తించువాఁడు

తే. సఖుల యెడ సోదరస్థితి ♦ జరపువాఁడు
దైవతములంచు గురువులఁ ♦ దలఁచువాఁడు
లీలలందును బొంకులు ♦ లేనివాఁడు
లలితమర్యాదుఁడైన ప్ర ♦ హ్లాదుఁ డధిప॥

వ.—మఱియును,

సీ. ఆకారజన్మవి ♦ ద్యార్థగరిష్ఠుఁడై
గర్వసంస్తంభనం ♦ గతుఁడు గాఁడు
వివిధమహైశ్వర్య ♦ విషయసంపన్నుఁడై
పంచేంద్రియములచేఁ ♦ బట్టువడఁడు
భవ్యవయోబల ♦ ప్రాభవోపేతుఁడై
కామరోషాదులఁ ♦ గ్రందుకొనఁడు
కామిని ప్రముఖభో ♦ గము లెన్నిఁ గలిగిన
వ్యసనసంసక్తిఁ దా ♦ వంకఁ బోఁడు

ఆ. విశ్వమందుఁ గన్న ♦ విన్నయర్థములందు
వస్తుదృష్టిఁ జేసి ♦ వాంఛ యిడఁడు
ధరణినాథ! దైత్య ♦ తనయుండు హరిపర
తంత్రుఁడై హతాన్య ♦ తంత్రుఁడగుచు॥

ఆ. సద్గుణంబులెల్ల ♦ సంఘంబులై వచ్చి
యసురరాజతనయు ♦ నందు నిలిచి

పాసిచనవు విష్ణుఁ ♦ బాయని విధమున
నేను దగిలియుండు ♦ నిర్మలాత్మ!

మ. వగవారైన సురేంద్రులున్ సభలలోఁ ♦ బ్రహ్లాదసంకాశులన్
సుగుణోపేతుల నెందు నేమెఱుఁగమం ♦ చున్ వృత్తబంధంబులన్
బొగడం జొత్తురు సత్కవీంద్రులక్రియన్ ♦ భూనాథ! యీబోటి స
ద్భగవద్భక్తులు దైత్యరాజతనయుం ♦ బాటించి కీర్తింపరే॥

కం. గుణనిధియగు ప్రహ్లాదుని
గుణములనేకములు గలవు ♦ గురుకాలమునన్
గణుతింపనశక్యంబులు
ఫణిపతికి బృహస్పతికిని ♦ భాషాపతికిన్॥

వ॥ ఇట్లు సద్గుణగరిష్ఠుండయిన ప్రహ్లాదుండు భగవంతుండయిన వాసుదేవునియందు సహజసంవర్ధమాననిరంతరధ్యానరతుండై.

సీ. శ్రీవల్లభుఁడు దన్నుఁ ♦ జేరినయట్లైనఁ
జెలికాండ్ర నెవ్వారిఁ ♦ జేరమఱచు
నమరారిదనమూర్తి ♦ నాడినయట్లైన
నమరబాలురతోడ ♦ నాడమఱచు
భక్తవత్సలుఁడు నన్ ♦ భాషించినట్లైనఁ
బరభాషలకు మాఱు ♦ పలుకమఱచు
నగవంతుఁ దనలోన ♦ జూచినయట్లైనఁ
జోక సమస్తంబుఁ ♦ జూడమఱచు

తే. హరిపదాంభోజయుగచింత ♦ నామృతమున
నంతరంగంబు నిండిన ♦ నైననతఁడు
నిత్యపరిపూర్ణుఁడగుచు న ♦ న్నియును మఱచి
జడత లేకయునుండును ♦ జడుని భంగి॥

శా. పానీయంబులు ద్రావుచున్ గుడుచుచున్ ♦ భాషించుచున్ హాసలీ
లానిద్రాదులు సేయుచున్ దిరుగుచున్ ♦ రక్షించుచున్ సంతత
శ్రీనారాయణపాదపద్మయుగళీ ♦ చింతామృతస్వాదనం
ధానుండై మఱచెన్ సురారిసుతుఁ డే ♦ తద్విశ్వమున్ భూవరా!

సీ. వైకుంఠ చింతావి ♦ వర్జితచేష్టుఁడై
యొక్కచో నేడుచు ♦ నొక్కచోట
నశ్రాంతహరిభావ ♦ నారూఢచిత్తుఁడై
యుద్ధతుఁడై పాడు ♦ నొక్కచోట
విష్ణుఁ డింతయుఁ గాని ♦ వేఱొండు లేదని
యొత్తిలి నగుచుండు ♦ నొక్కచోట

ఆ. బలుకు నొక్కచోటఁ ♦ బరమేశు గేళవు
బ్రియము హర్షజనిత ♦ బాష్పసలిల
మిళితపులకుఁడై ని ♦ మీలితనేత్రుఁడై
యొక్కచోట నిలిచి ♦ యూరకుండు॥

వ॥ ఇట్లు పూర్వజన్మపరమభాగవతసంసర్గసమాగతంబైన ముకుందచరణారవిందసేవాతిరేకంబున సర్వకల్యాణభావంబు విస్తరించుచునప్పుడప్పటికి దుర్జనసంసర్గనిమిత్తంబునం దన చిత్తంబన్యాయత్తంబుగానీక నిజాయత్తంబుసేయుచు నప్రమత్తుండును, సంసారనివృత్తుండును, బుధజనవిధేయుండును, మహాభాగధేయుండును, సుగుణమణిగణాగరిష్ఠుండును, బరమభాగవతశ్రేష్ఠుండును, కర్మబంధలతాలవిత్రుండును, బవిత్రుండును నైనపుత్రునియందు విరోధించి సురవిరోధి యనుకంప లేక చంపం బంపెనని పలికిన నారదునకు ధర్మజుండిట్లనియె॥

శా. పుత్రుల్ నేర్చిన నేరకున్న జనకుల్ ♦ పోషింతురెల్లప్పుడున్
మిత్రత్వంబున బుద్ధిసెప్పి దురితో ♦ స్నేహంబు వారింతురే

శత్రుత్వంబుదలంకఁ బెట్టిడదనా ♦ సౌజన్యరత్నాకరుం
బుత్రుం గోకపవిత్రుఁ దండ్రి నగులుం ♦ బొందింప నెట్లోర్చెనో॥

ఉ. బాలుఁ బ్రభావిశాలు హరి ♦ పాదపయోరుహచింతనక్రియా
లోలుఁ గృపాళు సాధుగుణ ♦ లోకపదాన తపాలు నిర్మల
శీలు సమస్తసభ్యనుత ♦ శీలు విఖండితమోహవల్లికా
జాలు నదేల తండ్రి వడిఁ ♦ జంపఁగఁ బంపె మునీంద్ర చెప్పవే॥

అనిన నారదుండిట్లనియె.

శా. లబ్ధ్యంబైన సురారిరాజపదముం ♦ లక్షింపఁ డశ్రాంతమున్
సభ్యత్వంబున నున్నవాఁ డబలుఁడై ♦ జాడ్యంబుతో నేను వి
ద్యాభ్యాసంబునఁ గాని తివ్రిమతిగా ♦ దంచున్ విచారించి దై
త్యేభ్యుం డాకఁడినంబునన్ బ్రియసుతున్ ♦ వీక్షించి సత్కాముఁడై॥

కం. చదువనివాఁ డజ్ఞుండగు
జదివిన సదసద్వివేక ♦ చతురత గలుగుం
జదువఁగవలయును జనులకుఁ
జదివించెద నార్యులొద్దఁ ♦ జదువుము తండ్రీ॥

వ—అని పలికి యసురలోకపురోహితుండును, భగవంతుండునయిన శు
క్రాచార్యునికొడుకులఁ బ్రచండ వితర్కులఁ జండామర్కుల
రావించి సత్కరించి యిట్లనియె॥

శా. అంధప్రక్రియ నున్నవాఁడు పలుకం ♦ దన్మత్ప్రతాపక్రియా
గంధంబించుక లేదు మీరు గురువుల్ ♦ గారుణ్యచిత్తుల్ మనో
బంధుల్ మాన్యులు మాకుఁ బెద్దలు మముం ♦ బాటించి యీ బాలకున్
గ్రంథంబుల్ సదివించి నీతికుశలుం ♦ గావించి రక్షింపరే॥

వ—అని పలికి వారలకుఁ బ్రహ్లాదు నప్పగించి తోడ్కొని పోఁడనిన
వారును దనుజకుమారుం గొనిపోయి యతనికి సమవయస్కు
లగు సహశ్రోత్రుల నసురకుమారులం గొందఱంగూర్చి॥

ఉ. అంచితభక్తితోడ దను ♦ జాధిపగేహసమీపమునం బ్రవే
శించి సురారిరాజసుతుఁ ♦ జేకొని శుక్రకుమారకుల్ పఠిం
పించిరి పాఠయోగ్యములు ♦ పెక్కులుశాస్త్రము లాకుమారుఁడా
లించి పఠించెనన్నియుఁ జ ♦ లించని వైష్ణవభక్తిపూర్ణుఁడై॥

కం. ఏపగిదివారు సెప్పిన
నాపగిదిం జదువుఁగాని ♦ యట్టిట్టని మా
క్షేపింపఁడు దానన్నియు
రూపించిన మిథ్యలని వి ♦ రూఢమనీషన్॥

శా. అంతం గొన్నిదినంబు లేగినను రేఁ ♦ ద్రారాతిశంకాన్విత
స్వాంతుండై నిజనందనుం గురువు లే ♦ జాడం బఠింపించిరో
భ్రాంతుండేమి పఠించెనో పిలిచి సం ♦ భాషించి విద్యావరి
శ్రాంతిం జూచెదఁగాక నేఁడని మహా ♦ సౌధాంతరాసీనుఁడై॥

ఉ. మోదముతోడ దైత్యకుల ♦ ముఖ్యుఁడు రమ్మని చీరఁ బంచెఁ బ్ర
హ్లాదకుమారకుం భవమ ♦ హార్ణవతారకుఁ గామరోషలో
భాదివిరోధివర్గహరి ♦ హారకుఁ గేశవచింతనామృతా
స్వాదకతోరకుం గలుష ♦ జాలమహోగ్రవనీకుఠారకున్॥

వ.— ఇట్లు చారులచేత నాహూయమానుండై ప్రహ్లాదుండు చను
దెంచిన.

శా. ఉత్సాహప్రభుమంత్రశక్తియుతుఁడై ♦ యుద్యోగమార్గార్థసం
విత్సంపన్నుఁడవైతివే చదివితే ♦ వేదంబులున్ శాస్త్రముల్
వత్సా! రమ్మని చేరఁజీరి కొడుకున్ ♦ వాత్సల్యసంపూర్ణుఁడై
యుత్సంగాగ్రముఁ జేర్చి దానవవిభుం ♦ డుత్కంఠ దీపింపఁగన్॥

క॥ అనుదినసంతోషణములు
జనితశ్రమతాపదుఃఖ ♦ సంశోషణముల్
తనయుల సంభాషణములు
జనకులకుం గర్ణయుగళ ♦ సద్భూషణముల్॥

వ—అని మఱియుఁ బుత్త్రా! నీ కెయ్యది భద్రంబై యున్నది. చెప్పుమ
నినఁ గన్నతండ్రికిఁ బ్రియనందనుం డిట్లనియె.

ఉ. ఎల్లశరీరధారులకు ♦ నిల్లను చీఁకటినూతిలోపలం
ద్రెళ్లక వీరు మే మను మ ♦ తిభ్రమణంబున భిన్నులై వ
ర్తిల్లక సర్వమున్ సతము ♦ దివ్యకళామయ మంచు విష్ణు నం
దుల్లము చేర్చి తా రడవి ♦ నుండుట మేలు నిశాచరాగ్రణీ!

వ—అని కుమారకుం డాడిన ప్రతిపక్షానురూపంబులయిన సల్లా
పంబులు విని దానవేంద్రుండు నగుచు నిట్లనియె.

క. ఎట్టాడిన నట్టాడుదు
రిట్టట్టని పలుక నెఱుఁగ ♦ రితరుల శిశువుల్
పట్టించి యెవ్వరేనిని
పట్టించిరొ బాలకునకుఁ ♦ బరపక్షంబుల్.

శా. నా కుం జూడఁగఁ జోద్యమయ్యెడిఁగదా ♦ నాతండ్రి యీ బుద్ధిదా
నీకున్ లోపలఁ దోఁచెనో పరులు దు ♦ ర్నీతుల్ పఠింపించిరో
యేకాంతంబున భార్గవుల్ పలికిరో ♦ యీ దానవశ్రేణికిన్
వైకుంఠుండు కృతాపరాధుఁ డతనిన్ ♦ వర్ణింపనీ కేటికిన్.

మ. సురబృందాలటయో సురాధిపతులన్ ♦ స్రుక్కించుటో సిద్ధులం
బరివేధించుటయో మునిప్రవరులన్ ♦ బాధించుటో యక్షకి
న్నరగంధర్వవిహంగనాగపతులన్ ♦ నాశంబు నొందించుటో
హరియుంచున్ గిరియుండు నేల చెడ మో ♦ హాంధుండవై పుత్త్రకా!

వ—అనినఁ దండ్రిమాటలకుఁ బురోహితు నిరీక్షించి ప్రహ్లాదుం డి
ట్లనియె. మోహనిర్మూలనంబు చేసి యెవ్వనియందుఁ దత్పరు
లయి యెఱుకఁగల పురుషులకుం బరులు దారని యెఱుక మాయాకృ
తంబయిన యసద్గ్రాహంబుగా నంబడ దట్టి పరమేశ్వరునకు నమ
స్కరించెద.

శా. అజ్ఞుల్ గొందఱు నేము దారనుచు మా ♦ యం జెంది సర్వాత్మకుం
బ్రజ్ఞాలబ్ధసురస్వయంక్రియములుల్ ♦ భావింపఁగా నేరరా
జజ్ఞాపాదమందు మూఢులుగదా ♦ చింతింప బ్రహ్మాది వే
దజ్ఞుల్ తత్పరమాత్ము విష్ణు నితరుల్ ♦ దర్శింపఁగా నేర్తురే।

తే. ఇనుమయస్కాంతసన్నిధి ♦ నెట్లు భ్రాంత
మగు హృషీకేశుసన్నిధి ♦ నా విధమున
గరగుచున్నది దైవయో ♦ గమునఁ జేసి
బ్రాహ్మణోత్తమచిత్తంబు ♦ భ్రాంతమగుచు।

సీ. మందారమకరంద ♦ మాధుర్యమునఁ దేలు
మధుపంబు వోవునే ♦ మదనములకు
నిర్మలమందాకి ♦ నీవీచికలఁ దూఁగు
రాయంచ సనునె త ♦ రంగిణులకు
లలితరసాల ప ♦ ల్లవఖాదియై చొక్కు
కోయిల సేరునే ♦ కుటజములకుఁ
బూర్ణేందుచంద్రికా ♦ స్ఫురితచకోరక
మరుగునే సాంద్రనీ ♦ హారములకు

తే. అంబుజోదరదివ్యపా ♦ దారవింద
చింతనామృతపానవి ♦ శేషమత్త
చిత్తమేరీతి నితరంబుఁ ♦ జేరనేర్చు
వినుతగుణశీల మాటలు ♦ వేయునేల।

వ. అనిన విని రోషించి, రాజసేవకుండైన పురోహితుండు ప్రహ్లా దుం జూచి తిరస్కరించి యిట్లనియె.

ఉ. పంచశరద్వయస్కుఁడవు ♦ బాలుఁడ వింతకగాని లేవు భా
షించెదు తర్కవాక్యములు ♦ సెప్పినశాస్త్రములోని యర్థము

కించుకరైనఁ జెప్పవను ♦ రెందుఁ బ్రియముందట మాకు నాదలన్
వంచుకొనంగఁ జేసితిగ ♦ వైరివిభూషణ! వంశదూషణా!

చ. తనయుఁడు గాఁడు శాత్రవుఁడు ♦ దానవభర్తకు హీను దైత్యచం
దనవనమందుఁ గంటకయు ♦ తక్షితిజాతము భంగిఁ బుట్టినాఁ
డనవరతంబు రాక్షసకు ♦ లాంతకుఁ బ్రస్తుతి సేయుచుండు దం
డనమునఁ గాని శిక్షలకు ♦ డాయఁడు పట్టుఁడు కొట్టుఁ డుద్ధతిన్॥

క. ఈ పాపనిఁ జదివింతుము
నీ పాదములాన యింక ♦ నిపుణత తోడం
గోపింతుము దండింతుము
కోపింపకుమయ్య దనుజ ♦ కుంజరసింహా॥

వ. అని మఱియు నారాచపాపనికి వివిధోపాయంబులం బు
రోహితుఁడు వెఱపుఁ జూపుచు రాజసన్నిధిం బాసి తోడ్కొనిపోయి
యేకాంతంబున.

క. భార్గవనందనుఁ డతనికి
మార్గముఁ జెడకుండఁ బెక్కు ♦ మాటలు నిచ్చల్
వర్గత్రితయము సెప్పె న
వర్గతమగు మతివిశేష ♦ మమర నరేంద్రా॥

వ. మఱియు గురుఁడు శిష్యునకు సామదానభేదదండోపాయం
బులన్నియు నెఱింగించి నీతికోవిదుండయ్యెనని నమ్మి నిశ్చయించి తల్లికి
నెఱింగించి తల్లిచేత నలంకృతుండయిన కులదీపకు నవలోకించి,

ఉ. త్రిప్పకుమన్న మామతము ♦ దీర్ఘములైన త్రివర్గపాఠముల్
దప్పకుమన్న నేఁడు మన ♦ దైత్యవరేణ్యుని మ్రోల నేమియుం
జెప్పిననీతిఁ గాని మఱి ♦ సెప్పకుమన్న విరోధిశాస్త్రముల్
విప్పకుమన్న దుష్టమగు ♦ విష్ణుచరిత్రకథార్థజాలముల్॥

వ. అని బుజ్జగించి దానవేశ్వరుని సన్నిధికిం దోడి తెచ్చిన,

సీ. అడుగడుగునకు మాధ ♦ వానుచింతన సుధా
మాధుర్యమున మేను ♦ మఱచువాని
నంభోజగర్భాదు ♦ లభ్యసింపఁగ లేని
హరిభక్తి పుంభావ ♦ మైనవాని
మాతృగర్భముసొచ్చి ♦ మన్నది మొదలుగాఁ
జిత్తము చ్యుతుమీఁదఁ ♦ జేర్చువాని
నంకించి తనలోన ♦ నఖిలప్రపంచంబు
శ్రీవిష్ణుమయమని ♦ చెలఁగువాని

తే. గీ. వినయకారుణ్యబుద్ధి ని ♦ వేకలజ్జ
లాదిగుణముల కాటప ♦ ట్టయినవాని
శిష్యబుధలోకసంభావ్యుఁ ♦ జేరి గురుఁడు
ముందటికిఁ దొబ్బి తండ్రికి ♦ మ్రొక్కఁ బనిచె॥

క. శిక్షించితి మాన్యములగు
నక్షరములుమాని నీతి ♦ పారఁగుఁడయ్యెన్
రక్షోవంశాధీశ్వర !
వీక్షింపుము నీకుమారు ♦ విద్యాబలముల్॥

వ. అని పలికిన శుక్రకుమారుని వచనము లాకర్ణించి దానవేంద్రుఁడు దనకు దండప్రణామంబు జేసినిలుచున్న కొడుకును దీవించి బాహుదండంబు సాచి దిగ్గనం డగ్గఱం దిగిచి గాఢాలింగనంబు సేసి తన తొడలమీఁద నిడికొని నుంచుమువ్వ చుబుకంబు బుడికి చెక్కిలిముద్దుగొని శిరంబు మూర్కొని ప్రేమాతిరేక సంజనిత బాష్పబిందుసందోహంబుల నలసినవదనారవిందంబు దడుపుచు మందమధురాలాపంబుల నిట్లనియె॥

శా. చోద్యంబయ్యెడి నింత కాల మరిగెన్ ♦ శోధించి యేమేమి సం
వేద్యార్థంబులు సెప్పిరో గురువులే ♦ వెంటన్ వితర్కించిరో
విద్యాసారములుం గఁ గోరెద భవ ♦ ద్విజ్ఞాతశాస్త్రంబులోఁ
బద్యంబొక్కటిసెప్పి సార్థముగఁ దా ♦ త్పర్యంబు భాషింపుమా॥

శా. నిన్నున్ మెచ్చరు నీతిపారమహిమన్ ♦ నీతోడి దైత్యార్భకుల్
గన్నారన్నియుఁ జెప్ప నేర్తురుగదా ♦ గ్రంథార్థముల్ దక్షులై
యున్నారెన్నఁడు నీవు నీతివిదుఁడౌ ♦ దంచున్ మహావాంఛతో
నున్నాఁడన్ నను గన్న తండ్రి భవదీ ♦ యోత్కర్షముం జూడవే॥

వ. అనినఁ దండ్రికిఁ బ్రహ్లాదుం డిట్లనియె.

క. చదివించిరి నను గురువులు
చదివితి ధర్మార్థముఖ్య ♦ శాస్త్రంబులు నేఁ
జదివినవి గలవు పెక్కులు
చదువులలో మర్మమెల్లఁ ♦ జదివితిఁ దండ్రీ॥

మ. తనుహృద్భాషల సఖ్యమున్ శ్రవణమున్ ♦ దాసత్వమున్ వందనా
ర్చనముల్ సేవయు నాత్మలో నెఱుకయున్ ♦ సంకీర్తనల్ చింతనం
బను నీతొమ్మిది భక్తిమార్గముల స ♦ ర్వాత్మున్ హరిన్ నమ్మి స
జ్జనుఁడై యుండుట భద్రమంచుఁ దలఁతున్ ♦ సత్యంబు దైత్యోత్తమా॥

శా. అంధేందూదయముల్ మహాబధిరశం ♦ ఖారావముల్ మూకస
ద్గ్రంథాఖ్యాపనముల్ నపుంసకవధూ ♦ కాంతుల్ కృతఘ్నావలీ
బంధుత్వంబులు భస్మహవ్యములు లు ♦ బ్ధద్రవ్యముల్ క్రోడస
ద్గ్రంథంబుల్ హరిభక్తివర్జితుల రి ♦ క్తవ్యర్థసంసారముల్॥

సీ. కమలాక్షు నర్చించు ♦ కరములు కరములు
శ్రీనాథు వర్ణించు ♦ జిహ్వ జిహ్వ

సురరక్షకునిఁ జూచు ♦ చూడ్కులు చూడ్కులు
శేషశాయికి మ్రొక్కు ♦ శిరము శిరము
విష్ణు నాకర్ణించు ♦ వీనులు వీనులు
మధువైరిఁ దవిలిన ♦ మనము మనము
భగవంతు వలఁగొను ♦ పదములు పదములు
పురుషోత్తముని మీఁది ♦ బుద్ధి బుద్ధి
తే. దేవదేవునిఁ జింతించు ♦ దినము దినము
చక్రహస్తునిఁ బ్రకటించు ♦ చదువు చదువు
కుంభినీధవుఁ జెప్పెడి ♦ గురుఁడు గురుఁడు
తండ్రి! హరిఁ జేరుమనియెడి ♦ తండ్రి తండ్రి॥
సీ. కంజాక్షునకుఁ గాని ♦ కాయంబు కాయమే,
పవనగుంఫిత చర్మ ♦ భస్త్రిగాక
వైకుంఠుఁ బొగడని ♦ వక్త్రంబు వక్త్రమే
ఢమఢమధ్వనితోడి ♦ ఢక్కగాక
హరిపూజనము లేని ♦ హస్తంబు హస్తమే
తరుశాఖనిర్మిత ♦ దర్విగాక
కమలేశుఁ జూడని ♦ కన్నులు కన్నులే
తనుకుడ్యజాలరం ♦ ధ్రములు గాక
ఆ. చక్రిచింతన లేని ♦ జన్మంబు జన్మమే
తరళసలిల బుద్బు ♦ దంబు గాక
విష్ణుభక్తి లేని విబుధుండు ♦ విబుధుఁడే
పాదయుగముతోడి ♦ పశువు గాక॥
సీ॥ సంసారజీమూత ♦ సంఘంబు విచ్చునే
చక్రిదాస్యప్రభం ♦ జనము లేక
తాపత్రయాభీల ♦ దావాగ్ను లాఱునే
విష్ణుసేవామృత ♦ వృష్టి లేక

సర్వంకషాఘౌఘ • జలరాసు లింకునే
హరిమనీషా బడ • బాగ్ని లేక
ఘనవిపద్గాఢాంధ • కారంబు లడఁగునే
పద్మాక్షునుతిరవి • ప్రభలు లేక

తే॥ నిరుపమాపునరావృత్తి • నిమ్నగాంక
ముక్తినిధిఁ గానవచ్చునే • ముఖ్యమైన
శార్ఙ్గకోదండచింతనాం • జనము లేక
తామరస గర్భునకునైన • దానవేంద్ర.

వ॥ అని యివ్విధంబున వెఱపు మఱపు నెఱుంగక యులుకు సెడి పలికెడి కొడుకు నుడువులు సెవులకు ములుకులక్రియ నొదవిన బెదవు లదరంగ నురుచు నదరిపడి గురుసుతునిం గనుంగొని విమతకథనంబులు గఱపినాడవని దానవేంద్రుం డిట్లనియె.

చ॥ పటుతరనీతిశాస్త్రచయ • పారగుఁ జేసెదనంచు బాలునీ
పటు గొనిపోయి వానికి న • నర్థములైన విరోధిశాస్త్రముల్
కుటిలతఁ జెప్పినాఁడవు భృ • గుప్రవరుండ వటంచు నమ్మితిం
గటకట బ్రాహ్మణాకృతివి • గాక యథార్థపు బ్రాహ్మణుండవే॥

క॥ ధర్మేతరవర్తనులును
దుర్మతులైనజనుల • దురితములొందున్
మర్మములు గలఁచి కల్మష
కర్మలరోగములు నొందు • కైవడి విప్రా॥

వ॥ అనిన రాజునకుఁ బురోహితుఁ డిట్లనియె.

ఉ॥ తప్పులు లేవు మావలన • దానవనాథ! విరోధశాస్త్రముల్
సెప్పము క్రూరులై పరులు • జెప్పరు మీచరణంబులాన ను

మున్నెవ్వరు మీకుమారునకు ♦ నింతయు నైజమునీమ యెవ్వరుం
జెప్పెడిపాటిగాదు ప్రతిచింతఁ ♦ దలంపుము నేర్పుకైవడిన్।

క॥ మిత్త్రులము పురోహితులము
పాత్త్రులమే మదియుఁగాక ♦ భార్గవులము నీ
పుత్త్రుని నిటువలెఁ జేయఁగ
శత్త్రులమే దైత్యజలధి ♦ చంద్రమ! వింటే।

వ॥ అనిన గురునందనుం గోపింపక దైత్యవల్లభుండు కొడుకు నవలోకించి యిట్లనియె.

క॥ ఒజ్జలుసెప్పని యీమతి
మజ్జాతుఁడవైన నీకు ♦ మతియెవ్వరిచే
నుజ్జాతమయ్యె బాలక
తజ్జనులం జెరుకొనుము ♦ తగనామ్రోలన్॥

వ॥ అనినఁ దండ్రికిఁ బ్రహ్లాదుఁ డిట్లనియె॥

ఉ॥ అచ్చపుఁ జీకటింబడి గృ ♦ హవ్రతులై విషయప్రవిష్టులై
చచ్చుచుఁ బుట్టుచున్ మరలఁ ♦ జర్వితచర్వణులైన వారికిం
జెచ్చెర పుట్టునే మతులు ♦ సెప్పిననైన నిజేచ్ఛనైననే
మిచ్చిననైనఁ గానలకు ♦ నేఁగిననైన హరిప్రబోధముల్।

ఉ॥ కానని వానినూతఁగొని ♦ కాననివాఁడు విశిష్టవస్తువుల్
గానని భంగి గర్మములఁ ♦ గైకొని కొందఱు కర్మబద్ధులై
కానరు విష్ణుఁ గొందఱటు ♦ గందురకించన వైష్ణవాంఘ్రిసం
స్థాన రజోభిషిక్తులగు ♦ సంహృతకర్ములు దానవేశ్వరా॥

శా॥ శోధింపంబడు సర్వశాస్త్రములు ర ♦ క్షోనాథ! వేయేటికిన్
గాథల్ మాధవ శేముషీతరణిసాం ♦ గత్యంబునంగాక దు
ర్మేధన్ దాటగవచ్చునే నుతపథా ♦ మ్నాయోగ్రవాంఛామద
క్రోధోల్లోలవిశాలసంసృతి మహా ♦ ఘోరామితాంభోనిధిన్

వ॥ అని పలికిన కొడుకును ధిక్కరించి మక్కువసేయక రక్కసుల ఱేడు దన తొడలపై నుండనీక గొబ్బున దిగఁద్రొబ్బి నిబ్బరంబులగు కోపతాపంబులు దీపింప వేడిచూపుల మింటముంటలెగయ మంత్రులం జూచి యిట్లనియె.

శా. క్రీడంబై పినతండ్రిఁ జంపెనని తాఁ ♦ గ్రోధించి చిత్తంబులోఁ
బీడం జేయఁడు బంటుభంగి హరికిన్ ♦ విద్వేషికిన్ భక్తుఁడై
యాడం డక్కట ప్రాణవాయువులు వీఁ ♦ డార్పించుచున్నాఁడు నా
తోడన్ వైరము పట్టె నిట్టిజనక ♦ ద్రోహిన్ మహిం గంటిరే।

వ॥ అని రాక్షసవీరుల నీక్షించి యిట్లనియె.

శా. పంచాబ్దంబులవాఁడు తండ్రినగు నా ♦ పక్షంబు నిందించి యు
త్కించిద్భీతియు లేక విష్ణునహితుం ♦ గీర్తించుచున్నాఁడు వ
లంచుం జెప్పిన మానఁ డంగమునఁ బు ♦ త్రాకారతన్ వ్యాధి జ
న్మించెన్ వీని వధించి రండు దనుజుల్ ♦ మీ మీ పటుత్వంబులన్॥

శా. అంగవ్రాతములోఁ జికిత్సకుఁడు దు ♦ ష్టాంగంబు ఖండించి శే
షాంగశ్రేణికి రక్షసేయుక్రియ ని ♦ య్యజ్ఞుం గులద్రోహి దు
ష్టాంగుం గేశవపక్షపాతి నధముం ♦ జంపించి వీరవ్రతో
త్తుంగఖ్యాతిఁ జరించెదన్ గులము ని ♦ ర్దోషంబు గావించెదన్॥

క. హంతవ్యుఁడు రక్షింపను
మంతవ్యుఁడు గాఁడు యముని ♦ మందిరమునకున్
గంతవ్యుఁడు వధమునకుఱ
రంతవ్యుం డనక చంపి ♦ రండీపడుచున్।

వ. అ ద్దానవేంద్రుం డానతిచ్చిన వాఁడికోఱలుగలరక్కసులు పెక్కండ్రు శూలహస్తులై వక్త్రంబులు దెఱచికొని, యుబ్బి బొబ్బలిడుచు ధూమసహిత దావదహనంబునుం బోలెఁ దామ్రసంకాశంబులయిన కేశంబులు మెఱయ భేదనవాదనచ్ఛేదనంబులు సేయుచు,

ఉ. బాలుఁడు రాచబిడ్డఁడు కృ ♦ పాళుఁడు సాధుఁడు లోకమాన్యసం
శీలుఁడు వీఁ డవధ్యుఁడని ♦ చిక్కక స్రుక్కక క్రూరచిత్తులై

శూలములం దదంగముల ♦ సుస్థిరులై ప్రహరించిరుగ్రవా
చాలతనందఱున్ దివిజ ♦ శత్రుఁడు వల్దనఁడయ్యె భూవరా॥

చ. పలువురు దానవుల్ పొడువ ♦ బాలుని దేహము లేశమాత్రమున్
నలియదు లోపలన్ రుధిర ♦ మబ్బదు కందదు శల్యసంఘముల్
నలియదు దృష్టిపై భవము ♦ నష్టముగాదు ముఖేందు కాంతియున్
బొలియదు నూతనశ్రమము ♦ పుట్టదు మోమున దీనభావమున్॥

ఉ. తన్ను నిశాచరుల్ పొడువ ♦ దైత్యకుమారుఁడు మాటిమాటికిన్
పన్నగశాయి! యోదనుజ ♦ భంజన! యోజగదీశ! యోమహా
పన్నశరణ్య! యోసిఖిల ♦ పావన! యంచు నుతించుఁగాని, తాఁ
గన్నులునీరు దేఁడు భయ ♦ కంపనమేతుఁడుగాఁడు భూవరా॥

ఉ. పాఱఁడు లేచి దిక్కులకు ♦ బాహువులొడ్డఁడు బంధురాజిలోఁ
దూఱఁడు ఘోరకృత్యమని ♦ దూఱఁడు తండ్రిని మిత్రవర్గమున్
జీరఁడు మాతృసంఘము వ ♦ సించుసువర్ణగృహంబులోనికిన్
దాఱఁడు కావరేయనఁడు ♦ తాపము నొందఁడు కంటగింపఁడున్॥

వ. ఇట్లు సర్వాత్మకంబై యిట్టిదట్టిదని నిర్దేశింపరాని పరబ్రహ్మంబుదానయై, యమ్మహావిష్ణునియందుఁ జిత్తంబుఁ జేర్చి తన్మయుండయి పరమానందంబునం బొందియున్న ప్రహ్లాదునియందు రాక్షసేంద్రుండు తనకింకరులచేత జేయించుచున్న మారణకర్మంబులు పాపకర్మునియందుఁ బ్రయుక్తంబులయిన సత్కారంబులుంబోలె విఫలంబులగుటం జూచి,

ఉ. శూలములన్ నిశాచరులు ♦ సుక్రుక్కఁగ దేహము నిగ్రహింపఁగా
బాలుఁడు నేలపైఁ బడఁడు ♦ పాఱఁడు చావఁడు తండ్రినైన నా
పాలికివచ్చి చక్రధరు ♦ పక్షముమానితినంచుఁ బాదముల్
ఫాలముసోఁక మ్రొక్కఁడన ♦ పాయతనొందుట కేమిహేతువో॥

వ. అని శంకించుచు,

సీ. ఒకమాటు దిక్కుంభి ♦ యూధంబుఁ దెప్పించి
కెరలి డింభకుని ద్రొ ♦ క్కంగఁ బంపు
నొకమాటు విషభీక ♦ రోరగ శ్రేణుల
గడువడి నర్భకుఁ ♦ గఱవఁ బంపు
నొకమాటు హేతిసం ♦ ఘోరాగ్నినలములోన
నిసరి కుమారుని ♦ వ్రేయఁబంపు
నొకమాటు కూలంక ♦ షోల్లోల జలధిలో
ముత్తించి బాలకు ♦ ముంచఁబంపు

ఆ. విషముఁ బెట్టఁ బంపు ♦ పదరింపఁగాఁ బంపు
దొడ్డకొండచఱులఁ ♦ ద్రోయఁబంపు
బట్టికట్టఁ బంపు ♦ బాధింపఁగాఁ బంపు
బాలుఁగినిసి దనుజ ♦ పాలుఁడఘకు।

సీ. ఒక వేళ నభిచార ♦ హోమంబు సేయించు
నొక వేళ నెండల ♦ నుండఁబంచు
నొక వేళ వానల ♦ నుదవాతి నొందించు
నొక వేళ రంధ్రంబు ♦ లుక్కఁబట్టు
నొక వేళఁ దనమాయ ♦ నొదవించి బెగడించు
నొక వేళ మంచున ♦ నొంటినిలుపు
నొక వేళఁ జెనుగాలి ♦ కున్ముఖుఁ గావించు
నొక వేళఁ శాసించు ♦ నుర్వియుండు।

తే. నీరుసన్నంబు నిడనీక ♦ నిగ్రహించు
గళలపడిపించు ఉవ్వించు ♦ గండశిలలు
గదలవేయించు సేయించు ♦ ఘనశరముల
గొడుకు నొక వేళ నసురారి ♦ క్రోధియగుచు।

వ. మఱియు ననేకదారుణోపాయంబులఁ బాధరహితుండైన పాపని రూపుమాపలేక యుపాంతంబున దురంతచింతాపరిశ్రాంతుం డయి రాక్షసేంద్రుండు తన మనంబున,

ఉ॥ ముంచితి వార్ధులన్ గదల ♦ మొత్తితి శైలతటంబులందు ద్రో
బ్బించితి శస్త్రరాజిఁ బొడి ♦ పించితి మీఁద నిభేంద్రపంక్తి ద్రొ
క్కించితి ధిక్కరించితి శ ♦ పించితి ఘోరదవాగ్నులందుఁ ద్రో
యించితిఁ బెక్కుపాట్ల నల ♦ యించితిఁ జావఁడిదేమి చిత్రమో॥

చ॥ ఎఱుఁగఁడు జీవనౌషధము ♦ లెవ్వరు భర్తలు లేరు బాధలం
దఱలఁడు నైజతేజమున ♦ దప్పఁడు జాడ్యము లేదు మిక్కిలిన్
మెఱయుచు నున్నవాఁ డొకని ♦ మెచ్చఁడు దైన్యము నొందఁ డింక, నే
తెఱఁగునఁ ద్రుంతు వేసరితి ♦ దివ్యము వీని ప్రభావ మెట్టిదో॥

వ॥ అదియునుం గాక తొల్లి శునశ్శేఫుండను మునికుమారుం డితండ్రి చేత యాగపశుత్వంబునకుఁ దత్తుండయి తండ్రి తనకు ప్రతికారియని తలంపక బ్రదికినచందంబున,

క॥ ఆగ్రహమున నేఁ జేసిన
నిగ్రహములు పరులకొండ ♦ నెఱి నొకవాఁడున్
నిగ్రహములనుచుఁ బలుకఁడ
నుగ్రహములుగా స్మరించు ♦ నొవ్వఁడు పదిలోన్.

వ॥ కావున వీఁడు మహాప్రభావసంపన్నుఁడు. వీని కెందును భయంబు లేదు. వీనితోడి విరోధంబునం దనకు మృత్యువు సిద్ధించునని నిర్ణయించి చిన్నఁబోయి ఖిన్నుండై ప్రసన్నుండుగాక క్రిందుచూచుచు విషణ్ణుండై చింతనంబు సేయుచున్న రాజునకు మంతనంబునఁ జండామార్కు లిట్లనిరి,

శా॥ శుభ్రఖ్యాతిప నివ్వెరాకుము మహా ♦ చోద్యంబు దైత్యేంద్ర రో
షభ్రూయుగ్మవిజృంభణంబున దిగీ ♦ శవ్రాతముల్ వోరులన్

నిర్భ్రాంతంబుగఁ జేసి తెలిసితి గదా ♦ విశ్వంబు వీఁడెంత యీ
దభ్రోద్రిక్తుల్ గుణదోష హేతువులు చిం ♦ తం బొందనీ కేటికిన్.

శా॥ వక్రింపం డైన జనుండు వృద్ధగురుసే ♦ వం జేసి మేధానరో
దక్రాంతిన్ విలసిల్లుఁ బోదట వయః ♦ పాకంబుతో బాలురున్
శక్రద్వేషణ బద్ధుఁ జేయుము ముసం ♦ జాలింపు మీఁగోషమున్
శుక్రాచార్యులు వచ్చునంత కితఁడున్ ♦ సుశ్రీయుతుండయ్యెడున్.

వ. అని గురుపుత్రులు పలికిన రాక్షసేశ్వరుండు గృహస్థులైన రాజులకు నుపదేశింపఁదగిన ధర్మార్థకామంబులు ప్రహ్లాదునకు నుపదేశింపుఁడని యనుజ్ఞ సేసిన వారునతనికిఁ ద్రివర్గంబు నుపదేశించిన నతండు రాగద్వేషంబులచేత విషయాసక్తులైనవారలకు గ్రాహ్యంబులైన ధర్మార్థకామంబులుఁ దనకు నగ్రాహ్యంబు లనియును, వ్యవహారప్రసిద్ధి కొఱకైన భేదంబుగాని యాత్మభేదంబు లేదనియును, ననర్థంబులగుం దర్కకల్పనంబు సేయుట దిగ్భ్రమంబనియును, నిశ్చయించి గురూపదిష్టశాస్త్రంబులు మంచివని తలంపక గురువులు దమ గృహస్థకర్మానుష్ఠానంబులకుఁ బోయిన సమయంబున,

క॥ ఆటలకుఁ దన్నురమ్మని
పాటించి నిశాటసుతులు ♦ భాషించినదో
మాటకు లేంద్రకుమారుఁడు
పాటవమున వారిఁ జేరి ♦ ప్రజ్ఞాన్వితుఁడై.

క॥ చెప్పఁడొకచదువు మంచిది
చెప్పెడిదగులములు నిపులు ♦ సిందఱుఁగొనఁగా
జెప్పును మనయెడ నాజ్ఞలు
నెప్పుడు నొకచదువు వినుఁడు ♦ చిత్తములలరన్.

వ॥ అని రాజకుమారుండు గాపునఁ గరుణించి సంగడికాండ్రతోడ

నగినొడిచందంబునఁ గ్రీడలాడుచు సమానవయస్కులైన దైత్యకుమారులనెల్ల నేకాంతంబున నిట్లనియె:

ఉ॥ బాలకులార! రండు మన ♦ ప్రాయపు బాలురు గొందఱుర్విపైఁ
కూలుటఁ గంటిరే గురుఁడు ♦ క్రూరుఁ దనర్థచయంబునందు దు
ష్శీలత నర్థకల్పనము ♦ జెప్పెడి గ్రాహ్యముగాదు శాస్త్రముల్
మేలెఱిఁగించెదన్ వినిన ♦ మీకు నిరంతరభద్రమయ్యెడిన్.

వ. వినుండు. సకలజన్మంబులందును ధర్మార్థాచరణకారణంబయిన మానవజన్మంబు దుర్లభం బందుఁ బురుషత్వంబు దుర్గమంబదియు శతవర్షపరిమితంబైన జీవితకాలంబున నియతంబై యుండునందు సగమంధకారబంధురంబయి రాత్రియామంబున నిద్రాదివ్యవహారంబుల నిరర్థకంబయి చనుఁ జిక్కినపంచాశద్వత్సరంబులందును బాల్యకైశోరకౌమారాదివయోవిశేషంబుల వింశతిహాయనంబులు గడచుఁ గడమను వృదియుబ్బంబులు నింద్రియంబులచేతఁ బట్టువడి దురవగాహంబులయిన కామక్రోధలోభమోహమదమత్సరంబులను పాశంబులఁ గట్టువడి విడివడ సమర్థుండుగాక ప్రాణంబులకంటె మధురాయమానంబైన తృష్ణకు లోనై భృత్యతస్కరవణిక్కర్మంబులఁ బ్రాణహానియైన నంగీకరించి పరార్థంబుల నర్థించుచు రహస్యసంభోగచాతుర్యసౌందర్యవిశేషంబుల ధైర్యవల్లికాలవిత్రంబులయిన కళత్రంబులను మహనీయమంజుల మధురాలాపంబుల గలిగి పసులయిన శిశువులను శీలవయోరూపధన్యలగు కన్యలను వినయవివేకవిద్యాలంకారులయిన కుమారులను, గామితఫలప్రదాతలగు భ్రాతలను మనుష్యప్రేమ ధైర్యజనకులయిన జననీజనకులను, సకలసౌజన్యసింధువులయిన బంధువులను, ధనకనకవస్తువాహన సుందరంబులయిన మందిరంబులను, సుకరంబులైన భృత్యనికరంబులను, వంశపరంపరాయత్తంబులయిన విత్తంబులను, వర్జింపలేక సంసారంబు నిర్జించు నుపాయంబుఁ గానక తంతువర్గంబున నిర్గమద్వారశూన్య

బయిన మందిరంబుఁ జేతిచుట్టుపడి వెడలెడి పాటవంబుసాలక తగులువడు కీటకంబుచందంబున గృహస్థుండు స్వయంకృత కర్మబద్ధుండై శిశ్నోదరాదిసుఖంబులఁ బ్రమత్తుండయి నిజకుటుంబ పోషణపారవశ్యంబున విరక్తిమార్గంబు దెలియనేరక స్వకీయపరకీయ భిన్నభావంబున నంధకారంబునఁ బ్రవేశించుంగావున కౌమారసమయమ్మున మనీషాగరిష్ఠుండై పరమభాగవతధర్మంబు ననుష్ఠింపవలయు. దుఃఖంబులు వాంఛితంబులుగాక చేకుఱుభంగి సుఖంబులును, గాలానుసారంబులై లబ్ధంబులగుంగావున వృథాప్రయాసంబున నాయుర్వ్యయంబు సేయం జనదు. హరిభజనంబున మోక్షంబు సిద్ధించు. విష్ణుండు సర్వభూతంబులకు నాత్మేశ్వరుండు ప్రియుండు. ముముక్షువైన దేహికి దేహావసానపర్యంతంబు నారాయణచరణారవిందసేవనంబు కర్తవ్యంబు.

సీ॥ కంటిరే మనవారు ♦ ఘనులు గృహస్థులై
విఫలులై కైకొన్న ♦ వెఱ్ఱితనము
దరిద్రులైయుండి ♦ పాయరు సంసార
పద్ధతినూరక ♦ పట్టువడిరి
కలరూపులందెల్ల ♦ గర్భాద్యవస్థలఁ
బురుషుండు దేహియై ♦ పుట్టుచుండు
దన్నెఱుంగఁడు కర్మ ♦ తంత్రుఁడై కడపట
ముట్టఁడు భవశత ♦ ములకునయిన

ఆ॥ దీన శుభములేదు ♦ దివ్యకీర్తియులేదు
జగతిఁ బుట్టిపుట్టి ♦ చచ్చిచచ్చి
పొరలనేల మనకుఁ ♦ బుట్టని చావని
త్రోవవెదకికొనుట ♦ దొడ్డతనము.

శా॥ హాలాపానవిజృంభమాణమదగ ♦ ర్వాతీత దేహాల్లస
ద్బాలాలోకనశృంఖలానిచయమున్ ♦ బద్ధాత్ములై లేకముల్
వేలానిస్సరణంబుగానక మహా ♦ విద్వాంసులం గామినీ
హేలాకృష్టకురంగశాబకములన్ ♦ హీనస్థితిన్ వింటిరే.

* * * *

సీ॥ సంసారమిది బుద్ధి ♦ సాధ్యముగుణకర్మ
గణబద్ధ మజ్ఞాన ♦ కారణంబు
కలవంటి దింతియు ♦ కాని నిక్కముగాదు
సర్వార్థములు మన ♦ స్సంభవములు
స్వప్నజాగరములు ♦ సమములు గుణహీనుఁ
డగువరమునికిగు ♦ ణాశ్రయమున
భవ వినాశంబులు ♦ వాటిల్లినట్లుండు
బట్టిచూచిన లేవు ♦ బాలులార.
తే॥ కడగి త్రిగుణాత్మకములైన ♦ కర్మములకు
జనకమై వచ్చునజ్ఞాన ♦ సముదయమును
ఘనతరజ్ఞానవహ్నిచేఁ ♦ గాల్చిపుచ్చి
కర్మవిరహితులై హరిఁ ♦ గనుట మేలు.

* * * *

క॥ దానవ దైత్య భుజంగమ
మానవ గంధర్వసురస ♦ మాజములో ల
క్ష్మీనాథుచరణకమల
ధ్యానంబున నెవ్వఁడయిన ♦ ధన్యతనొందున్.
క॥ చిక్కఁడు వ్రతములఁ గ్రతువులఁ
జిక్కఁడు దానముల శౌచ ♦ శీలతపములం
జిక్కఁడు యుక్తిని భక్తిని
జిక్కిన క్రియనచ్యుతుండు ♦ సిద్ధముసుండీ.

క॥ చాలదు భూదేవత్వము
సాలదు దేవత్వ మధిక ♦ శాంతత్వంబుం
జాలదు హరి మెప్పింపను, వి
శాలోద్యములార! భక్తి ♦ సాలినభంగిన్.

ఆ॥ దనుజ భుజగయక్ష ♦ దైత్యమృగాభీర
సుందరీ విహంగ ♦ శూద్రశబరు
లైనం బాపజీవు ♦ లైనముక్తిం బొందు
రఖిలజగము విష్ణు. ♦ డనుచుం దలంచి.

క॥ గురువులు తమకును లోంబడు
తెరువులు సెప్పుదురు విష్ణు ♦ దివ్యపదవికిన్
దెరువులు సెప్పరు చీకటిం
బరువులు వెట్టంగ నేల ♦ బాలకులారా.

క॥ తెండ్ల పుస్తకంబులు
నిం డాచార్యునకు మరల ♦ నేకతమునకున్
రండు విశేషము సెప్పెదం
బాం డొల్లనివారు కర్మ ♦ పుంజము పాలై.

క॥ ఆడుదము మావము హరిరతిం
చాడుద మహోద్ధువిష్ణు ♦ భద్రయశంబుల్
పీడుదము దనుజసంగతిం
గూడుదము ముకుందభక్త ♦ కోటిన్ గూటిన్.

క॥ విత్తము సంస్మృతిపటలము
పిత్తము కామాదివైరి ♦ వర్గంబుల నేం
డిత్తము చిత్తము హరికిని
జొత్తము నిర్వాణపదము ♦ శుభమగు మనకున్.

శా॥ సూనున్ శాంతగుణప్రధాను నతిసం ♦ శుద్ధాంచితజ్ఞాను స
జ్జ్ఞానారణ్యకృశాను నంజలిపుటీ ♦ సంభావితమానున్ సదా
శ్రీనారాయణపాదపద్మయుగళీ ♦ చింతామృతస్వాదనా
ధీనున్ ధిక్కరణంబు సేసి పలికెన్ ♦ దేవాహితుం డుగ్రతన్.

సీ॥ అస్మదీయం బగు ♦ నా దేశమునఁ గాని
మిక్కిలి రవి మింట ♦ మెఱయ వెఱచు
నన్ని కాలములందు ♦ ననుకూలుఁడై కాని
విద్వేషియై గాలి ♦ వీవ వెఱచు
మత్ప్రతాపానల ♦ మందీకృతార్చియై
విచ్చలవిడి నగ్ని ♦ వెలుఁగ వెఱచు
నతిశాతమైన నా ♦ యాజ్ఞనుల్లంఘించి
శమనుండు ప్రాణులఁ ♦ జంప వెఱచు

తే॥ నింద్రుఁడాదల నామ్రోల ♦ నెత్త వెఱచు
నమరకిన్నరగంధర్వ ♦ యక్షవిహగ
నాగవిద్యాధరావలి ♦ నాకు వెఱచు
నేల వెఱవవు పలుకవ నీ ♦ కేది దిక్కు.

శా॥ ప్రజ్ఞావంతులు లోకపాలకులు శుం ♦ భద్ద్వేషులయ్యున్ మదీ
యాజ్ఞాభంగము సేయనోడుదురు రో ♦ షాపాంగదృష్టిన్ వివే
కజ్ఞానచ్యుతులై జగత్త్రితయమున్ ♦ గంపించు నీ విట్టిచో
నాజ్ఞోల్లంఘన మెట్లు సేసితివి సా ♦ హంకారతన్ దుర్మతీ.

శా॥ కంఠక్షోభముగాగనొత్తిలి మహా ♦ గాఢంబుగా డింభ! నై
కుంఠత్వం జెప్పెదు దుర్జయుండనుచు వై ♦ కుంఠుండు నీరవ్రతో
త్కంఠాబంధురుఁ జేసి నేనసురులన్ ♦ ఖండింపఁ దండింపఁగా
గుంఠీభూతుఁడు గాక రావలదె మ ♦ ద్ఘోరాహవక్షోణికిన్.

శా. ఆచార్యోక్తముగాక బాలురకు మో ♦ హాసక్తిఁబుట్టించి నీ
వాచాలత్వముఁ జూపి విష్ణు సహితున్ ♦ వర్ణించి మద్దైత్యవం
శాచారంబులు నీఱుచేసితివి మూఢా ♦ త్ముంగులద్రోహినిన్
నీచుం జంపుట మేలు చంపి కులముల్ ♦ నిర్దోషముం జేసెదన్.

క॥ దిక్కులు గెలిచితి నన్నియు
దిక్కెవ్వఁడు రోరినీకు ♦ దేవేంద్రాదుల్
దిక్కుల రాజులు వేఁడఁగ
దిక్కులుఁగక కొలుతురితఁడె ♦ దిక్కనినన్నున్.

క॥ బలవంతుఁడ నే జగముల
బలములతోఁ జనక వీర ♦ భావమున మహా
బలులఁ జయించితి నెవ్వని
బలమున నాడెదవు నాకుఁ ♦ బ్రతివీరుఁడవై.

వ.—అనినఁ దండ్రికి మెల్లన వినయంబునం గొడుకిట్లనియె.

క॥ బలయుతులకు దుర్బలులకు
బలమెవ్వఁడు నీకు నాకు ♦ బ్రహ్మాదులకున్
బలమెవ్వఁడు ప్రాణులకును
బలమెవ్వం డట్టివిభుఁడు ♦ బలమసురేంద్రా.

క॥ దిక్కులు గాలముతోనే
దిక్కున లేకుండఁ గలుగు ♦ దిక్కుల మొదలై
దిక్కుగల లేనివారికి
దిక్కయ్యెడు వాఁడు నాకు ♦ దిక్కు మహాత్మా.

సీ॥ కాలరూపంబుల ♦ గ్రిమవిశేషంబుల
నలఘుగుణాశ్రయుం ♦ డయినవిభుఁడు
సత్త్వబలేంద్రియ ♦ సహజప్రభావాత్ముఁ
డై వినోదంబున ♦ నఖిలజగము

గల్పించురక్షించు ♦ ఖండించునవ్యయుం
దన్నిరూపములందు ♦ నతఁడుగలఁడు
చిత్తంబుసమముగాఁ ♦ జేయుముమార్గంబు
దప్పివర్తించు చి ♦ త్తంబుకంటె
తే॥ వైరులెవ్వరు చిత్తంబు ♦ వైరిగాక
చిత్తమును నీకువశముగాఁ ♦ జేయుమయ్య
మదయుతాసురభావంబు ♦ మానవయ్య
యయ్యనీమ్రోల మేలాద ♦ రయ్యజనులు॥

ఉ. లోకములన్నియున్ గడియ ♦ లోనజయించినవాఁడ వింద్రియా
నీకముఁజిత్తమున్ గెలువ ♦ నేరవు నిన్ను నిబద్ధుఁజేయు నీ
భీకరశత్రులార్వురఁ బ్ర ♦ భిన్నులఁజేసినఁ బ్రాణికోటిలో
నీకు విరోధి లేఁడొకఁడు ♦ నేర్పునఁజూడుము దానవేశ్వరా॥

క॥ పాలింపుము శేముషి ను
న్మూలింపుము కర్మబంధ ♦ ముల సమదృష్టిం
జాలింపుము సంసారము
గీలింపుము హృదయమందుఁ ♦ గేశవభక్తిన్॥

వ॥ అనినఁ బరమభాగవతశేఖరునకు దోషాచరశేఖరుం డిట్లనియె.

క॥ చంపినఁ జచ్చెదననుచును
గంపింపక యోరిపడుచ ♦ కఠినోక్తుల నన్
గుంపించెదు చావునకుం
దెంపరివై పదరువాని ♦ తెఱఁగుమతీ.

శా॥ నాతోఁ డం బ్రతిభాషలాడెదు జగ ♦ న్నాథుండ నాకంటె నీ
భూతశ్రేణికి రాజు లేఁడొకఁడు సం ♦ పూర్ణప్రభావుండమ
ద్భ్రాతంజంపిన మున్ను నే వెదకితిఁ ♦ బల్మారు నారాయణుం
డేతద్విశ్వములోన లేఁడు మఱి వాఁ ♦ డెందుండురా దుర్మతీ.

క॥ ఎక్కడఁగలఁ డేక్రియ నే
చక్కటివర్తించు నెట్టి ♦ జాడనువచ్చుం
జక్కడతు నిన్ను విష్ణుని
జెక్కులు వ్రీలెదవు వాని ♦ భృత్యునిఁబగిదిన్.

వ॥ అనిన హరికింకరుండు శంకింపక సాన్ద్రపులకాంకురసంకలిత విగ్రహుండై యాగ్రహంబు లేక హృదయంబున హరిందలంచి నమస్కరించి బాలవర్తనంబున నర్తనంబుసేయుచు.

మ॥ కలఁడంభోధిఁ గలండు గాలిఁ గలఁ డా ♦ కాశంబునం గుంభినిం
గలఁ డగ్నిన్ దిశలన్ బగళ్ళ నిశలన్ ♦ ఖద్యోతచంద్రాత్మలం
గలఁ డోంకారమునన్ ద్రిమూర్తులఁ ద్రిలిం ♦ గవ్యక్తులం దంతటం
గలఁ డీశుండు గలండు తండ్రి వెదకం ♦ గా నేల యీయా యెడన్.

క॥ ఇందుగలఁ డందు లేఁడని
సందేహము వలదు చక్రి ♦ సర్వోపగతుం
డెం దెందు వెదకిచూచిన
నందందే కలఁడు దాన ♦ వాగ్రణి వింటే.

వ॥ అని యివ్విధంబున,

మ॥ హరి సర్వాకృతులం గలండనుచుఁ బ్ర ♦ హ్లాదుండు భాషింప న
త్వరుఁడై యెందును లేఁడు లేఁడనిసుతున్ ♦ దైత్యుండు దర్జింప శ్రీ
నరసింహాకృతినుండె నచ్యుతుఁడు ♦ నానాజంగమస్థావరో
త్కరగర్భంబుల నన్ని దేశముల ను ♦ ద్దండప్రభావంబునన్.

వ—అయ్యవసరంబున సద్దానవేంద్రుండు.

క॥ డింభక! సర్వస్థలముల
నంభోరుహనేత్రుఁ డుండు ♦ ననుచు మిగుల సం
రంభంబునఁబలికెద వీ
స్తంభంబునఁ జూపఁగలవె ♦ చక్రిన్ గిక్రిన్.

క. స్తంభమునఁ జూపవేనిం
గుంభిని నీశిరముఁదుంచి ♦ కూల్పఁగఁ దత్సం
రంభమునవచ్చిహరివి
స్రంభంబున నడ్డపడఁగ ♦ శక్తుండగునే.
వ॥ అనిన భక్తవత్సలుని భటుండిట్లనియె.

శా. అంభోజాసనుఁడాదిగాఁగఁ దృణప ♦ ర్యంతంబు విశ్వాత్ముఁడై
సంభావంబున నుండు పోరిద విపుల ♦ స్తంభంబునం దుండఁడే
స్తంభాంతర్గతుఁ డయ్యునుండుటకు నే ♦ సందేహముల్ లేవు ని
ర్దంభత్వంబున నేఁడు గానఁబడుఁ బ్రత్యక్షస్వరూపంబునన్.

మ॥ వినరా డింభక! మూఢచిత్త! గరిమన్ ♦ విష్ణుండు విశ్వాత్మకుం
డని భావించెద వైన నిందుఁగలఁడే ♦ యంచున్ మదోద్రేకియై
దనుజేంద్రుండటచేత వేసెను మహా ♦ దగ్రిద్రి భాస్తంభమున్
జనదృగ్భీషణదంభమున్ హరిజను ♦ స్సంరంభమున్ స్తంభమున్॥
క॥ నరమూర్తిగాదు కేవల
హరిమూర్తియుఁగాదు మాన ♦ వాకారము కే
సరి యాకారమునున్నది
హరిమాయారచితమగు య ♦ థార్థము నాఁడన్.

ఉ॥ తెంపున బాలుఁడాడినను ♦ ధీరత సర్వగతత్త్వము బ్రతి
ష్ఠింపఁదలంచి యందు నర ♦ సింహశరీరము దాల్చి చక్రి శ్రీ
క్షింపఁగవచ్చినాఁడు హరి ♦ చేమృతియుంచుఁదలంతునైననా
సొంపున బెంపునందఁజను ♦ జూడఁ జరింతు హరింతు శత్రువున్॥

మ॥ విహగేంద్రుండహివ్రచ్చునట్లై వడిమహా ♦ దృప్తిన్ నృసింహుండసా
గ్రహుఁడై యూరువులందుఁజేర్చి నఖసం ♦ ఘాతంబులన్ వ్రచ్చెదు
స్సహుదంభోళికఠోర దేహు నచలో ♦ త్సాహున్ మహాబాహునిం
ద్రహుతాశాంతక భీకరున్ ఘనకరున్ ♦ దైత్యాన్వయశ్రీకరున్.

సీ॥ నీగృహాంగణభూమి ♦ నిటలంబు మోపంగ
మోదించి నిత్యంబు ♦ మ్రొక్కఁడేని
నీమంగళస్తవ ♦ నికరవర్ణంబులు
పలుమాఱు నాలుకఁ ♦ బలుకఁడేని
నీయధీనములుగా ♦ నిఖిలకృత్యంబులు
ప్రియభావమున సమ ♦ ర్పింపఁడేని
నీపదాంబుజముల ♦ నిర్మలహృదయుఁడై
చింతించి మక్కువఁ ♦ జిక్కఁడేని

తే॥ నిన్నుఁ జెవులార వినఁడేని ♦ నీకు సేవ
సేయరాఁడేని బ్రహ్మంబుఁ ♦ జెందఁగలఁడె
యోగియైనఁ దపోవ్రత ♦ యోగియైన
వేదియైన మహాతత్త్వ ♦ వేదియైన.

—శివుఁడు గరళమును మ్రింగుట—

మ॥ కదలం బాఱవు పాపపేరు లొడలన్ ♦ ఘర్మాంబుజాలంబు పు
ట్టదు నేత్రంబుల కెఱ్ఱరాదు నిజజూ ♦ టార్ధేందుఁడుం గందఁడున్
వదనాంభోజము వాడ దావిలము నా ♦ హ్వానించుచో డాయుచోఁ
బదిలుండై కడిసేయుచోఁ దిగుచుచో ♦ భక్షించుచో మ్రింగుచోన్.

క॥ ఉదరము లోకంబులకును
సదనంబగు టెఱిఁగి శివుఁడు ♦ చటులవిషాగ్నిం
గుదురుకొనఁ గంఠబిలమునఁ
బదిలంబుగ నిలిపె సూక్ష్మ ♦ ఫలగతి నధిపా.

క॥ మెచ్చిన మచ్చిక గలిగిన
నిచ్చిన నీవచ్చుఁగాక ♦ యిచ్చునొరులకుం
జిచ్చుఁగడిఁగొనఁగ వచ్చునె
చిచ్చుఱమావచ్చువడిన ♦ శివునకుఁ దక్కన్॥

ఆ॥ హాగుఁడు గళమునందు ♦ హాలాహలము వెట్టఁ
గవ్వగలిగి తొడవు ♦ కరణిఁ జెప్పె
సాధురక్షణంబు ♦ సజ్జనులకు నెన్న
భూషణంబుగాదె ♦ భూవరేంద్ర.

—క్షీరసాగరమునఁ బుట్టిన లక్ష్మి విష్ణుమూర్తి వరించుట.—

సీ॥ అమరము త్రెదువ ♦ నైయుండవచ్చును
వరుసను సవతులె ♦ వ్వరును లేరు
వెలయంగ నశాంత ♦ విభవవిరాతవిరుల్లు
శృంగారచందన ♦ శీతలుండు
గలఁగఁడెన్నఁడు శుద్ధ ♦ కారుణ్యమయమూర్తి
విమలుండు గదిసినే ♦ వింపవచ్చు
నెతిపాడి తిరుగఁడు ♦ నిలుకడఁ గలవాఁడు
సకలకార్యములందు ♦ జడత లేక.

ఆ॥ సాధురక్షకుండు ♦ సద్గురహితుండు
నాథుఁడయ్యెనేని ♦ నడచునోపు
నితఁడె భర్తయనుచు ♦ నింతిసరోజాక్షుఁ
బువ్వుదామకమునఁ ♦ బూజసేసె.

క॥ ఇందీవరదామమున ము
కుందునిఁ బూజించి తనకుఁ ♦ గూడివసింపన్
మందిరముగఁ దద్వక్షము
నందంద సలజ్జదృష్టి ♦ నాలోకించెన్॥

ఆ॥ మోహరుచులవలన ♦ ముద్రియు తలయెత్తు
సిగ్గువలనఁ జాల ♦ శిరము వంచు
నింతివెఱగువలన ♦ నెత్తదు వంచదు
తనదు ముఖము పాత్ర ♦ దయితుఁజూచి.

క॥ హరిఁజూచిన సిరిఁజూడదు
సిరిఁజూచిన హరియుఁజూడ ♦ సిగ్గునఁబొందున్
హరియును సిరియును దమలోఁ
సరిఁజూపుల, జూచుమరుఁడు ♦ సందడి వెట్టెన్,

చ॥ జగములతండ్రియై తనరు ♦ శౌరి జగంబులతల్లి నిందిరం
దగ నురమందుఁ దాల్చెనఁటఁ ♦ దత్కరుణారసదృష్టిచేఁ బ్రజల్
మగుడఁగఁదొంటి భంగి నతి ♦ మంగళసాధ్విపతిత్వసంపదన్
నెగడినలోకముల్ గని ర ♦ నేకశుభంబులఁబొందిరత్తఱిన్.

——వామన చరిత్రసంబంధమైన పద్యములు——

శా॥ చండస్ఫూర్తి వటుండుగాంచె బవహుధా ♦ జల్పాఘ్నశాటంబును
ద్దండాహూతమునివ్యభిధ్యదఖ్యాతాం ♦ ధస్సిద్ధకూటంబు వే
దండాశ్వధ్వజ నీకవాటము, మహా ♦ ద్యద్ధూమసంఛన్నమా
ర్తాండస్యందనఘోషముల్ బలిమఖాఁ ♦ తర్వేదికావాటముల్.

మ॥ ఇతఁడే దానవచక్రవర్తి సురలో ♦ కేంద్రాగ్ని కాలాది ది
క్పతిగర్వాపహచక్రవర్తిగతలో ♦ భస్ఫూర్తి నానామఖ
వ్రతదానవ్రవణానువర్తి సుమనో ♦ రామామనోభేదనో
ద్ధతచంద్రాంతకకీర్తి సత్యకరుణా ♦ ధర్మోల్లసన్మూర్తి దాన్.

ఉ॥ స్వస్తి జగత్త్రయీభువన ♦ శాసనకర్తకు హాసమాత్రవి
ధ్వస్తనిలింపభర్తకును ♦ దారదదవ్యవహర్తకున్ మునీం
ద్రస్తుతమంగళాధ్వర వి ♦ ధాన విహర్తకు నిర్జరీగళ
న్యస్తసువర్ణసూత్రహరి ♦ హర్తకు దానవలోకభర్తకున్.

మ॥ వడుగా యెవ్వరివాఁడ వెవ్వఁడవు సం ♦ వాసస్థలం బెయ్యది
య్యొడఁదర్మ్ నివరుదెంచుటల్ సఫలమ ♦ య్యెన్ వంశముల్ జన్మముం
గడు ధన్యాత్ముఁడ నైతి నీమఖము యో ♦ గ్యంబయ్యె నాకోరికల్
గడతేఱెన్ సుహుతంబు లయ్యె శిఖులుం ♦ గల్యాణనుకాలముల్.

మ॥ వరచేలంబులొ మాడలో ఫలములో ♦ వన్యంబులో గోవులో
హారులో రత్నములో రథంబులొ విశి ♦ ష్టాన్నంబులో కన్యలో
కరులో కాంచనమో నికేతనములో ♦ గ్రామంబులో భూములో
ధరణీఖండము గాక యేమడిగెదో ♦ ధాత్రీసురేంద్రోత్తమా.

సీ॥ ఇదినాకు నెలవని ♦ యేరీతిఁ బలుకుదు
నొకచోటనక యుండు ♦ నుండ నేర్తు
నెవ్వరివాఁడనం ♦ చేమని నుడువుదు
నాయంతవాఁడనై ♦ నడువ నేర్తు
నీనడవడి యని ♦ యెట్లు వక్కాణింతుఁ
బూని ముప్పోకలఁ ♦ బోవ నేర్తు
నది నేర్తు నిది నేర్తు ♦ నని యేల చెప్పంగ
నేరుపు లన్నియు ♦ నేన నేర్తు

ఆ॥ నొరులుఁగారు నాకు ♦ నొరులకు నేనాను
నొంటివాఁడఁ జుట్ట ♦ మొకఁడు లేఁడు
సిరియుఁదొల్లి గలదు ♦ చెప్పెద నాటెంకి
సుజనులందుఁ దఱచు ♦ సొచ్చియుందు.

క॥ రాజ్యము గలిగిన మీఁదట
బూజ్యులకును యాచకులకు ♦ భూమిసురులకున్
భాజ్యముగ బ్రతుకఁ డేనిం
ద్యాజ్యంబులు వాని జన్మ ♦ ధన గేహంబుల్.

క॥ వ్యాప్తిం బొందక వగవక
ప్రాప్తంబగు లేశమైనఁ ♦ బదివేలనుచుం
దృప్తిం జెందని మనుజుఁడు
సప్తద్వీపముల నయినఁ ♦ జక్కంబడునే.

శా॥ ఆశాపాశము దాఁ గడున్ నిడుపు లే ♦ దంతంబు రాజేంద్ర, వా
రాశిప్రావృతమేదినీవలయ సా ♦ మ్రాజ్యంబు చేకూరియున్
గాసింబొందిరి గాక వైన్యగయభూ ♦ కాంతాదులు న్నర్థకా
మాశం బాయఁగ నేర్చిరే మును నిజా ♦ శాంతంబులం జూచిరే.

సీ॥ సంతుష్టుఁడీమూఁడు ♦ జగములఁ బూజ్యుండు
సంతోషి కెవ్వఁడు ♦ జరుగు సుఖము
సంతోషిగాకుంట ♦ సంసారహేతువు
సంతసంబున ముక్తి ♦ సతియుఁ దొరకుఁ
బూఁటపూఁటకు జగం ♦ బుల యదృచ్ఛాలాభ
తుష్టిని దేజంబు ♦ దోన పెరుగుఁ
బరితోషహీనతఁ ♦ బ్రభ చెడిపోవును
జలధార ననలంబు ♦ సమయునట్లు

ఆ॥ నీవు రాజవనుచు ♦ నిఖిలంబు నడుగుట
దగవుగాదు నాకుఁ ♦ దగిన కొలఁది
యేను వేఁడికొనిన ♦ యీ పదత్రయమును
జాలదనక యిమ్ము ♦ చాలుఁ జాలు.

సీ॥ ఇచ్చెదనని పల్కి ♦ యీకున్న నరకంబు
ద్రోవ నీవును సమ ♦ గ్రుఁడవు గాన
యేదానమున నాశ ♦ మేతెంచు నది యొను
దానంబు గాదండ్రు ♦ తత్త్వవిదులు
దానంబు యజ్ఞంబుఁ ♦ దపముఁ గర్మంబును
దా విత్తవంతుఁడై ♦ తలఁపవలయుఁ
దనయింటఁ గల సర్వ ♦ ధనమును నైదు భా
గములుగా విభజించి ♦ కామమునకు

ఆ॥ అర్థమునకు ధర్మ ♦ యశముల కాశ్రిత
బృందములకు క్షమతఁ ♦ బెట్టునట్టి
పురుషుఁ డిందునందుఁ ♦ బూర్ణుఁడై మోహించు
దన్నుఁ దానిచేత ♦ దగవు గాదు.

సీ॥ అంగీకరించిన ♦ యఖిలంబుఁ బోవుచో
నన్ృతంబుగాదు, లే ♦ దనిన ధీర
యాత్మవృక్షమునకు మూల ♦ మన్ృతంబు నిశ్చయ
మనృతమూలము గల్గ ♦ నాత్మ సెడదు
పుష్పఫలములాత్మ ♦ భూజంబునకు సత్య
మామూలగును బెరుకము ♦ నదియుఁ జెడును
ఫలపుష్పములు లేక ♦ వసిసెడి వృక్షంబు
మూలంబుతో వృద్ధిఁ ♦ బొందుఁగాని

తే. చేటుఁ గొఱఁతయు లఘిమయుఁ ♦ జెందకుండ
నిచ్చుపురుషుండు సెడకుండు ♦ నిద్ధచరిత
కాకయుచిత సత్యసం ♦ గతినటంచు
నిజధనం బర్థికిచ్చిన ♦ నెగులేదు.

ఆ॥ వారిజాక్షులందు ♦ వైవాహికములందుఁ
బ్రాణవిత్తమాన ♦ భంగమందుఁ
జకిత గోకులాగ్ర ♦ జన్మరక్షణమందుఁ
బొంకవచ్చు నఘము ♦ బొందదధిప.

సీ॥ నిజవర్తన తెచ్చితి ♦ నీవు మహాత్మక
మహిత గృహస్థ ధ ♦ ర్మంబు నదియు
యర్థంబుగా మానంబు ♦ యశమును వృత్తియు,
నయ్యాది పార్థింప ♦ నిత్తుననియు

నర్థిలోభంబున ♦ నర్థిఁ బొమ్మనుచుట్లు
పలికి లేదనుకంటెఁ ♦ బాపమెద్ది
యొట్టిగా వ్యర్థుని ♦ నే ధరించెదఁగాని
సత్యహీనుని మోవఁ ♦ జాలననుచు

తే॥ కలుగదే తొల్లి భూదేవి ♦ బ్రహ్మఁ గూడ
సమరమందగ్గు తిరుగక ♦ చచ్చుఁగాక
బలికి బొంకక నిజమునఁ ♦ బరగుఁ గాక
మానధనులకు బ్రదుకు ♦ మఱియుఁ గలదె.

క॥ ధాత్రినిహాలికునకును, సు
క్షేత్రము, బీజములు నొకటఁ ♦ జేకుఱు భంగిన్
జిత్రముగ దాతకీవియుఁ
బాత్రము సమకూరునట్టి ♦ భాగ్యము కలదే!

శా॥ కారే రాజులు రాజ్యముల్ ♦ గలుగవే గర్వోన్నతిం బొందరే
వారేరీ సిరిమూటఁ గట్టుకొనిపో ♦ వం జాలిరే భూమిపైఁ
బేరైనం గలదే శిబిప్రముఖులుం ♦ బ్రీతిన్ యశఃకాములై
యీరే కోర్కులు వారలన్ మఱచిరే ♦ యిక్కాలమున్ భార్గవా.

క॥ ఉడుగని క్రతువులఁ దపములఁ
బొడగనఁ జననట్టి ప్రోడ ♦ పొడవున గుఱుచై
యడిగెడి నఁట నను బోటికి
నిడరాదె మహానుభావ ♦ యిష్టార్థంబుల్.

శా॥ ఆదిన్ శ్రీసతి కొప్పుపైఁ దనువుపై ♦ నంసోత్తరీయంబుపైఁ
బాదాబ్జంబులపైఁ గపోలతటిపైఁ ♦ బాలిండ్లపై నూత్నమ
ర్యాదం జెందుకరంబు క్రిందగుట మీఁ ♦ దై నాకరంబుంట మేల్
గాదే రాజ్యము గీజ్యమున్ సతతమే ♦ కాయంబు నాపాయమే.

మ॥ నిరయంబైన నిబంధమైన ధరణీ ♦ నిర్మూలనంబైన, దు
ర్మరణంబైనఁ గులాంతమైన నిజమున్ ♦ రానిమ్ము కానిమ్ము పో
హరియైనన్ హరుఁడైన నీరజభవుం ♦ డభ్యాగతుండైన నౌఁ
దిరుగన్ నేరదు నాదుజిహ్వ వినుమా ♦ ధీవర్య వే యేటికిన్.

ఆ॥ నొడివి నంతవట్టు ♦ మనలకయిచ్చుచో
నేలకట్టు విష్ణుఁ ♦ డేటికూట
గట్టె నేనిఁ దాన ♦ కరుణించి విడుచును
విడువకుండ నిమ్ము ♦ విమలచరిత॥

క॥ మేరువు దలక్రిందైనను
బారావారంబు లింకఁ ♦ బాఱిన లోలో
ధారుణి రజమైపోయినఁ
దారాధ్వము ఖండమైనఁ ♦ దప్పక యిత్తున్.

మత్తకోకిలము.—

ఎన్నఁడుం బరు వేఁడఁబోఁడఁట ♦ యేకలంబఁట యన్నవా
రన్నదమ్ములునైన లేరఁట ♦ యున్ని విద్యలమూలగో
ష్ఠిన్నెఱింగిన ప్రోఢగుజ్జఁట ♦ చేతులొగ్గి వసింపనీ
చిన్నవాఁడని ద్రోసిపుచ్చఁగఁ ♦ జిత్తమెత్తదు సత్తమా.

ఆ॥ బ్రిదుక వచ్చుఁగాక ♦ బహుబంధనములైన
వచ్చుఁగాక లేమి ♦ వచ్చుఁగాక
జీవధనములైనఁ ♦ జెడుఁగాక పడుఁగాక
మాటఁ దిరుగ లేరు ♦ మానధనులు.

క॥ రమ్మా మాణవకోత్తమ !
లెమ్మా నీవాంఛితంబు ♦ లేదనకిత్తున్
దెమ్మా యడుగుల నిటు రా
నిమ్మా కడిగింగవలయు ♦ నేటికిఁ దడయన్.

మ॥ బలిదైత్యేంద్రకరద్వయార్పితజల ♦ ప్రకాశనవ్యాప్తికిన్
జలజాతాక్షుఁడు పాదమెత్తినను ♦ స్సంప్రార్థిత శ్రీదముల్
గలితానమ్రసురాలలాటపదవీ ♦ కస్తూరికాశాదముల్
నలినామోదము రత్ననూపురరవా ♦ నావేదయుంబాదముల్.

కం॥ సురలోకసముద్ధరణము
నిరతశ్రీకరణ మఖిల ♦ నిగమాంతాలం
కరణము భవసంహరణము
హరిచరణము నీటఁగడిగె ♦ నసురోత్తముఁడున్.

శా॥ ఏపారిఁ ప్రకటప్రతాయ భవతే ♦ విష్ణుస్వరూపాయ వే
దప్రామాణ్యవిధేః త్రిపాదధరణీం ♦ దాస్యామియంచుం గ్రియా
దీప్తిం డై దనుజేశ్వరుండు వడుగుం ♦ జేసాఁచి పూజించి బ్ర
హ్మప్రీతమ్మని ధారఁబోసె భువనం ♦ బాశ్చర్యమున్ బొందఁగన్.

మ॥ అమరారాతికరాబ్జోజ్ఝితపవి ♦ త్రాంభఃకణశ్రేణికిం
గమలాధీశ్వరుఁడొడ్డె ఖండితదివా ♦ కస్వామి జన్మస్తముల్
కమలాకర్షణసుప్రశస్తములు, రమా ♦ కాంతాకుచోపాస్తముల్
విమలశ్రీకుచశాతచూచుకతటీ ♦ విన్యస్తముల్ హస్తముల్.

కం॥ మునిజననియమాధారను
జనితాసురయువతినేత్ర ♦ జలకణధారన్
దనుజేంద్రనిరాధారను
వనజాక్షుఁడు గాంచె బలిని ♦ వర్జితధారన్.

ఆ॥ కమలనాభు నెఱిఁగి ♦ కాలంబు దేశంబు
నెఱిఁగి శుక్రుమాట ♦ లెఱిఁగి నాశ
మెఱిఁగి పాత్ర మనుచు ♦ నిచ్చె దానము బలి
మహిఁ వదాన్యుఁ డొరుఁడు ♦ మఱియుఁ గలఁడె.

మ॥ చలియే మృత్యువు చుట్టమే యముఁడు సం ◆ సేవార్థులే కింకరుల్
శిలలంజేసిన బ్రహ్మ దన్ను దృఢమే ◆ జీవంబు నో చల్లరే
చలితంబౌట యెఱుంగ రీకపటసం ◆ సారంబు నిక్కంబుగా
దలఁచుర్ మూఢుఁడు సత్యదానకరుణా ◆ ధర్మాదినిర్ముక్తుఁడై.

సీ॥ చుట్టాలుదొంగలు ◆ సుతులు ఋణస్థులు
కాంతలు సంసార ◆ కారణములు
ధనము లస్థిరములు ◆ దనువతిచంచల
గార్హ్యర్థు లన్యులు ◆ గడచుఁగాల
మాయపునత్త్వర ◆ మైశ్వర్యమతిశీఘ్ర
మని కాదెతమతండ్రి ◆ నతిక్రమించి
మాతాత సాధు స ◆ మ్మతుఁడు ప్రహ్లాదుండు
నీపాదకమలంబు ◆ నియతిఁ జేరె.
తే॥ భద్రికవతనిక మ్మతిలేని ◆ బ్రదుకు కలిగ
వైరులై కాని తొల్లిమా ◆ వారుగాన
రక్షివై వచ్చి నీవు ◆ నన్నుడుగుటెల్ల
పద్మలోచన నాపుణ్య ◆ ఫలముగాదె.

—:మత్స్యరూపియగు శ్రీహరిని సత్యవ్రతుఁడుస్తుతించుట.—

మ॥ తమలోఁబుట్టు నవిద్యగప్పికొనుడుం ◆ దన్మూలసంసారవి
భ్రములై కొందఱు దేలుచుంగలుగుచుర్ ◆ బల్వెంటలన్ దైవయో
గమువం జే పరమేశుఁ గొల్చిఘనులై ◆ కైవల్యసంప్రాప్తులై
ప్రమదంబందుదు రట్టినీవుకరుణం ◆ బాలింపుమస్మీశ్వరా.
ఉ॥ కన్నులులేనివాఁడు మఱి ◆ కాననివానికిఁ ద్రోవఁజూపఁగాఁ
జన్నతెఱంగు మూఢునకు ◆ సన్మతిఁదాగురుఁ డౌటసూర్యుఁడే
కన్నులుగాఁగ భూతములఁ ◆ గాంచుచునుండు రమేశ మాకును
ద్యన్నయమూర్తివై గురువ ◆ వై యుల సద్గతి జూడఁజూపవే.

క॥ ఇంగలము సోఁకిసంగతి
బంగారము వన్నెగలుగు ♦ భంగిని ద్వత్సే
వాంగీకృతుల యఘంబులు
భంగంబులఁ బొందు ముక్తి ♦ ప్రాపించుహరీ.

క॥ హృదయేశ! నీప్రసన్నత
పదివేలవ పాలిలేశ ♦ భాగముకతనం
ద్రిదశేంద్రత్వము గలదఁట
తుదినిను మెప్పింపనేది ♦ దొరకదు శ్రీశా.

క॥ వెఱివాఁడు గురుఁడటంచును
గొఱగాని పదంబుసూపఁ ♦ గుజనుండగు నీ
నెఱిఁద్రోవ నడవనేర్చిన
గఱగొఱలేకున్న పదము ♦ గలుగు దయాబ్ధీ.

మ॥ చెలివై చుట్టమవై మనస్థితుఁడవై ♦ చిన్మూర్తివై యాత్మవై
వలనై కోర్కుల పంటవై విభుఁడవై ♦ వర్తిల్లునిన్నొల్లకే
వలు వెంటంబడి లోకమక్కటవృథా ♦ బద్ధాశమైపోయెడిన్
నిలువన్నేర్చునె హేమరాశిఁగనియున్ ♦ నిర్భాగ్యుఁడంభశ్శయా.

ఆ॥ నీరరాశిలోన ♦ నిజకర్మ బద్ధమై
యుదితనిద్రఁ బొంది ♦ యున్నలోక
మెమహాత్ము చేత ♦ నెప్పటికి మేల్కాంచు
నట్టినీవు గురుఁడ ♦ వౌటమాకు.

క॥ ఆలింపుము విన్నపము దే
వేలుపుగమితేసినిన్ను ♦ వేడికొనియుదర
నాలోని చిక్కుమానిచి
నీలోనికిఁగొంచుఁ బొమ్ము ♦ నిఖలాధీశా.

చక్రమునకు భయంబంది హరిని శరణంబు వేడిన దుర్వాసున
కాతఁ డంబరీషుని వేడుమని చెప్పుట.

(అంబరీష చరిత్రము.)

చ॥ చలమున బుద్ధిమంతులగు ♦ సాధులు నాహృదయంబు లీలదాం
గిలికొనిపోవుచుందురు ర ♦ కిల్బిషభక్తులతోచయంబులన్
నిలువఁగఁ బట్టికట్టుదురు ♦ నేరుపుతోఁ మదకుంభి కైవడిన్
వలలకుఁ జిక్కుభక్తజన ♦ వత్సలతంబనుచుందుఁ దాపసా.

ఆ॥ నాకు మేలుగోర ♦ నాభక్తులకఁ గాని
భక్తజనులకేన ♦ పరమగతియు
భక్తుఁ డెందుఁ జనిన ♦ బలితెంతు వెనువెంట
నావు వెంటఁ దగులు ♦ కోడెభంగి.

ఆ॥ తనువు మనువు విడిచి ♦ తనయులఁ జుట్టాల
నాలివిడిచి సంక ♦ దాలివిడిచి
నన్ను గాని యన్య ♦ మెన్నఁడు నెఱుఁగని
వారివిడువ నెట్టి ♦ వారినైన.

క॥ పంచేంద్రియముల తెరువుల
వంచించి మనంబులందు ♦ వరమతులు ప్రతి
ష్ఠించి వహింతురు నన్నును
మంచిపతిం బుణ్యసతులు ♦ మరగించుక్రియన్॥

క॥ సాధులహృదయము నాయది
సాధుల హృదయంబు నేను ♦ జగములనెల్లన్
సాధులనేన యెఱుంగుదు
సాధు లెఱుంగుదురు నాదు ♦ చరితము విప్రా

ఆ॥ ధారుణీ సురులకు ♦ దపము విద్యయు రెండు
పూక్తి సేయుచుందు ♦ ముదముఁ బొంద
దుర్వినీతులగుచు ♦ దుర్జనులగు వారి
కివియుఁ గీడు సేయు ♦ కీలయుండు.

క॥ నా తేజము సాధువులో
నా తత్త్వము నెఱుఁగువారి ♦ నలచు జనులకున్
హేతిక్రియ భీతినిచ్చుం
జేతో మోదంబు జెఱచు ♦ సిద్ధము సుమ్మా.

క॥ అదెపో బ్రాహ్మణ! నీకును
నదయుఁడు నాభాగసుతుఁడు ♦ జనవినుతగుణా
స్పదుఁ డిచ్చు నభయము తాసి
మది నంతన గలఁచి వేదు ♦ మా శరణంబున్.

—: పరశురాముఁడు. —

మ॥ కనియెన్ ముందటఁ గార్తవీర్యుఁడు వదిమి ♦ త్యాగముంబ్రి శాముక్ శరా
ఘనతూణీరకుఠారభీము నతిరో ♦ షప్రోచ్చల ద్భ్రూయుగా
నన నేత్రాంచల సీము నైణపటనా ♦ నాటూలికోద్దాము నూ
తన సంరంభ నరేంద్రదారశుభసూ ♦ త్రత్రౌముని రాముని.

—: ముదిమి: —

(యయాతికి కుమారుఁడైన యదువు చెప్పుట)

శా॥ కాంతాహేయము బంధునింద్యము గురు ♦ కందూతిమిశ్రింబు హృ
చ్చింతామూలము పీనసాన్వితము వ ♦ స్వేదప్రకారంపన
శ్రాంతిస్ఫోటకయుక్త మీ ముదిమి నా ♦ ఛల్ దాల్చి నాహానుభో
పాంతంబైన వయోనిధానము ది యు ♦ య్యాతేర యీపచ్చునే

—(రంతిదేవుఁడు)—

క॥ హీనుఁడఁ జండాలుండను
మానవకులనాథ దప్పి ♦ మానదునవలం
బోనేర నీకుఁజిక్కిన
పానీయము నాకుఁబోసి ♦ బ్రతికింపఁగదే.

వ—అనిన వాని దీనాలాపములకుఁ గరుణించి రాజిట్లనియె.

ఉ॥ అన్నము లేదు కొన్ని మధు ♦ రాంబువులున్నవి తొప్రిమన్నరా
వన్న శరీరధారులకు ♦ నాపదవచ్చిన వారియాపదల్
గ్రన్ననమాన్పి వారికి సు ♦ ఖంబులు సేయుటకన్న నొండుమే
లున్నదె నాకుదిక్కు పురు ♦ షోత్తముఁడొక్కఁడెసుమ్ముపుల్కసా.

వ॥ అనిపలి.

మ॥ జలవంతంబగు నిరువట్టున నిజ ♦ ప్రాణాంతమైయున్న చో
నలయుండేమియు నీపిపాసాజ్వరము నా ♦ యానంబు ఖేదంబునా
జలదానంబున నేఁడు మానుననుచున్ ♦ సర్వేశ్వరాధీనుఁడై
జలములోప్పెసెను రంతిదేవుఁడుదయుం ♦ జండాలపాత్రంబునన్.

— గోపికలు శ్రీకృష్ణుని దుడుకుఁజేఁతలు యశోదాదేవితోఁ
చెప్పుట —

క॥ బాలురకుఁ బాలు లేవని
బాలెంతలు మొఱలువెట్టఁ ♦ బకపకనగి యీ
బాలుండాలము సేయుచు
నాఁకుఁ గ్రేపులను విడిచె ♦ సంభోజాక్షీ.

క॥ ఎడతీ నిబిడ్డఁడు మా
కడవలలో నున్నమంచి ♦ కాఁగినపాలా
పడుచులకుఁ బోసిచిక్కిన
కడవలఁ బోనడచెనాజ్ఞ ♦ కలదోలేదో.

క॥ మీఁపాపఁడు మాగృహముల
నాపోవఁగఁ బాలుద్రావ ♦ నగపడకున్నం
గోపించి చిన్నకడుచుల
నాపోవఁగఁ జిమ్మికొనుచు ♦ వచ్చెఁదల్లీ.

మత్తకోకిలము—
పుట్టిపుట్టఁడు నేఁడుదొంగిలిఁ ♦ బోయిమాయిలుసొచ్చి తా
నుట్టియందకఁ బోళ్లు బీటలు ♦ నొక్కప్రోవిడి యెక్కి చే
పెట్టఁజాలకయుండ క్రిందొక ♦ పెద్దతూటొనరించి మీ
పట్టి మీగడపాలు ద్రావలెఁ ♦ బట్టిద్రావెఁ దనోదరీ.

క॥ ఆశింజని వీరలపెరుఁ
గోడక నిసుతుఁడు ద్రావి ♦ నొకయించుక తాఁ
గోడలి మూతింబూడిచిన
గోడలు మచ్చనుచు నత్త ♦ గొట్టెలతాంగీ.

క॥ వారిల్లుసొచ్చి కడవలఁ
దోరంబగు నెయ్యిద్రావి ♦ తుదివారకడవల్
వీరింట నిమూతుండిడ
వారికివీరికిని దొడ్డ ♦ వాదయ్యెనతీ.

ఆ. నమ్మి నిదురపోవ ♦ నాపట్టిచుంచుమా
లేగతోకతోడ ♦ లీలఁ గట్టి
విధులందుఁదోలె ♦ వెలఁది నీకొమరుండు
రాచబిడ్డఁడైన ♦ నవ్వమేలె.

క॥ నాపట్టి పొట్టనిండఁగఁ
బైపడి నీపట్టి కస్తు ♦ బానండిడినా
దూషిరి వెడలదువాగిం
జూపెద నేస్రైన నీవ ♦ చుమ్మలతాంగి.

సీ॥ కలకంఠి మా వాడ ♦ గరితలమెల్ల నీ
పట్టి రాగలఁడని ♦ పాలు పెరుగు
లిండ్లలోఁ గలవని ♦ యేమెల్లఁ దనలోఁ బ్రియఁ
దాచుచో నెప్పుడు ♦ సాధ్వి వాఁడో
తలుపుల ముద్రలు ♦ తాళంబులును బెట్టి
యున్న చందంబున ♦ నున్న వరయ
నొకయింటిలో నాఁడు ♦ నొకయింటిలోఁ బాడు
నొక యింటిలో నవ్వు ♦ నొకటఁ దిట్టు
ఆ. నొకట వెక్కిరించు ♦ నొక్కటకచో మ్రొగ
పక్షి ఘోషణములు ♦ పరగఁ జేయు
నిల్లు సేసి వెనుక ♦ నెక్కడఁ బోవునో
కానరాఁడు రిత్త ♦ కడవలుండు.

— మృద్భక్షణ విశ్వరూప ప్రదర్శనము —

క॥ మన్నేటికి భక్షించెదు
మన్నియము లేల నీవు ♦ మన్నింపవు మీ
యన్నయు సఖులును జెప్పెద
రన్నా మన్నేల ప ఱిద ♦ దార్థము లేదే.

వ.—అని పలికిన మంగుద తల్లికి నెఱదంటయైన కొడుకిట్లనియె—

శా॥ అమ్మా! మన్ను దినంగ నే శిశువునో ♦ యాఁకొంటినో వెఱ్ఱినో
నమ్మం జూడకు వీరిమాటలు మదిన్ ♦ నన్నీవు గొట్టంగఁ దా
రిమ్మార్గంబు ఘటించి చెప్పెదరు గా ♦ కీ దేని మదీయాస్యగం
ధమ్మాఘ్రాణము సేసి నా వచనముల్ ♦ దప్పైన దండింపవే.

వ—అని పలికి నెయ్యంబున నయ్యవ్వ నియ్యకొలిపి క్రీడాప

మఱి బాలకుండైన యీశ్వరుండు తననోరు దెఱచి ముఖంబుఁ జూపిన

కం॥ ఆలలితాంగి కనుంగొనె
బాలునిముఖమందు జలధి ♦ పర్వతవనభూ
గోళశిఖితరణిశశిది
క్పాలాదికరండమైన ♦ బ్రహ్మాండంబున్.

వ—కనుంగొని

మ॥ కలయో వైష్ణవమాయయో యితరసం ♦ కల్పార్థమో సత్యమో
తలఁపన్ జాలక యున్నదాననొ యశో ♦ దాదేవిఁ గానో పర
స్థలమో బాలకుఁ డింత యీతని ముఖ ♦ స్థంబై యజాండంబు ప్ర
జ్వలమై యుండుట కేమి హేతువొ మహా ♦ శ్చర్యంబు చింతింపఁగన్.

ఆ॥ బాలమాత్రుఁడైన ♦ బాలునిముఖమందు
విశ్వమెల్ల నెట్లు ♦ వెలసియుండు
బాలుభంగి నితఁడు ♦ భాసిల్లుగాని స
ర్వాత్ముఁడాదివిష్ణుఁ ♦ డగుట నిజము.

— గోపబాలురు కృష్ణునిఁ గూడి చల్దులారగించుట. —

శా॥ ఎండన్ మ్రగ్గితి రాకటంబడిడిలి రిం ♦ కేలా విలంబింపఁగా
రండో బాలకులార! చల్దిగుడువన్ ♦ రమ్యస్థలంబిక్కడి
దండన్ లేగలు నీరుద్రావి యిరవం ♦ దఱిఁ బచ్చికల్ మేయుచుం
దండంబై విహరించుచుండఁగ నమం ♦ దప్రీతి భక్షింతమే.

మ॥ జలదాంతస్థిత కర్ణికం దిరిగిరా ♦ సంఘంబులై యున్న తే
కులచందంబునఁ గృష్ణునిందిరిగి రాఁ ♦ గూర్చుండి వీక్షించుచుం
శిలలుం బల్లవముల్ తృణంబులు లతల్ ♦ చిక్కంబులుం బువ్వు లా
కులుం గంచంబులుగా భుజించిరచటం ♦ గోపార్భకుల్ భూవరా.

సీ. మాటిమాటికి వ్రేలు ◆ మడిచి యూరించుచు
నూరుఁగాయలు దిను ◆ చుండు నొకఁడు
డొకనికంచములోని ◆ దొడిసి చయ్యన మ్రింగి
చూడు లేదని నోరు ◆ చూపు నొకఁడు
డేగు రార్గురు చల్దు ◆ లెలమిఁ బన్నిదమాడి
కూర్కొని కూర్కొని ◆ కుడుచు నొకఁడు
పిన్నయుఁ దగఁ బంది ◆ యిడుట నెచ్చెలి తన
మనుచుఁ బంచెనగుండు ◆ లాఁడు నొకఁడు

ఆ. కృష్ణుఁ జూడుమనుచు ◆ గికురించి పరుమ్రోల
మేలిభక్ష్యరాశి ◆ మెసఁగునొకఁడు
నవ్వునొకఁడు సఖుల ◆ నవ్వించు నొక్కఁడు
ముచ్చటాడు నొకఁడు ◆ మురియునొకఁడు.

సీ॥ కడుపున దిండుగాఁ ◆ గట్టినవలువలో
లాలితవంశ నా ◆ ళంబుఁ జొనిపి
విమలశృంగంబును ◆ వేత్రదండంబును
జాఱిరా నీకడా ◆ చంకనిఱికి
మీఁగడ పెరుగున ◆ మేళవించిన చల్ది
ముద్ద డాపలి చేత ◆ మొనయ నునిచి
చెలరేగి కొసరి తె ◆ చ్చిన యూరుఁగాయలు
వ్రేళ్ళసందుల నెల్ల ◆ వెలయ నిఱికి

ఆ. సంగడీలనడుమఁ ◆ జక్కనఁగూర్చుండి
నర్మభాషణముల ◆ నగవు నెఱపి
యాగభోక్త కృష్ణుఁ ◆ డమరులు వెఱగంద
శైశవంబు మెఱసి ◆ చల్దిగుడిచె.

—♦ శ్రీకృష్ణుఁ డరణ్యమున గోపాలకులతోఁ గోవులఁ గాయుట ♦—

సీ॥ నిఖిలపావనమైన ♦ నీకీర్తిఁ బాడుచు
నీతుమ్మెదలు వెంట ♦ నేగుదెంచె
నడవిలోఁ గూర్చుండ ♦ వైనయాశుఁడవని
ముసరికొల్వఁగవచ్చె ♦ మునిగణంబు
నీలాంబరముఁ జోడి ♦ నీవుడేమూతమ
వనినీలకంఠంబు ♦ లాడఁదొడఁగె
బ్రియముతోఁ జూచు గో ♦ పికలచందంబున
నినుఁ జూచె నది హరి ♦ ణీచయంబు

ఆ. నీవు విందవసుచు ♦ నిర్మలసూక్తులు
పలుకుచున్నవిచటఁ ♦ బరభృతములు
నేఁడు విపినచరులు ♦ నీవు విచ్చేసిన
ధన్యులైరిగాదె ♦ తలఁచిచూడ.

సీ॥ నీపాదము లుసోకి ♦ నేఁడువీరుత్తృణ
పుంజంబుతోఁ భూమి ♦ పుణ్యయయ్యె
నీనఖంబులు దాఁకి ♦ నేఁడు నానాలతా
తరుసంఘములు కృతా ♦ ర్థంబులయ్యె
నీకృపాదృష్టిచే ♦ నేఁడు నదీశైల
ఖగమృగంబులు దివ్య ♦ కాంతిఁ జెందె
నీవెన్నురముఁ మోప ♦ నేఁడు గోపాంగనా
జనములపుట్టువు ♦ సఫలమయ్యె

ఆ, ననియరణ్యభూమి ♦ నంకించి పశులను
మిత్రజనులుఁ దాను ♦ మేపుచుండి

నలినలోచనుండు ♦ నగములందుగిరులందు
నంతనంతమెఱయ ♦ సంచరించె.

సీ. వేదాంతవీథుల ♦ విహరించువిన్నాణి
విహరించుఁగాంతార ♦ వీథులందు
ఫణిరాజశయ్యపైఁ ♦ బవళించుసుఖభోగి
పల్లవశయ్యలఁ ♦ బవ్వళించు
గురుయోగిమానస ♦ గుహలఁగ్రుమ్మరుమేటి
గ్రుమ్మరునద్రిదరీ ♦ గుహలలోనఁ
గమలతోడఁ బెనంగి ♦ కడుడయ్యుచతురుండా
భీరజనులతోడఁ ♦ బెనఁగిడయ్యు

ఆ. సకలలోకములకు ♦ నాశ్రయుండగుధీరుఁ
డలసి తరులనీడ ♦ నాశ్రయించు
యాగభాగచయము ♦ లాహరించుమహాత్ముఁ
డడవిలోనిఫలము ♦ లాహరించు.

—♦ కాళియమర్దనము ♦—

మ॥ కటిసూత్రంబుబిగించి, పింఛమునఁజ ♦ క్కంగొప్పుబంధించి, నా
స్తటసంస్ఫాలనమాచరించి చరణ ♦ ద్వంద్వంబుగీలించి, ఉ
త్కటశాఖాగ్రము మీఁదనుండియుఱికెన్ ♦ గోపాలసింహుండుది
క్తటముల్ మ్రోయహ్రదంబులో గుభగుభ ♦ ధ్వానంబునానం
బుగన్.

ఉ॥ భూరిమహాహ్రదాంతరి ♦ పూర్ణభయంకరఘోరకాలికిం
ధీరవపాతవేగవిక ♦ లీకృతదుర్విషభీషణోర్మిసం
పూరితమై వడింగలఁగి ♦ పొంగి ధనుశ్శతమాత్రభాగవి
స్తారము పొంగెనమ్మడుఁగు ♦ తత్త దయఃకణంబుద్బుదోగ్రమై.

శా॥ పాతిన్యాకృతిఁ దోయరాశినడుమన్ ♦ భాసిల్లిముఖ్యాఖ్యఁడై
కాతిన్యక్రియ నీఁదునేర్పు దనకున్ ♦ గల్మిన్ భుజంగేంద్రుహృ
త్ప్రీతాగ్రింబునఁ దోమపద్ముల లెగయన్ ♦ భీమంబు గానీఁదెను
ల్లోలోత్తుంగతరంగములు మునుఁగుచు ♦ న్లోకంబుగా బాహులన్.

సీ॥ ఘనయమునానదీ ♦ కల్లోలఘోషంబు
నరస మృదంగ ఘో ♦ షంబుగాఁగ
సాధుబృందావన ♦ చరచంచరీకగా
నంబు గాయకనుగా ♦ నంబుగాఁగఁ
కలహంసనారస ♦ కమనీయమంజు శ
బ్దంబులు దాళశ ♦ బ్దములుగాఁగ
దివినుండివీక్షించు ♦ దివిజగంధర్వాది
జనులు సభాసీన ♦ జనులుగాఁగఁ

తే॥ బద్మరాగాదిరత్నప్ర ♦ భాసమాన
మహితకాళియఫణిఫణా ♦ మండపమున
నళినలోచన విఖ్యాత ♦ నర్తకుండు
నిత్యనైపుణ్యమునఁ బేర్చి ♦ నృత్యమాడె.

—॥ వేణుగానము ॥—

సీ॥ కర్ణావతంసిత ♦ కర్ణికారప్రభ
గండభాగద్యుతి ♦ గడలుకొలుప
భువనమోహనమైన ♦ భూరికలానంబుతో
నామభాగానతి ♦ వదనమొప్ప
నవనవ్యకరయుగ్మ ♦ లాంగులీచాతురి
షడ్జధ్వనికిమార్గ ♦ నరణిఁజూప
దాశాలిమోఁదన ♦ ద్దనుసాఁచినిల్చి
వదనఖద్యుతి భూమి ♦ బ్రబ్బికొనఁగ

తే॥ మౌళిపింఛముఁ గంఠదా ♦ మమును మెఱయ
విలసితగ్రామముగ నొక్క ♦ వేణువందు
శ్రావ్యగాంధర్వగీతంబు ♦ పరగఁ జేసెఁ
జతురనటమూర్తి గోపాల ♦ చక్రవర్తి.

మ॥ అమరేంద్రాంగన లాకసంబు విమా ♦ నారూఢలై చొప్పుచుం
గమలాక్షుం శుభమూర్తిఁ గాంచి మురళీ ♦ గానంబులం దందఱ
ర్ణములన్ నిల్పుచు మేఖలల్ వదలఁగా ♦ వాథాంకమధ్యంబులం
బ్రమదా! వ్రాలిరిచూచితే వివశలై ♦ పంచాశుగభ్రాంతలై॥

ఉ॥ కానలనుండుచుర్ సరస ♦ గాన వివేకవిహీనజాతులై
వీనులనేఁడు కృష్ణముఖ ♦ వేణురవామృతధార సోకినన్
మేనులు మేతలుర్ మఱచి ♦ మెత్తనిచూడ్కి మృగీమృగావళుల్
మానిని! చూడవమ్మ బహు ♦ మానము సేసెఁ గృతార్థచిత్తలై॥

ఉ॥ తల్లులచన్నుఁబాలు దును ♦ ద్రావుటతెం దమకర్ణవీథులన్
వల్లభమైన మాధవుని ♦ వంశరవామృతధార సొచ్చినం
దుల్లక పాలు రాదివక ♦ దూఁటక మానక కృష్ణుమీఁద దృ
గ్వల్లులు సేర్చి నిల్చెసదె ♦ వత్సము లంగనలార! కంటిరే.

మ॥ మమతన్ మోములు మీఁదికెత్తుకొనిరో ♦ మంథంబు సారించి పు
త్కమలాగ్రంబులఁ గృష్ణునిల్పి మురళీ ♦ గానామృత శ్రీకర
ర్ణములం గ్రోలుచు మేతమాని గళితా ♦ నందాశ్రులై చిత్రితో
పమలై గోవులు సూచుచున్నవవిగో ♦ పద్మాక్షి! వీక్షించితే.

మ॥ జగతీజంబులశాఖలెక్కి మురళీ ♦ శబ్దామృతస్యందముల్
మిగులన్ వీనులఁ గ్రోలి వేఁగుపడి న ♦ మ్మింగ్రృష్ణురూపంబు చి
త్తగమైయుండఁగ నద్దమెట్టు క్రియనే ♦ త్రంబుల్ దగన్ మూసియా
ఖగముల్ సొక్కెడిఁ జూచితే మునిజనా ♦ కారంబులన్ మానినీ.

మ॥ ప్రియ మొప్పన్ నదులెల్ల వంశరవమా ♦ కర్ణించి సంజాతమో
హములన్ మన్మథసాయకక్షత విశా ♦ లావర్తలై హంసవా
క్యములం జీరి తరంగహస్తముల నా ♦ కర్ణించి పద్మోపహా
రములం గృష్ణపదార్చనంబు సలిపెన్ ♦ రామా! విలోకించితే.

—శ్రీకృష్ణుఁడు గోవర్ధనపర్వతం బెత్తుట.—

శా॥ బాలుం డాడుచు వాతపత్రమని సం ♦ భావించి పూగుత్తి కెం
గేలం దాల్చిన లీలతేనగవుతోఁ ♦ గృష్ణుండు దానమ్మహా
శైలంబున్ వలకేలఁ దాల్చి విపుల ♦ చ్ఛత్రంబుగాఁ బట్టె నా
భీలాభ్రచ్యుత వార్శిలాచకిత గో ♦ పీగోపగోపంక్తికిన్.

శా॥ బాలుం డీతఁడు కొండదొడ్డది మహా ♦ భారంబు సైరింపఁగాఁ
జాలండో యని దీనిక్రిందనిలువన్ ♦ శంకింపఁగాఁ బోలదీ
శైలాంభోనిధి జంతుసంయుత ధరా ♦ చక్రంబు పైఁ బడ్డనా
కేలల్లాడదు బంధులారనిలుఁడీ ♦ క్రిందన్ బ్రమోదంబునన్.

మ॥ హరిదోర్దండము గామ గుబ్బ శిఖరం ♦ బాలంబిముక్తావళుల్
దరగన్ జారెడు తోయబిందువులు గో ♦ పాలాంగనాపాంగహా
సరుచుల్ రత్నచయంబుగాఁగ నచల ♦ చ్ఛత్రంబు శోభిల్లెఁ ద
ద్గిరిభిద్దుర్మద భంజితమై జలధరా ♦ క్లిన్న ప్రజారంజితమై.

—శరద్రాత్రిం గానమునఁ గృష్ణునిసన్నిధికి గోపికలువచ్చుట—

శా॥ మేలా మీకు భయంబుపుట్టదుగదా ♦ మీమందకున్ సింహశా
ర్దూలానేకపముఖ్యముల్ తిరిగెడిన్ ♦ దూరంబు లేతెంతురే
యేలా వచ్చితిరీనిశాసమయమం ♦ దిచ్చోటు వర్తింతురే
బాలుంజాలు లతాంగులార! చనుఁడా ♦ సంప్రీతితో మందకున్॥

శా॥ మీ రేతెంచినజాడఁ గానక పగన్ ♦ మీతల్లులుం దండ్రులున్
మీరామల్ మఱిదుల్ తనూజులు గురుల్ ♦ మీసోదరుల్ బంధు

పుల్

మొగ్గ మీాఱిరి లేరు పోయిరనుచున్ ♦ మీాఘోషభూభాగముం
దేరీతిన్ బరికించిరో తగవులే ♦ యీాసాహసోద్యోగముల్.

చ॥ ఇలువడిసున్న సేసి హృదయ ♦ యేసుల సిగ్గులుబుచ్చి యుత్తమా
మలనెరిగించి సోదరుల ♦ మానము నూటలువుచ్చి తల్లిదం
డ్రుల రుచిమాన్పి బంధులకు ♦ గోతయొనర్పుచు జారవాంఛ
లన్
వలనతి సత్కులాంగనలు ♦ వత్తురెలోకులు సూచిమెత్తురే.

సీ॥ ప్రాణేశుఁడటేగినఁ ♦ బ్రాణంబునకుఁ దెగు
దండించు నాఁడేగిన ♦ ధరణివిభుఁడు
మానమకుఁటేంగిన ♦ మనువెల్లఁ జెడిపోవు
దలవరియటేఁగినఁ ♦ దగవు సేయుఁ
దలిదండ్రులటేఁగినఁ ♦ దలలెత్తకుండుము
కేరాలటేంగిన ♦ నత్తిపోషము
నాత్మజులటేఁగిన ♦ నాదరింపరు చూచి
బంధువులటేఁగిన ♦ బహిరంగమొనర్తు

ఆ॥ రితరులటేఁగిరేని ♦ నెంతయుఁ జుల్కగా
జూతురింతునందు ♦ సుఖము లేదు
యశము లేదు నిర్భ ♦ యానందమును లేదు
జారుఁ జేరఁజనదు ♦ చారుముఖి॥

క॥ పదవడి నోలాగా కున్నను
బదుగైనఁ గురూపియైనఁ ♦ బామరుఁడైనన్
జడుఁడైన రోగియైనను
విడుచుట మర్యాద గాదు ♦ విభు నంగనకున్.

చ॥ ఇది యమునానదీజలవ ♦ మేధితపాదపపల్లవప్రసూ
నదళవిరాజితంబగుచ ♦ వంబు మనంబులు మురదప్పెనో

పొదిగిటనేస్ప బిడ్డలకుఁ ♦ బోయుఁ బ పాలు విడుందు శేకలన్
మొదవులకున్ నిజేశ్వరుల ♦ ముద్దియ లారభజింపుఁ శౌర్వ్యాగన్.

చ॥ వనితలు నన్నుఁ గోరియుట ♦ వచ్చితి రింత గొఱంతలేదు మే
లొనరె సమస్తజంతువులు ♦ నోలిఁ బ్రియంబులు గాగ నాకు నై
ననునిలువంగఁ బోలదు స ♦ నాతనధర్మము లాడువారికిన్
దెసిమిటలన్ భజించుటలు ♦ పెద్దగ సెప్పుచు నుందురల్లెడన్ ।

క॥ ధ్యానాకర్ణన దర్శన
గానంబుల నాతలంపు ♦ గలిగినఁ జాలుం
బూనెదరు కృతార్థత్వము
మానవతుల్ చనుఁడు మగలి ♦ మందిరములకున్.

—[గోపికాగీతలు]—

ఉ॥ గోవుల వెంటఁ ద్రిమ్మరుచుఁ ♦ గొల్చినవారల పాపసంఘముల్
ద్రోవఁగఁ జాలి శ్రీఁదనరి ♦ దుష్టభుజంగ ఫణాలతాగ్ర సం
భావితమైన నీచరణ ♦ పద్మము చన్నులమీఁద మోపి త
ద్భావజపుష్పభల్లభవ ♦ బాధ హరింపు రమాధవా.

మ. ఘనలక్ష్మీయుతమై కిర్ణశుభదమై ♦ కామాది విధ్వంసియై
సనకాదిస్తుతమై నిరంతరతప ♦ స్వాంతప్రపుణ్యాగజీ
వనమైయొప్పు నీకథామృతము బ్రా ♦ వంగల్గునే భూరిపా
వనిరూఢత్వము లేనివారలకు మా ♦ నారీమనోనాయకా.

ఉ॥ మాపటివేళ నీవు వన ♦ మధ్యము వెల్వడి వచ్చి గోష్పద
ప్రాపిత ధూళిధూసరిత ♦ భాసితకుంతలమై సరోరుహా
ద్దీపితమైన నీముఖము ♦ ధీరజనోత్తమ మాకు వేడ్కతో
జూపి మనంబులన్ మరునిఁ ♦ జూపుదుగాదె క్రిమక్రిమంబునన్.

ఉ॥ నీవడవిం బవల్ దిరుగ ♦ నీకుటిలాలకలాలితాస్య మి
చ్ఛావిధిఁ జూడకున్న నిమి ♦ షంబులు మాకు యుగంబులై చనున్
గావున రాత్రులందు నిను ♦ గన్నుల నెవ్వడు జూడకుండ ల
క్ష్మీవర ఱెప్పలడ్డముగఁ ♦ జేసెనిదేల విధాతక్రూరుఁడై.

మ॥ అరవిందంబులకంటెఁ గోమలములై ♦ యందంబులై యున్న నీ
చరణంబుల్ గఠినంబులై మనయురో ♦ దన్నుంగవల్ మోవఁగా
నెరియంగోలు నటంచుఁ బొక్కుదుము నీ ♦ యాకర్క శారణ్యభూ
చరిసంచారము కృష్ణ నీప్రియులకుం ♦ బ్రాణవ్యథం జేయదే.

—రాసక్రీడ—

చ॥ నడుములు వీఁగియాడఁ జెలు ♦ వప్పులు నివ్వటిలంగ హారముల్
నుడివడ మేఖలల్ వదలఁ ♦ జూడ్కిమెఱుంగులు పర్వ ఘర్మముల్
వాడ మఁగురుల్ చలింపఁ శ్రుతి ♦ భూషణముల్ మెఱవఁగ సక్తృష్ణలై
పడఁతుకలాడుచుం జెలఁగి ♦ పాడిరి మేఘతటిల్లతావిభన్.

సీ॥ చెలువయొక్కతె చెక్కుఁ ♦ జెక్కుతోఁ మోపిన
విభుఁడు దాంబూల చ ♦ ర్వితము వెట్టె
నాడుచు నొకతె మ ♦ యలసినఁ బ్రాణేశుఁ
డున్నత దోస్తంభ ♦ మూతసేసెఁ
జెమరించి యొకబాల ♦ సేరినఁ గడగోరఁ
జతురుఁడు కుచఘర్మ ♦ జలము వాపె
నలకంబు లొకయింతి ♦ కళికవారుల రేఖ
నంటినఁ బ్రియుఁడువా ♦ యంగ దువ్వె.

ఆ॥ పడఁతి యొకతె పాట ♦ పాడి డస్సిన
నధరామృతమున నాథుఁ ♦ డాదరించె
హార మొక్కసతికి ♦ సంసా వృతంబైనఁ
గాంతుఁ డురముఁ జేర్చి ♦ కౌఁగిలించె.

—కంసుని పంపున నక్రూరుండు బృందావనమునకుఁ జనుదెంచుట—

మ॥ ఎట్టితపంబు సేయఁబడె ♦ నెట్టిచరిత్రము లబ్ధమయ్యెనో
యెట్టిధనంబు లర్థులకు ♦ నీఁబడెనో తొలిబామునందు నా
యట్టివివేకహీనునకు ♦ నాదిమునీంద్రులు యోగదృష్టులం
బట్టఁగలేని యీశ్వరుని ♦ బ్రహ్మమయున్ హరిఁ జూడఁ గల్గెడిన్.

ఉ॥ సూరులుఁ దొల్లి యేవిభుని ♦ శోభితపాదనఖప్రభావళిం
జేరి భవాంధకారములఁ ♦ జిక్కక దాఁటుదు రట్టిదేవరన్
వైరముతోడనైనఁ బిలు ♦ వన్ననుబంచి శుభంబు సేసెని
ష్కారణమైన ప్రేమ నిదె ♦ కంసునిబోలు సఖుండుఁ గల్గునే.

మ॥ ఇతఁ డాకంసునిచేతఁ బంపువడి నన్ ♦ హింసింపనే తెంచినాఁ
డతిదుష్టుండని చూచునో సకలభూ ♦ తాంతర్బహిర్మధ్యసం
గతుఁ డౌటం దలపోసి నన్ను సుజనుం ♦ గాఁ జూచునో యెట్టియు
న్నతిఁ గావించునొ యేక్రియం బలుకునో ♦ నాభాగ్య మెట్లున్నదో.

మ॥ అలకభ్రాజితమై సుధాంశునిభమై ♦ హాసప్రభోద్దామమై
జలజాతంబయి కర్ణకుండలవిరా ♦ జద్గండమై యున్న యా
జలజాతాక్షు ముఖంబు సూడఁ గలుగున్ ♦ సత్యంబువో నాకు నా
వలదిక్కేగుచు నున్నవి వనమృగ ♦ వ్రాతంబు లీత్రోవలన్.

ఉ॥ మాపటివేళ నేనుఁ జని ♦ మాధవుపాద సమీపమందు దం
డాపతితుండనైన నతఁ ♦ డాశుగకాల భుజంగవేగ సం
తాపితభక్తలోక భయ ♦ దారణమైనకరాబ్జ మాఁదలన్
మోపి హసించి నాకభయ ♦ ముం గృపతోడుత నీయకుండునే.

కంసవధ

వ. అంత సభాజనంబుల కలకలంబు నివారించి మంత్రులం జూచి కంసుం డిట్లనియె.

ఉ॥ వల్లవబాలురన్ నగరి ♦ వాకిటికిన్ వెడలంగఁ ద్రొబ్బుఁడీ
గొల్లలముట్టికోల్ గొనుఁడు ♦ కూరిమినందుని గట్టుఁ డుర్వికిం
దెల్లముగాఁగ నేఁడు వసు ♦ దేవునిఁ జంపుఁడు తండ్రిగాఁడు వీఁ
డెల్లవిధంబులం బరుల ♦ కిష్టుఁడు గావునఁ దుగ్రసేనునిన్.

వ. అని పలుకు సమయంబున,

శా॥ జంఘాలత్వముతో నగోపరిచర ♦ త్సారంగ హింసేచ్ఛను
ల్లంఘింపంగమకించు సింహముక్రియన్ ♦ లక్షించి పౌరప్రజా
సంఘాతంబులుతల్లడిల్ల హరికిం ♦ చప్రాణహర్షైమై
లంఘించెందమకంబు మీఁదికి రణో ♦ ల్లాసంబు భాసిల్లఁగన్.

క॥ తమకమున నెగురుచున
త్తమగణ్యునిఁ జూచిఖడ్గ ♦ ధరుఁడై యెదిరెం
దమకమువారలు వీరో
త్తమగణవిభుఁ డసఁగఁగంస ♦ ధరణీపతియున్.

శా॥ పక్షీంద్రుం డురగంబుఁ బట్టువిధ మొ ♦ ప్పం గేశబంధంబుతోఁ
గక్షోభంబుగఁబట్టి మౌళిమణులా ♦ కల్పాంత వేళాహత
న్నక్షత్రంబులభంగిరాల రణస ♦ న్నాహంబు రెట్టింప రం
గక్షోణింబడఁద్రొబ్బెఁ గృష్ణుఁడు వెసం ♦ గంసున్ నృపోత్తంసునిన్.

శా॥ మంచాగ్రంబుననుండి రంగధరణీ ♦ మధ్యంబునం గూలి యే
సంచారంబును లేక చిక్కి జనులా ♦ శ్చర్యంబునం జూడఁగాఁ
బంచత్వంబును బొందియున్న విమతుం ♦ బద్మాక్షుఁ డీడ్చెన్ వడిన్
బంచాస్యంబు గజంబునీడ్చుపగిదిన్ ♦ బాహాబలోల్లాసియై.

—భ్రమరగీతలు-—

మ॥ భ్రమరా దుర్జనమైత్రి ముట్టకుము మా ♦ పాదాబ్జముల్ సోఁకి
భ్రమదాలీకుచకుంకుమాంకితలస ♦ త్ప్రాణేశ దామప్రసూ

నమరందారుణి తానుండవగుటన్ ♦ బాధుండు మన్నించుఁ గా
కమము న్నేపుచుఁ బౌర కాంతలసభా ♦ గారంబుల న్నిత్యమున్

మ॥ ఒకపుష్పంబందలి తేనెఁ ద్రావి మధుపా ♦ యుత్సాహివై నీవు వే
ఱొకటింబొందెడు భంగిమన్మధరపీ ♦ యూపంబునం దేల్చి, మా
యకలంకోజ్వల యౌవనంబుఁ గొనియ ♦ న్యాసక్తుఁడయ్యెన్ విభుం
డకటా యాతఁడు కెట్లు దక్కు సిరిమి ♦ థ్యాకీర్తన మ్మెంజుమీ.

శా॥ భృంగా! కృష్ణుఁడు మంచివాఁడనుచు నం ♦ ప్రీతిం బ్రశంసించెదీ
సంగీతంబున నేము సౌఖ్యదము మం ♦ చ్చారిత్రముల్ వింతలే
యుంగీకారము కాపురూపుఁ బురకాం ♦ తాగ్రిత్రి దేశంబులన్
సంగీతంబొనరింపు వారిమదురో ♦ జన్నీకునిష్ఠార ముల్ ♦

మ. వనదాళీశ్వర! చూడు ముజ్జ్వలితహా ♦ సభ్రూవిజృంభంబులన్
రమణీయుండగు శౌరిచేఁగరఁగరే ♦ ముల్ త్రిలోకంబులం
బ్రమదారత్నములక్ష్మి గూడఁ తఁబదా ♦ బ్జాతంబు సేవింప ని
క్కమునే మొవ్వరమా కృపాజలధికిం ♦ గారుణ్యముం జేయఁగన్.

శా. గోలుం జేశ్వం నిరు దాల్యము ముహా ♦ రూఢంబు వినేరుపుల్
పాలున్ మచ్చరణాబ్జముల్ వినువుము ♦ స్మన్నాథపుత్రాదులన్
లీలం బాసి వరంబుడించి తనకున్ ♦ లీనత్వముం బొందుము
మ్మేలా పాసి విభుండు ధార్మికులు మం ♦ న్నిచందముల్ మెత్తురే!

శా. నాలింజం పెను వేఁట కానిపగిదిన్ ♦ వంచించి దైత్యానుజన్
గోలంబట్టి విరూపఁ జేసెను బలిన్ ♦ లోభంబు వోఁగట్టె యా
త్రైలోక్యంబు మొఱంగిపుచ్చుకొనయెన్ ♦ ధర్మజ్ఞుఁడే మాధవుం
డేలా షట్పద! యొగ్గు రూ వలసి ని ♦ కగ్గింపఁగా నేటికిన్.

ఉ. కన్నుగ మింటిపై కెగసి ♦ నా అనివిహంగి బాలైననీనాంగం
దన్నుకమాటుపిన్న గృహా ♦ దాంసుతాదులఁ బాసి విత్తనం

వన్నె తడించి సంసరణ ♦ పద్ధతిఁ బాపెడు వాఁడునిత్య శాం
తున్నతినున్న మాబ్రతుకు ♦ నైచ్యము నేయ లమట్టువృత్తితో త్తమా!

మ. కమనీయంబగు వేటకాని వదురా ♦ కర్ణించి నిక్కంబుగాఁ
దమచిత్తంబులఁ జేర్చి చేరిహరిణుల్ ♦ తద్బాణనిర్భిన్నలై
యమితోగ్రవ్యథనొందు భంగిహరి మా ♦ యాలాపముల్ సమ్మదుః
ఖములం జెందితి మంగజాస్త్రజనితో ♦ గ్రజ్వాలితిన్ందిందిరా!

ఉ. బంధులబిడ్డలన్ మగల ♦ భ్రాతలఁదల్లులఁ దండ్రులన్ మనో
బాంధవతఁ జేసిడించి తను ♦ నందిన మమ్ము వియోగ దుర్దశా
సింధువులో నఁద్రోచి యిటు ♦ చేరకపోవుట పాడిగాదు పు
ష్పంధయ! యీయధీశునకుఁ ♦ జాదప లంబడియెత్తి చెప్పవే!

సీ. కాంచనరత్నసం ♦ ఘటితసౌధంబు లే
మాకుటీరంబులు ♦ మాధవునకు
వివిధసౌందర్య సే ♦ వితరాజధాని యే
మావల్లెయదువంశ ♦ మండనునకు
సురభిపాదపలతా ♦ శోభితారామ మే
మాయరణ్యముసింహ ♦ మధ్యమునకు
గమనీయులటుగా ♦ గజతురంగంబు లే
మాధేనువులుఁ కంస ♦ మర్దనునకు

తే. గీ. మావిధవిభ్రమనైపుణ ♦ రూఢలైన
మగువలము మేము మన్మథ ♦ మన్మథునకు
నేలచింతించుమనుఁ గృష్ణుఁ ♦ డేలతలఁచుఁ
బృథివినధిపులు నూతన ♦ ప్రియులుగారె!

—ఉద్ధవునిచేఁ గృష్ణుఁడు గోపికలకు సందేశముఁ బంపుట—

సీ. ఎల్ల కార్యములకు ♦ నేను బ్రధానకా
రణముఁ గావున మీకు ♦ రామలార
కలుగదు మద్వియో ♦ గము చరాచరరూప
ములలో మహాభూత ♦ ములు వసించు
కరణి నుండుదు సర్వ ♦ గతుఁడనై నే మనః
ప్రాణబుద్ధి గుణేంద్రి ♦ యాశ్రయుండ
నాత్మయం దాత్మచే ♦ నాత్మఁ బుట్టింతుర
క్షింతును ద్రుంతు హ్రా ♦ మీకభూతి

తే. గుణగణాకారమాత్మకుఁ ♦ గొమరుమిగులు
నిబిడమాయానుభవమున ♦ నిత్యశుద్ధ
మాత్మవిజ్ఞానమయమునై ♦ యమరుగుణము
ప్రకృతికార్యమనోవృత్తిఁ ♦ బట్టిపొందు॥

చ. కలఁగనిలేచి మున్ను గలఁ ♦ గన్న సమస్తవిధంబుఁ గల్లగాఁ
దలఁచినభంగి మానసప ♦ దార్థముచే నిఖిలేంద్రియార్థముల్
బలమునఁ గట్టి తజ్జ్ఞుఁడు ప్ర ♦ పంచము లేదను దస్త్రనంబుఁ దా
గలయక కట్టుడున్ బుధుల ♦ కవ్వల నెండొక భేదమున్నదే.

ఆ. సాంఖ్యయోగనిగమ ♦ సత్యతపోదమ
ములు మనోనిరోధ ♦ మునుగడవల
గాఁగ నుండు జలధి ♦ కడపలగాఁగ నా
నదులభంగి చెలిన ♦ నయనలార॥

మ. చెలువల్ దవ్వులనున్న వల్లభులపై ♦ జిత్తంబులం జేర్తురు
త్కలికం జేరువవారికంటె నదియుం ♦ గాకెవ్వు మున్నన్ను మీ
రలుచింతించుచు నుండఁగోరి యిటు దూ ♦ రస్థత్వముం బొందితిన్
దలకంపోలను నన్నుఁ గూడెదరు ని ♦ త్యధ్యానపారీణలై॥

—గోపికలు మరలఁ గృష్ణునకుఁ బంపిన సందేశము—

సీ. తను బాసి గోపికలెంత ♦ తడవైననిట మీఁద
నేలపై మేనులు ♦ నిలుపవలెను
నేలపై మేనులు ♦ నిలుపఁగలుగుటయున్న
ధైర్యంబులోఁ గొంట ♦ దలఁగవలెను
ధైర్యంబులోఁ గొంటఁ ♦ దలఁగినపిమ్మటఁ
జిత్తంబులిక్కడఁ ♦ జిక్కవలెను
చిత్తంబులిక్కడఁ ♦ జిక్కకవచ్చినఁ
బ్రాణంబులుండక ♦ పాయవలెను

తే. ప్రాణములు పోవ మఱి ♦ వచ్చి ప్రాణవిభుఁడు
ప్రాణరక్షకుఁడగు తన్నుఁ ♦ బ్రాణులెల్ల
జేరి, దూఱంగ మఱియేమి ♦ సేయువాఁడు
వేగ విచ్చేసి మన్నింప ♦ వే మహాత్మ!

—రుక్మిణీసందేశము—

సీ. ఏనీగుణములు క ♦ ర్ణేంద్రియంబులసోఁక
దేహతాపంబులు ♦ దీఱిపోవు
నేనీశుభాకార ♦ వీక్షింపఁగన్నుల
కఖిలార్థలాభంబు ♦ గలుగుచుండు
నేనీచరణసేవ ♦ లేప్రొద్దు చేసిన
భువనోన్నతత్వంబు ♦ పొందఁగలుగు
నేనీలసన్నామ ♦ మేప్రొద్దు భక్తితోఁ
దడవిన పాపసం ♦ తతులు వాయు

తే. అట్టి నీయందు నాచిత్త ♦ మనవరతము
నచ్చియున్నది నీయాన ♦ నాన లేదు

కరుణాధాముఁడు కంసారి ♦ ఖలవిదారి
శ్రీయుతాకార మానిని ♦ చిత్తచోర।

శా॥ ధన్యుల్ లోకమనోభిరాముఁ గులవి ♦ ద్యారూపతారుణ్య సౌ
జన్యశ్రీబలదానశౌర్యకరుణా ♦ సంశోభితుల్ నిన్ను నే
కన్యల్ గోరరు కోరదే మును రమా ♦ కాంతాలలామంబు రా
జన్యానేకపసింహ! నావలన నే ♦ జన్మించె నీమోహముల్।

ఉ॥ శ్రీయుతమూర్తి యో పురుష ♦ సింహమ సింహము పాలిసొమ్ము గో
మాయువు గోరుచందమున ♦ మత్తుఁడు చైద్యుఁడు నీపదాంబుజ
ధ్యాయిని యైన నన్ను వడిఁ ♦ దాఁ గొనిపోయెద నంచు నున్న వాఁ
డాయధమాధముం డెఱుఁగఁ ♦ డద్భుతమైన భవత్ప్రతాపమున్।

మ॥ వ్రతముల్ దేవగురుద్విజన్మబుధసే ♦ వల్ దానధర్మాదులున్
గతజన్మంబుల నీశ్వరున్ వారిజగ ♦ త్కళ్యాణుఁ గాంక్షించి చే
సితి నేనిన్ వసుదేవనందనుఁడు నా ♦ చిత్తేశుఁడౌఁ గాక ని
ర్జితులై పోదురుగాక సంగరములోఁ ♦ జేదీశముఖ్యాధముల్।

ఉ॥ అంకిలి సెప్ప లేదు చతు ♦ రంగబలంబులతోడ నెల్లి యో
పంకజనాభ! నీవు శిశు ♦ పాలజరాసుతులన్ జయించి నా
వంకకు వచ్చి రాక్షసవి ♦ వాహమునన్ భవదీయశౌర్యమే
యుంకువసేసి కృష్ణ! పురు ♦ షోత్తమ! చేకొని పొమ్ము వచ్చెదన్.

సీ॥ లోవలిసౌధంబు ♦ లోనవర్తింపంగఁ
దేవచ్చునే నిన్నుఁ ♦ దెత్తునేని
గావలివారలఁ ♦ గలబంధువులఁ జంపి
కాని తేరాదని ♦ కమలనయన
భావించితేని నే ♦ పాయంబు సెప్పెద
నాలింపు కులదేవ ♦ యాత్రఁ జేసి

నగరంబు వెలువడి ♦ నగజాతకును మ్రొక్కఁ
బెండ్లికిని నుపడఁ ♦ బెండ్లిగూతు

తే॥ వెలఁది మావారు పంపుదు ♦ రేనునట్లు
పురము వెలువడి యేతెంచి ♦ భూతనాథు
సతికి మ్రొక్కంగ నీవు వా ♦ సమయమందు
వచ్చి కొనిపొమ్ము నన్ను స ♦ వార్యచరిత॥

మ॥ ఘనులాత్మీయతమోనివృత్తికొఱకై ♦ గౌరీశుమర్యాదనె
వ్వని పాదాంబుజతోయమందు మునుఁగన్ ♦ వాంఛింతు రేనట్టిని
యనుకంపన్ విలసింపనేని వ్రతచ ♦ ర్యన్ నూరుజన్మంబులన్
నినుఁజింతించుచుఁ బ్రాణముల్ విడిచెదన్ ♦ నిక్కంబు ప్రాణేశ్వరా॥

సీ॥ ప్రాణేశ! నీ మంజు ♦ భాషలు వినలేని
కర్ణరంధ్రంబుల ♦ కలిమి యేల
పురుషరత్నమ! నీవు ♦ భోగింపఁగాలేని
తనులతవలని సౌం ♦ దర్యమేల
భువనమోహన! నిన్నుఁ ♦ బొడగానఁగాలేని
చక్షురింద్రియముల ♦ సత్త్వమేల
దయిత! నీ యధరామృ ♦ తం బానఁగాలేని
జిహ్వకు ఫలరస ♦ సిద్ధి యేల

ఆ॥ నీరజాతనయన! ♦ నీ వనమాలికా
గంధ మబ్బలేని ♦ ఘ్రాణమేల
ధన్యచరిత! నీకు ♦ దాస్యంబు సేయని
జన్మమేల యెన్ని ♦ జన్మములకు॥

—౹ స్వయంవరసమయమునకుఁ గృష్ణుఁడు రాలేదని తలంచి
రుక్మిణి చింతించుట. ౹—

శా॥ లగ్నంబెల్లి వివాహముం గదిసె నే ♦ లారాఁడు గోవిందుఁడు
ద్విగ్నంబయ్యెడిమానసంబు వినదో ♦ త్రాంతయ్యెఁ బ్రాహ్మణుం
డగ్నిద్యోతనుఁ డేటికిం దడసె నా ♦ యత్నంబు సిద్ధించునో
భగ్నంబై చనునో విరించికృతమో ♦ బ్భంగిఁ బ్రవర్తించునో॥

మ॥ ఘనుఁ డా భూసురుఁ డేగెనో నడుమ మా ♦ ర్గశ్రాంతుఁడై చిక్కెనో
విని కృష్ణుం డిది తప్పుగాఁ దలఁచెనో ♦ విచ్చేసెనో యీశ్వరుం
డనుకూలింపఁ దలంచునో దలఁపఁడో ♦ యార్యామహాదేవియున్
నను రక్షింప నెఱుంగునో యెఱుఁగదో ♦ నా భాగ్యమెట్లున్నదో.

ఉ॥ పోఁడను బ్రాహ్మణుండు యదు ♦ పుంగవువీటికి వాసుదేవుఁడున్
రాఁడను నింకఁబోయి హరి ♦ రమ్మని చీరెడునిష్టబంధుఁడున్
లేఁడను రుక్మికిం దగవు ♦ లేదిటఁ జైద్యునకిత్తునంచు ను
న్నాఁడను గౌరికిశ్వరికి ♦ నావలనం గృప లేదు నేఁడనున్.

ఉ॥ చెప్పదు తల్లికిం దలఁపుఁ ♦ జిక్కదిశల్ దరహాసచంద్రికం
గప్పదు వక్త్రతామరస ♦ గంధసమాగత భృంగసంఘమున్
రొప్పదు నిద్రఁ గైకొనదు ♦ రాజవరస్వర వక్త్రహారముల్
విప్పదు కృష్ణమార్గగత ♦ వీక్షణపంక్తులు ద్రిప్పదెప్పుడున్.

చ॥ తుడువదు కన్నులన్ వెడలు ♦ తోయకణంబులు కొప్పుజక్కఁగా
ముడువదు నెచ్చెలిం గదిసి ము ♦ చ్చటకుం జన దన్నమేమియుం
గుడువదు సిరగుంగొనదు ♦ పూరిమిఁ గీరముఁ జేరి పద్యముల్
నొడువదు వల్లకిం గుణవి ♦ నోదము సేయదు డాయదన్యులన్.

సీ॥ మృగనాభి యలఁదదు ♦ మృగరాజమధ్యమ
జలములఁ ఆడదు ♦ జలజగంధి
ముకురంబు సూడదు ♦ ముకురసన్నిభముఖి
పువ్వులు దాలుపదు ♦ పువ్వుఁబోఁడి

వనకేళిఁ గోరదు ♦ వనజాతలోచన
హంసంబుఁ బెంచదు ♦ హంసగమన
లతలఁ బోషించదు ♦ లతికాలలితదేహ
తొడవులు తొడవదు ♦ తొడవుతొడవు

ఆ॥ తిలకమిడదు నుదుట ♦ దిలకినీతిలకంబు
కమలగృహము జేరదు ♦ కమలహస్త
గారవించి తన్నుఁ ♦ గరుణఁ గైకొన వన
మాలిరాఁడు తగవు ♦ మాలియనుచు.

మ॥ మలఁగుం జిల్లని గాలికిం బటురట ♦ న్మత్తద్విరేఫాలికిం
దలఁకుం గోయిలమ్రోఁతకై యలఁగు ను ♦ ద్యత్కీరసంభాషలం
గలఁగుం వెన్నెలవేఁడిమిం గలఁగు నా ♦ కందాంకురచ్ఛాయకుం
దొలఁగుం గొమ్మ మనోభవానలశిఖా ♦ దోధూయమానాంగియై.

—(కృష్ణుఁడు సత్యభామను బెండ్లియాడుట)—

వ. ఇట్లు హరి తన పరాక్రమంబున జాంబవతీదేవిం బరిగ్రహించి, రాజసభకు సత్రాజిత్తుం బిలిపించి తద్వృత్తాంతం బంతయు నెఱింగించి సత్రాజిత్తునకు మణి నిచ్చిన, వాఁడును సిగ్గుపడి మణిం బుచ్చుకొని, పశ్చాత్తాపంబు నొందుచు బలవద్విరోధంబునకు వెఱచుచు నింటికిం జని,

క॥ పాపాత్ముల పాపములం
బాపంగా నోపునట్టి ♦ పద్మాక్షునిపైఁ
బాపముగలదని నుడివిన
పాపాత్ముని పాపమునకుఁ ♦ బారముగలదే.

మ॥ మితభాషిత్వము మాని యేల హరిపై ♦ మిథ్యాభియోగంబు చే
సితిఁ బాపాత్ముఁడ నర్థలోభుఁడను దు ♦ శ్చిత్తుండ మత్తుండ దు

ర్మతి నిదేహముఁ గాల్పనే దురిత మే ♦ మార్గంబునం బాయునే
గతిఁ గంసారి హరిన్నుఁడై మనుచు నన్ ♦ గారుణ్యభావంబునన్.

ఆ॥ మణినిఁ గూతునిచ్చి ♦ మాధవుపదములు
పట్టుకొంటి నేని ♦ బ్రతుకఁగలదు
సంతసించు నతఁడు ♦ సదుపాయ మగునిది
సత్యమితర వృత్తి ♦ నక్కఱపడదు.

మ॥ అని యిబ్భంగి బహుప్రకారముల నే ♦ కాంతిన్నుఁడై యింటిలోఁ
దనబుద్ధిం బరికించి నీతిఁగని స ♦ త్రాజిత్తు సంప్రీతశో
భనుఁడై యిచ్చె విపత్పయోధితరికిన్ ♦ భామామనోహారికిన్
దనుజాధీశవిదారికిన్ హరికిఁగాం ♦ తారత్నమున్ రత్నమున్.

ఉ॥ తామరసాక్షుఁ డచ్యుతుఁడు ♦ దారయశోనిధి పెండ్లియాడెనా
నామనుజేంద్రనందితగుణ ♦ స్థితిలక్షణ సత్యభామను
ద్దామగతిప్రతాపనయ ♦ ధర్మవిచక్షణ గాదయాయుతన్
భామను సత్యభామను ప్ర ♦ భాద్యుతినిర్జితసోమ నయ్యెడన్.

క॥ మణియిచ్చినాఁడు నానర
మణినీకును మాకుఁగలవు ♦ గుణులకుహరీ
మణిచాలునంచు గృష్ణుఁడు
మణి సత్రాజిత్తునకును ♦ మరలఁగ నిచ్చెన్.

—(సత్యభామ నరకాసురునితో యుద్ధము చేయుట)—

శా॥ ఆవిల్లందిబలంబునొంది తదగ ♦ ణ్యానంత తేజోవిశే
షావిర్భూతిమహాప్రతాపవనధీ ♦ రాలోక మార్తాండయై
తా వేగన్ సగుణంబుఁ జేసి ధనువుం ♦ దన్వంగి దైత్యాంగనా
గ్రీవాసంఘము నిర్గుణంబుగ రణ ♦ క్రీడామహోత్కంఠతోన్.

క॥ నారి మొరయించె రిపుసే
నారింఖణ హేతువైన ♦ నాదము నిగుడన్
నారీమణి బలవంత
న్నారీభాదికము మూర్ఛ ♦ నందఁగ రేఁడా!

సీ॥ సౌవర్ణకంకణ ♦ ఝణఝణనినదంబు
శింజినీరవముతోఁ ♦ జెలిమి సేయఁ
దాటంకమణిగణ ♦ ధగధగ దీప్తులు
గండమండలి రుచిఁ ♦ గప్పికొనఁగ
ధవళతరాపాంగ ♦ ధళధళ రోచులు
బాణజాలప్రభా ♦ పటలి నడవ
శరపాత ఘుమఘుమ ♦ శబ్దంబు కరిబంధి
సైనికకలకల ♦ స్వనము నుడుప.

తే॥ వీరశృంగార భయరౌద్ర ♦ విస్మయములు
గలసి భామిని యయ్యెనో ♦ కాక యనఁగ
నిమ్ముపడఁ దొడఁగుట దివుచుట ♦ యేయుటెల్ల
నెఱుఁగరాకుండ నని సేసె ♦ నిందువదన.

మ॥ పరుఁజూచున్ వరుఁజూచు నొండొకనలరిం ♦ బన్రోషరాగోదయ
స్ఫురితభ్రూకుటి మందహాసములతో ♦ వీరంబు శృంగారమున్
జరగంగన్నులఁ గెంపు సొంపు బరఁగం ♦ జండాస్త్ర సందోహమున్
బరుసాలోకనమోహనంబున్ నెఱపుచుఁ ♦ జంద్రాస్య హేలాగతిన్.

మ॥ అలినీలాలక చూడ నొప్పెసఁగె బ్ర ♦ త్యాలీఢపాదంబుతో
వలికస్వేద విశీర్ణ కాలకలతో ♦ నాకర్ణికానీత స
ల్లలితజ్యానఖపుంఖధీధితులతో ♦ లక్ష్యావలోకంబుతో
వలయాకార ధనుర్విముక్త విశిఖ ♦ వ్రాతాహతారాతియై.

సీ॥ బొమ్మపెండ్లిండ్లకు ♦ బోనొల్లననుబాల
రణరంగమున కేల్తు ♦ రాదలంచె
మగవారికగినం దా ♦ మఱుఁగు జేరదునింతి
మగవారి గెల్వఁ జే ♦ నగిది బూనెఁ
బసిఁడి యుయ్యాలలెక్క ♦ భయము నొందు భీరువు
ఖగపతిస్కంధమే ♦ కడిదినెక్క
సఖుల కోలాహాల ♦ స్వనము లోర్వనికన్య
కటుహాభాఁకృతులు కె ♦ ట్టంగినోర్చె

ఆ॥ నిలకంఠములకు ♦ నృత్యంబు గఱపుచు
నలసి తేఁగిపోవు ♦ నలరుఁబోఁడి
యేవిధమునఁ నుండె ♦ నెలమిఁ బాలీధాది
మానవములను రిపుల ♦ మాన మడఁచు.

సీ॥ పీటఁ జక్కఁగఁ బట్ట ♦ నెఱ వెఱుంగని కొమ్మ
బాణాసనం బెట్లు ♦ పట్టనేర్చె
మాఁద్రెకుసఁదీఁగెఁ గూ ♦ ర్పంగ నేరని లేమ
గుణము నెక్కిడియు ధనుః ♦ కోటిఁ గూర్చె
నరవిమాల్యము గ్రివ్వఁ ♦ జాలని యబల యే
నిపుణత నంధించె ♦ నిశితశరము
జిలుక కొఁ బద్యంబు ♦ జెప్పనేరని తన్వి
యస్త్రమంత్రము లెన్నఁ ♦ దభ్యసించె.

ఆ॥ పలుకుమనినఁ బెక్కు ♦ పలుకని ముగుద యే
గతి నొనర్చె సింహ ♦ గర్జనములు
ననఁగ మెఱసెఁ దిద్దఁగ ♦ దభిరామ గుణధామ
చారుసత్యభామ ♦ సత్యభామ॥

శా॥ జ్యావల్లీధ్వని గర్జనంబుగ సురల్ ♦ సారంగయూథంబుగా
నావిల్లిందధ్రి శరాసనంబుగ సరో ♦ జాక్షుండు మేఘంబుగా
దావిద్యుల్లతభంగి నింతి సురజి ♦ ద్దావాగ్ని మగ్నంబుగా
బ్రావృట్కాలము సేసె బాణచయముం ♦ భక్త్యైకరక్షేశిగా.

సీ॥ రాకేందు బింబమై ♦ రవిబింబమై యొప్పు
నీరజాతేక్షణ ♦ నెమ్మొగంబు
కందర్పకేతువై ♦ ఘనధూమకేతువై
యలరుఁ బూఁబోఁడిచే ♦ లాంచలంబు
భావజావరిథియై ♦ బ్రళయార్కపరిథియై
మెఱయు నాకృష్టమై ♦ మెలఁతచాప
మమృతప్రవాహమై ♦ యనలసందోహమై
తనరారు నింతిసం ♦ దర్శనంబు

ఆ॥ హర్షదాయియైన ♦ హరోషదాయియై
పరగుముద్దరాలి ♦ బాణవృష్టి
హరికినరికిఁ జూడ ♦ నందందశృంగార
వీరరసములోలి ♦ విస్తరిల్లు.

—శరతల్పగతుఁడగు భీష్ముఁడు శ్రీకృష్ణునిస్తుతించుట—

శా॥ ఆలాపంబులు మాని చిత్తమునుసీ ♦ హాయత్తముం జేసి దృ
గ్జాలంబుల్ హరిమోముపైఁ బఱపి తా ♦ గాఢరుష్యాద్ధృష్టిఁ బని
ర్మాలీభూతశరవ్యథానిచయుఁడై ♦ మోదించి భీష్ముండు సం
శీలంబొప్పనుతించెఁ గల్మషగజ ♦ శ్రేణీహరిన్ శ్రీహరిన్.

మ॥ త్రిజగన్మోహననీలకాంతితనువు ♦ ద్దీపింపఁ బ్రాభాతనీ
రజబంధుప్రభమైనచేలముపయిన్ ♦ రంజిల్ల నీలాలక
వ్రజసంయుక్త ముఖారవిందమతి సే ♦ వ్యంబై విజృంభింపమా
విజయుంజేరెడు వన్నెకాఁడు మదినా ♦ వేశించు నెల్లప్పుడున్॥

మ॥ హయరింఖాముఖధూళిధూసరపరి ♦ న్యస్తాలకోపేతమై
రయజాతశ్రమతోయబిందుయుతమై ♦ రాజిల్లు నెమ్మోముతోఁ
జయముం బార్థున కిచ్చువేడ్క నని నా ♦ శస్త్రాహతిం జాలనొ
చ్చియుఁ బోరించు మహానుభావు మదిలోఁ ♦ జింతింతు నశ్రాంతమున్

మ॥ నరుమాటల్ విని నవ్వుతో నుభయసే ♦ నామధ్యమక్షోణిలోఁ
బరులీక్షింప రథంబు నిల్పి పరభూ ♦ పాలావళిం జూపుచుం
బరభూపాయువులెల్లఁ జూపులన శుం ♦ భత్కేళి వంచించు నా
పరమేశుండు వెలుంగుచుండెడును హృ ♦ త్పద్మాసనాసీనుఁడై.

క॥ తనవారిఁ జంపఁ జాలక।
వెనుకకుఁ బో నిచ్చగించు ♦ విజయుని శంకన్
ఘనయోగవిద్యఁ బాపిన
మునివంద్యుని పాదభక్తి ♦ మొనయున్ నాకున్॥

సీ॥ కుప్పించి యెగసిన ♦ కుండలంబుల కాంతి
గగనభాగం బెల్లఁ ♦ గప్పికొనఁగ
నుఱికిన నోర్వక ♦ యుదరంబులో నున్న
జగముల వ్రేఁగున ♦ జగతి గదలఁ
జక్రంబుఁ జేపట్టి ♦ చనుదెంచు రయమునఁ
బైనున్న పచ్చని ♦ పటము జాఱ
నమ్మితి నాలావు ♦ నగుబాటు సేయక
మన్నింపుమని క్రీడి ♦ మరలఁ దిగువఁ

తే॥ గరికి లంఘించు సింహంబు ♦ కరణి మెఱసి
నేఁడు భీష్మునిఁ జంపుదు ♦ నిన్నుఁ గాతు
విడువు మర్జున! యనుచు మ ♦ ద్విశిఖవృష్టి
దెరలి చనుదెంచు దేవుండు ♦ దిక్కు నాకు॥

మ॥ తనకున్ భృత్యుఁడు వీఁడుగాచుటమహా ♦ ధర్మంబువాదించు న
ర్జునసారథ్యముపూని పగ్గములుచేఁ ♦ జోద్యంబుగాఁ బట్టుచున్
మునికోలన్ వడిఁబూని ఘోటకములన్ ♦ మోదించితాడించుచున్
జనులన్ మోహమునొందఁజేయుపర ♦ మాత్మాహ్వంబు ప్రశంసించెదన్

క॥ పలుకుల నగవుల నడపుల
నలుకల నవలోకనముల ♦ నాభీరవధూ
కులముల మనముల తాలిమి
కొలుకులు వదలించుమునుని ♦ గొలిచెదమదిలోన్॥

ఆ. మునులు నృపులుజూడ ♦ మునుధర్మజుని సభా
మందిరమున యాగ ♦ మండపమునఁ
జైత్రమహిమతోడఁ ♦ జెలువొందు జగదాది
దేవుఁ డమరువాఁడు ♦ దృష్టియందు.

మ॥ ఒకసూర్యుండు సమస్తజీవులకుఁ దా ♦ నొక్కొక్కఁడైతోఁచుఁబో
లిక నేదేవుఁడు సర్వకాలము మహా ♦ లీలన్ నిజోత్పన్నజ
న్యకదంబంబుల హృత్సరోరుహముల ♦ న్నానావిధానూనరూ
పకుఁడై యొప్పుచునుండునట్టి హరి నేఁ ♦ బ్రార్థింతు శుద్ధుండనై॥

—♦ కుచేలచరిత్రసంబంధమగు పద్యములు ♦—

మ॥ కలలోనం దనుమున్నెఱుంగని సుహృ ♦ త్కష్టాత్ముఁడైనట్టి దు
ర్బలుఁ డా వత్సమయంబునన్ నిజపదా ♦ బ్జాతంబులుల్లంబులోఁ
దలఁపన్నంతనె మెచ్చి యార్తిహరుఁడై ♦ తన్నైననిచ్చున్ సుని
శ్చలభక్తిన్ భజియించువారికిడఁడే ♦ సంపద్విశేషోన్నతుల్.

సీ॥ ఇందీవరశ్యాము ♦ వందితసుత్రాముఁ
కరుణాలవాలు భా ♦ సురకపోలు
కౌస్తుభాలంకారుఁ ♦ గామితమందారు
సురుచిరలావణ్యు ♦ సురశరణ్యు

హర్యక్షనిభమధ్యు ♦ నఖిలలోకారాధ్యు
ఘనచక్రహస్తు ॥ ♦ గర్వితస్తు
ఖగకులాధిపయానుఁ ♦ గౌశేయపరిధానుఁ
బన్నగశయను న ♦ బ్జాతనయను

తే. మకరకుండల సద్భూషు ♦ మంజుభాషు
నిరుపమాకారు దుగ్ధసా ♦ గరవిహారు
భూరిగుణసాంద్రు యదుకులాం ♦ భోధిచంద్రు
విష్ణురోచిష్ణు జిష్ణుస ♦ హిష్ణుఁగృష్ణు॥

ఉ. ఏమితపంబుసేసెనొకొ ♦ యీధరణీదివిజోత్తముండు తొల్
జామున యోగివిస్ఫురదు ♦ పాస్యకుఁడై తనరారు సిరిగ
త్స్వామిరమాధినాథు నిజ ♦ తల్పమునన్ వసియించుచున్నవాఁ
డీమహనీయమూర్తి కన ♦ యే మునిపుంగవు లెంతవారలున్.

చ॥ తనమృదుతల్పమందు వని ♦ తామణియైనరమాలలామ పొం
దును నెడఁ గాదలంపక యు ♦ మద్విజవరుండెదురేఁగి మోదముం
దనుకఁగఁ గౌఁగిలించి యుచి ♦ తక్రియలంబరితుష్టుఁ జేయుచున్
వినయమునన్ భజించె ధర ♦ నీనరుఁడెంతటిభాగ్యవంతుఁడో॥

సీ॥ బ్రాహ్మణోత్తమవేద ♦ పాఠనలబ్ధ
తుణగలచారు వం ♦ శంబువలనఁ
బరిణయంబైనట్టి ♦ భార్యసుశీల వ
ర్తనములఁ దగభవ ♦ త్సదృశయగున
తలఁపగృహక్షేత్ర ♦ ధనదారపుత్రాదు
లందునచిత్తంబు ♦ చెందకుంట
తోఁచుచున్నదియేను ♦ మదిలోకసంగ్రహా,
ర్థంబు కర్మాచర ♦ ణంబుసేయు

తే. గతిమనంబులఁ గామమో ♦ హితులుగాక
యర్థిమై యుక్తకర్మంబు ♦ లాచరించి
పరికృతసంబంధములు వాసి ♦ భవ్యనిష్ఠ
దవిలియుందురు కొందఱు ♦ తత్త్వములుభువిని.

క॥ దళమైనఁ బుష్పమైనను
ఫలమైనను సలిలమైనఁ ♦ బాయనిభక్తిం
గొలిచినజనులర్పించిన
నెలమిన్ రుచిరాన్నముగను ♦ యేనుభుజింతున్.

క॥ మురహరుఁడు పిడికెడటుకులు
కరమొప్పఁగనారగించి ♦ కౌతూహలియై
మఱియును బిడికెడుగొనఁ ద
త్కరమప్పుడు పట్టెఁగమల ♦ కరకమలమునన్.

క॥ సాంసారఁగ నతనికి బహు
సంత దలంచింప నివియ ♦ చాలును నిఁక భ
త్కుంపఁగవలదు త్రిజగ
త్సంపత్కర దేవదేవ ♦ సర్వాత్మహరీ.

సీ॥ పరికింపఁగృపణస్వ ♦ భావుండనైనట్టి
యే నెడనఖిలావ ♦ నీశ్వరైన
యిందిరాదేవికి ♦ నెనయంగనిత్యని
వాసుఁడై యొప్పున ♦ న్నాను దేవుఁ
డెదనన్నర్థిమైఁ ♦ దోడఁబుట్టినవాని
కైవడిఁగౌఁగిటఁ ♦ గదియఁ జేర్చి
దైవంబుగానన్ను ♦ భావించినిజతల్ప
ముననుంచిసత్క్రియల్ ♦ పూనిసలిపి

తే. చారు నిజవధూకర సరో ♦ జాతకలిత
చామరానిలమున గత ♦ శ్రమునిఁ జేసి
శ్రీకుచాలిప్త చందనాం ♦ చితకరాబ్జ
తలములను నద్దులొత్తె వ ♦ త్సలత మెఱసి॥

ఉ॥ శ్రీనిధియిట్లు నన్నుఁ బచ ♦ రించి ఘనంబుగ విత్తమేమియున్
నను నెఱుంగు గానఁబడ ♦ నెన్న దరిద్రుఁడు సంపదంధుఁడై
కానక తన్నుఁ జేరఁడని ♦ కాక శ్రితార్తిహరుండు సత్కృపాం
భోనిధి సర్వవస్తు పరి ♦ పూర్ణునిగా నను జేయకుండునే.

—॥ సూర్యోదయము ॥—

సీ॥ పౌలోమిదన బాలు ♦ పాన్పుపైఁ గనుపట్టఁ,
జిన్ని నవపడంపు ♦ బంతియనఁగ
నాయురర్థముల వ్య ♦ యంబులొత్తిలిచాటు
కాలజాంఘికుచేతి ♦ ఘంటయనఁగ
ఘనజంతుజీవిత ♦ కాలరాసులవిధి
కొలుపనెత్తిన హేమ ♦ కుంభమనఁగఁ
బశ్చిమదిక్కాంత ♦ పరఁగఁగైసేయుచో
ముందటనిడుకొన్న ♦ ముకురమనఁగఁ

తే. గోపతా పోకమణిమదివ్య ♦ ఘుటికమనఁగ
బద్మినీకాంతనోముల ♦ ఫలమనంగ
మూఁడుమూర్తులసారంపు ♦ ముద్దయనఁగ
మిహిరమండలముదయాద్రి ♦ మీఁద నొప్పె.

—॥ చంద్రోదయము ॥—

సీ॥ ప్రాచీదిశాంగనా ♦ ఫాలతలంబున
దీపించుసింధూర ♦ తిలకమనఁగ

దర్పించి విరహుల ♦ ధైర్యవల్లులు ద్రెంచ
దర్పకుం డెత్తిన ♦ దాత్రమనఁగ
సలిగి కాలకిరాతుఁ ♦ దంధకారమృగంబు
ఖండించి మెఱయించు ♦ ఖడ్గమనఁగ
గగనలతమాలవృ ♦ క్షము తూర్పుకొమ్మను
అలితమై మెఱయుచు ♦ ల్లవమనంగ

ఆ. దొగలు వంతసిల్ల ♦ దొంగలు భీతిల్లఁ
కడలి మిన్నుముట్టి ♦ కదలుకొనఁగఁ
బొడిచె శీతకరుఁడు ♦ భూరిచకోరక
ప్రీతికరుఁడు జార ♦ భీతికరుఁడు.

సమాప్తము

గ్రామోఫోను హాస్యపుపాటలు

వెల 0—6—0.

ఇది శ్రీవల్లూరి జగన్నాథరావుగారిచే రచియింపబడినది. ఇందు కోడిపాట, పడవపాట, లంజపాట, గోంగూరపాట, ఎఱ్ఱ బ్రాహ్మణిపార్సు, పోలిపాట మొదలైనవి ముప్పయిరెండుపాటలు గలవు. నూతనవింతపాటలు, నవ్వువచ్చే పాటలు గలవు. వెల స్వల్పము, అనేక గ్రా యీపాటలు గ్రామోఫోనులో పాడబడుచున్నవి. ఇదివఱకు నాల్గుకూర్పులు పుస్తకములు అయిపోయినవి. ఇది ఐదవకూర్పు. త్వరపడినగాని ప్రతులు దొరకనేరవు. నేఁడే కార్డు వ్రాయుఁడు.

సంగీత విష్ణులీల

వెల 0—12—0

ఇందు శ్రీహరి అవతారములన్నియు నాటకముగా వ్రాయబడినవి. దీనియందు పార్శీకర్నాటకమట్లుగూడా గలవు. ఈప్లాటుగా యింతకుమున్ను యీనాటకము యెవ్వరిచేతను రచియింపబడియుండలేదు. ఈబుక్కు అచ్చువేయుచుండగనే అనేక ఆర్డరులు వచ్చియున్నవి. ఈనాటకము ప్రతివారి హస్తమందు వుండితీరవలెను. కొనితీరవలెను. చదివి ఆనందించి తీరవలెను. ప్రతిపుస్తకభాండాగారమునందునలంకరించి తీరవలెను. ఆలస్యముచేసినచో ప్రతులుదొరకనేరవు.

వేశ్యాహితబోధిని

వెల 1—0—0

ఇందు వేశ్యలయొక్క మాయోపాయములున్నూ, విటులయొక్క పరితాపము, వేశ్యలకు మేడకట్టించి దివాలాతీయుటయు అనేక వివ చిత్రవిచిత్రమైన ఫార్సులతో నింపియుండును. చాలా అద్భుతముగా యుండును.

సుబ్బారావు బుక్కుసెల్లర్,

మణ్గోలు, కృష్ణాజిల్లా.

ఊర్వశీశాప విమోచనం:

వెల 0—12—0 మాత్రమే.

ఇది శ్రీ అయినాపురపు సుందరరామయ్యగారిచే రచియింపబడినది. అన్నిరసములు యిందుగలవు. ఇంద్రుడు శచీరంభలతో సరస సల్లాపము. దూర్వాసుడు ఊర్వశిని యిప్పించమని ఇంద్రుని కోరుట. ఊర్వశిని ఇంద్రుడు రప్పించుట. ఊర్వశి వెట్టునటి జేయుట. ఆఖరకు వప్పుకొనుట. దూర్వాసుడురనఉద్యానవనములోనికి వెళ్ళి కామముతో దపించుట. ఊర్వశి వచ్చుట. దూర్వాసుడు పైబడబోవుట. ఊర్వశి వెట్టు నటిజేయుట. దూర్వాసుడు కోపగించి ఊర్వశికి శాపము యిచ్చుట ఊర్వశి గుర్రముఅయి విక్రమసేనునకు దొరుకుట. శ్రీకృష్ణుని కుమారుండైన మన్మధునకుకూడా ఊర్వశీగుర్రమునిమిత్తం ప్రయత్నము జేయుట మన్మధుడు యీగుర్రము దొరకేవరకు సిల్లాహారములు ముట్టను అని ప్రతిజ్ఞజేయుట నారదుడు మన్మధుని విక్రమసేనుదగ్గరకు గుర్రము కావలయునని చెప్పుట. విక్రమసేనుడు గుర్రము యివ్వనని చెప్పుట. మన్మధుడు నీవని కట్టించెదనని ప్రతిజ్ఞచేయుట. విక్రమసేనుడు అభిమన్యుని శరణుకోరుట. మన్మధుడు అభిమన్యునివద్దకు అఖ్రుడిరాయభారిగా బాపుట. అభిమన్యుడువినవనని చెప్పుట. అభిమన్యమన్మధుల యుద్ధము బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరులు ప్రత్యక్షమై యుద్ధము నాపుజేయుట. ఊర్వసి శాపవిముక్తయై మనుష్యరూపము పొందుట చాలా అద్భుతముగా నుండును, ఇదివరకు అనేకవేలప్రతులు ఖర్చు అయినవి. కొలదిప్రతులుమాత్రమే గలవు. త్వరపడుడు, త్వరపడుడు.

వలయువారు:—

కురుకూరి సుబ్బారావు బుక్కుసెల్లర్,

భీమడోలు, కృష్ణాజిల్లా.